

โอวาทสี่ของท่านเหลียวฝาน

บทประพันธ์
เอวี่ยน เหลียวฝาน

แปลและเรียบเรียง
เจือจันทน์ อัมพวรรณ (มิสโจ)

คำนำ

หนังสือ โอวาทสี่ของท่านเหลียวฝาน เป็นหนังสือที่ทรงคุณค่า มีคติสอนใจที่ให้สาระมากมายสำหรับการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง แม้จะเป็นหนังสือค่อนข้างโบราณก็ตาม แต่ก็ใช่ว่าโอวาทที่ยังใช้ได้ ทุกยุคทุกสมัย และด้วยความเมตตาของท่านเจ้าจันท์ อัมพรธรรมา (มัสโจ) ที่ได้บรรจุถอดความเรียบเรียงเป็นภาษาไทยที่สละสลวย กอปรด้วยภูมิปัญญาทางภาษาศาสตร์ระดับมหาวิทยาลัย แห่ง Hong Kong จึงทำให้หนังสือเล่มนี้สมบูรณ์ทั้งเนื้อหาและสำนวน ที่หาผู้เปรียบได้ยาก หนังสือเล่มนี้ได้ถูกตีพิมพ์ครั้งแรกแล้วครั้งเล่า จนไม่อาจหาสถิติยอดพิมพ์ได้ เพราะท่าน มัสโจ มีจิตเมตตาอนุญาต ให้พิมพ์เป็นวิทยาทานโดยไม่จำกัด จึงทำให้หนังสือเล่มนี้มีการพิมพ์ ออกมาแจกจ่ายตลอดเวลาเสมอมา

ข้าพเจ้า ก็เป็นอีกผู้หนึ่งที่ตระหนักเห็นถึงคุณค่าของหนังสือนี้ เป็นอย่างดี และได้รวบรวมจำนวนเงินที่เหล่าญาติธรรมบริจาตสมทบ พิมพ์ขึ้นอีกครั้ง ขออานิสงส์จากการพิมพ์ครั้งนี้ จงเป็นพลว่ปัจจัย ให้ทั้งผู้แปลและร่วมพิมพ์ จงประสบในสิ่งพึงปรารถนาด้วยเทอญ

ด้วยความนับถือ
ทพ. บัญชา ศิริไกร
1 มิถุนายน 2542

บทนำ

ต้นฉบับดั้งเดิมของหนังสือนี้ เป็นภาษาจีนโบราณสมัยราชวงศ์ หมิง (ค.ศ. 1368-1644 หรือ พ.ศ. 1911-2187) ท่านผู้นิพนธ์ มีนามว่า เหลียวฝาน (สังเกตจากที่ท่านเล่าให้ลูกฟัง ท่านคงเกิดในราว ค.ศ. 1549 หรือ พ.ศ. 2092 ท่านเขียนหนังสือนี้เมื่ออายุ 69 หนังสือ นี้จึงมีอายุประมาณ 363 ปี)

แรกเริ่มเดิมที ท่านมีนามว่า เอวี่ยนเสวียห่าย ท่านเป็นขุนนางจีน ในแผ่นดินหมิง ก่อนที่จะได้เข้ารับราชการ ท่านได้พบพระเถระที่ทรง คุณวิเศษท่านหนึ่ง ได้สอนให้ท่านเข้าถึงพระพุทธรูปอย่างแท้จริง ท่านเหลียวฝานจึงตั้งปณิธานที่จะหลุดพ้นจากความเป็นทุกข์ให้ได้ โดยพัฒนาตนเองด้วยวิธีของพระผู้มีพระภาค คือการปฏิบัติอย่าง จริ่งจิงในศีล สมาธิและปัญญา แล้วเปลี่ยนชื่อตนเองเสียใหม่ว่า “เหลียวฝาน” ซึ่งมีความหมายตรงตามปณิธานที่ตั้งไว้

เมื่อการปฏิวัติราชวงศ์แมนจูของท่านขุนยัดเขียนผ่านไปได้ 30 ปี พ.ศ. 2485 เป็นขณะที่วัฒนธรรมตะวันตกได้ไหลล้นเข้ามาท่วมทับ วัฒนธรรมดั้งเดิมของจีนอย่างน่ากลัว นักปราชญ์ชาวพุทธจีน ท่านหนึ่ง มีนามว่า ฮหวางจื้อห่าย ท่านเห็นว่าหนังสือของท่าน เหลียวฝานนี้ มีคุณค่าต่อชีวิตของท่านอย่างล้นเหลือ จึงใคร่จะให้ อนุชนรุ่นต่อ ๆ ไป ได้ศึกษาและถือเป็นแบบฉบับในการประพฤติ ปฏิบัติชอบอย่างทั่วถึง เพื่อหยุดยั้งกระแสแห่งวัฒนธรรมตะวันตก เพื่ออนุรักษ์ความเป็นคนจีนดั้งเดิมที่เต็มไปด้วยคุณธรรมความ ดีงามตามหลักธรรมคำสั่งสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ให้คงอยู่ต่อไป

โดยที่ต้นฉบับเป็นหนังสือจีนโบราณ มีความหมายลึกซึ้งยิ่งนัก ยากที่คนรุ่นปัจจุบันจะเข้าถึงอรรถรสได้ทั้งหมด ความจริง ท่านฮหวาง ต้องการอนุรักษ์หนังสือจีนโบราณไว้เพื่อให้ชาติจีนคงอยู่ ถึงกับสอน หนังสือจีนโบราณตั้งแต่ชั้นเล็ก ๆ ในโรงเรียนของท่าน ภาษามัยใหม่ เพียงแต่ใช้ประกอบการอธิบายให้นักเรียนเข้าถึงอรรถรสของหนังสือ จีนโบราณยิ่งขึ้นเท่านั้น แต่มีผู้ขอร้องท่านว่า การอ่านหนังสือที่ดี แต่ไม่สามารถเข้าใจได้โดยง่าย ทำให้ผู้อ่านขาดความกระตือรือร้น และ เมื่อหมดความสนใจเสียแล้ว ก็ย่อมไม่ได้ผลสมเจตนารมณ์ที่ท่านตั้งใจ ท่านเห็นด้วย จึงเริ่มเรียบเรียงเสียใหม่ เมื่อ พ.ศ. 2485 พิมพ์ด้วย หนังสือจีนปัจจุบันที่เป็นภาษาพูดของชาวบ้าน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่ ไม่รู้หนังสือเลย เมื่อมีคนอ่านให้ฟังก็จะเข้าใจ สามารถนำไปปฏิบัติ ให้ได้ผลดังผู้ที่รู้หนังสือเช่นกัน

สารุ นักปราชญ์ที่เข้าถึงพุทธธรรม ย่อมไม่ถือความเห็นของตน เป็นใหญ่เสมอไป ท่านยอมโอนอ่อนตามความจำเป็นเพื่อประโยชน์สุข ของชนหมู่มากเป็นที่ตั้ง ข้าพเจ้าก็เป็นผู้หนึ่งที่ได้รับประโยชน์นี้ เป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณท่านฮหวางมา ณ ที่นี้ด้วย

เมื่อท่านเรียบเรียงดีแล้ว ก็นำไปขอให้ท่านอาจารย์เจียงเอว๋ยเฉียว ตรวจแก้อีกครั้งหนึ่งด้วยความไม่ประมาท เพราะท่านต้องการให้ หนังสือนี้ขาดตกบกพร่องน้อยที่สุด

ท่านอาจารย์เจียงก็เป็นอีกท่านหนึ่งที่ได้รับอิทธิพลอันดีงาม จากหนังสือเล่มนี้มากมาย ท่านเขียนเล่าไว้ว่า เมื่อท่านอายุได้ 15-16 ปี นั้น ร่างกายอ่อนแอ มักเจ็บไข้ได้ป่วย ทำให้ขาดเรียนเสมอ ท่านบิดาจึงนำหนังสือนี้มาให้ท่านอ่าน ท่านยิ่งอ่านก็ยิ่งชอบใจ ถึงกับ ลงมือปฏิบัติตามคำแนะนำในหนังสือทันที โดยทำบัญชีบันทึกความดี

ความชั่วของท่านเอง ที่เป็นคนมักคิดและพฤติกรรมในแต่ละวัน โดยไม่เข้าข้างตนเอง จากวันเป็นเดือน จากเดือนเป็นปี บันทึกอย่าง ละเอียดลออ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกทางกาย วาจา หรือใจ เมื่อเวลาได้ผ่านไป 2 - 3 ปี ปรากฏว่าความชั่วได้ลดน้อยถอยลง ความดีปรากฏมากขึ้น นิสสัยร้อนซี้โกรธก็หายไป จิตใจสงบเยือกเย็น เป็นสุข หายจากโรคภัยไข้เจ็บ ด้วยคุณความดีของหนังสือนี้โดยแท้ ทำให้ท่านเปลี่ยนแปลงไปเป็นคนละคนกับแต่ก่อน ท่านอาศัยแนวทาง ของหนังสือนี้ดูเสริมทิศ ดำเนินชีวิตไปได้อย่างสงบสุขราบรื่น ไม่มีอัน ต้องตกต่ำเป็นอันธพาล เพราะมิได้ก่ออกุศลกรรมที่ทำให้เกิดความ เตือนร้อนทั้งกายและใจแต่อย่างใด ท่านจึงรับรองแก้ให้ด้วยความ เต็มอกเต็มใจยิ่ง เพื่อบูชาพระคุณของท่านเหลียวฝาน เพื่อประโยชน์สุข ของอนุชนรุ่นหลัง เพื่อความผาสุกของประชาชาติทั้งมวลในโลกนี้

ในขณะที่หนังสือนี้ออกสู่สายตาของชาวโลกอีกวาระหนึ่ง ไม่ทราบที่ท่านฮหวางอายุเท่าใด แต่ท่านเจียงนั้นอายุ 71 ปี และยังเป็นอาจารย์สอนที่มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ถ้าท่านอายุยืน ถึงวันนี้ ก็จะมีอายุ 109 ปี แล้ว สำหรับท่านเหลียวฝานนั้น ถ้าท่าน มีอายุจนถึงวันนี้ ก็จะมีอายุ 432 ปี โดยประมาณ อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าท่านทั้งสามจะสถิต ณ ภูผใด ข้าพเจ้าผู้อ่อนทั้งคุณและวุฒิ ขอกราบคารวะท่านด้วยความเคารพอย่างสูง และกราบขออนุญาต ท่านทางจิต ที่บังอาจติดถอดความหนังสือนี้เป็นภาษาไทย อีกทั้งสมาคมพุทธธรรมแห่งฮ่องกงด้วย ด้วยกุศลเจตนาของ ท่านทั้งหลายที่กล่าวนามมานี้ และด้วยแรงกระตุ้นของมิสเตอร์ และมิสซิสโซ ที่มีเจตนารมณ์เช่นเดียวกับท่าน เพียงปรารภนา ให้พี่น้องชาวไทยได้รู้จักกับหนังสือนี้ มีโอกาสนำไปประพฤติ ปฏิบัติได้ เพื่อให้ถึงพร้อมด้วยคุณธรรมความดีงาม อันเป็นนิสสัย

ของบรรพชนไทยที่ได้รับอิทธิพลของพระพุทธศาสนา อันชาวไทย
รุ่นต่อ ๆ ไป ควรรับไว้เป็นแบบอย่าง ไม่ใช่ถูกคลื่นแห่งวัฒนธรรม
ตะวันตกพัดพาไปตามยถากรรม จนคนไทยไม่เป็นตัวของตัวเอง
ได้โปรดหยุดทำตัวเป็นฝรั่ง ดึงความเป็นไทยกลับคืนมา ช่วยกัน
ยังความผาสุกให้เกิดขึ้นแก่ประเทศชาติอันเป็นที่รักของเราชาวไทยเกิด

หากการกอดความทั้งหมดนี้ จะมีข้อขาดตกบกพร่องประการใด
ขอท่านได้โปรดให้อภัยแก่ข้าพเจ้าผู้รู้น้อยด้วยเถิด จักเป็นพระคุณ
อย่างยิ่ง

เจือจันทน์ อัชพรรณ
(มีสใจ)
วันวิสาขบูชา
จันทร์ที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2524

สารบัญ	หน้า
บทนำ	2
ก่อนเริ่มเรื่อง	6
คุยกับท่านผู้อ่าน	7
โอวาทข้อที่หนึ่ง การสร้างอนาคต	12
โอวาทข้อที่สอง วิธีแก้ไขความผิดพลาด	23
โอวาทข้อที่สาม วิธีสร้างความดี	28
โอวาทข้อที่สี่ ความก่อบน	44
ลำดับการสอบไล่ของจีนโบราณ	48
คำอธิบายอายตนะโดยย่อ	49

เมื่อเกิดมา	ใช้จะมา	แต่ตัวเปล่า
กรรมของเจ้า	ตามมาด้วย	ช่วยส่งผล
ทั้งทุกข์สุข	ชั่ว ดี	มีระคน
ทุกตัวตน	มีกรรม	ชักนำไป
เมื่อเกิดมา	มีกรรม	มาตามเจ้า
เจ้าจะเอา	กรรมนั้น	ไปไว้ไหน
เหมือนกับเงา	ที่เฝ้า	ตามเจ้าไป
นำผลให้	เกิดทุกข์สุข	ทุกเวลา
จงทำดี	ไว้เกิด	จะเกิดสุข
สืบจากทุกข์	สบโชคชัย	ที่ไผ่หา
ได้รับผล	กุศลกรรม	ล้าหน้าพา
ทั้งชาตินี้	ชาติหน้า	พาสุขเอย
น.พ. อาจันต์ บุญยเกตุ		
14 ก.พ. 2531		

ก่อนเริ่มเรื่อง

ลัทธิที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งในประเทศจีน ก็คือลัทธิของท่านขงจื้อ กับท่านเหลาจื้อ

ท่านขงจื้อ ท่านดึงดูดคนให้เข้ามาอยู่ในกรอบแห่งจริยธรรม ประเพณีและพิธีกรรม เพื่อให้สังคมอยู่เย็นเป็นสุขชั่วนิรันดร์

ท่านเหลาจื้อ ท่านกระตุ้นให้หลุดจากขอบข่ายทั้งหมดในสังคม ให้ดำรงชีวิตผสมกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติอันเสรี ให้ชีวิตเป็นอมตะชั่วนิรันดร์

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของชาวพุทธ ทรงเห็นว่าแม้จะร้อยรัดชีวิตให้อยู่ในขอบเขตได้ดีเพียงไร หากเกิดความขัดแย้งทางจิตใจ ซึ่งเป็นปกติวิสัยของชาวโลก ความทุกข์ย่อมเข้าครอบงำทันที ครั้นเมื่อกระตุ้นให้หลุดพ้นจากพันธนาการของสังคมได้แล้ว ก็ยังหนีความทุกข์อันเป็นไปตามกฎแห่งไตรลักษณ์หาพ้นไม่ トラบใดที่ยังต้องเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสาร トラบนั้นก็ย่อมหนีความทุกข์ในวัฏจักรแห่งกรรมไปมิได้เลย นอกจากจะพัฒนาตนเองตามขอบวนการของศีล สมาธิ และปัญญา ด้วยวิปัสสนากรรมฐาน จึงจะหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งหมดได้โดยสิ้นเชิง

ท่านเหลียวฝานเป็นผู้หนึ่ง ที่เข้าใจและเข้าถึงคำสั่งสอนของพระบรมศาสดา ท่านจึงนิพนธ์หนังสือนี้ขึ้นเป็นประสบการณ์ของท่านเอง เพื่อชี้ให้ลูกท่านเห็นว่า ชีวิตที่อยู่ในกรอบแห่งจริยธรรมก็ดี หรือจะหลุดจากขอบข่ายทั้งหมดในสังคมก็ดี ล้วนแต่เกิดจากเจตนากรรมของตนเองทั้งสิ้น มิได้ขึ้นอยู่กับลิขิตของฟ้าดิน ซาตาชีวิต

มิใช่โชคชะตาที่จะแก้ไขมิได้ จะดีจะชั่วมิใช่ฟ้าดินจะบันดาลให้โดยไม่คำนึงถึงเหตุผล ตัวเราเองต่างหากคือผู้กำหนดอนาคตของตนเอง บุญชนมักมองชีวิตว่าถูกลิขิตมาแล้วแน่นอนก่อนเกิดเสียอีก ความจน ความรวย ความสูงศักดิ์ความต่ำต้อย ความบุญนั้นขวัญยืนหรือไม่ ล้วนแต่เกิดจากผลแห่งกรรม อันเป็นการกระทำด้วยเจตนาที่ดีบ้าง ชั่วบ้าง ที่ตนเองได้สร้างสมไว้แต่ชาติปางก่อน วิบากย่อมส่งผลของชาติที่แล้วมาบ้าง ที่ย้อนขึ้นไปอีกหลาย ๆ ชาติบ้าง ทศบดินที่มีต่อกรรมเช่นนี้ แม้จะถูกต้อง แต่ก็มิใช่ทั้งหมด

ท่านเขียนหนังสือนี้เพื่อสั่งสอนอบรมบุตรของท่าน ต่อมาท่านเห็นควรพิมพ์แจกเป็นธรรมทาน หนังสือนี้จึงแพร่หลายมาจนทุกวันนี้ คำว่า “พ่อ” ในหนังสือนี้ จึงหมายถึงท่านเหลียวฝานนั่นเอง

เจ้อจันทน์ อชพรรณ

(มีสใจ)

อังคารที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2524

คุยกับท่านผู้อ่าน

7 กรกฎาคม ร.ศ. 199 เทียนเล่มแรกได้ถูกจุดขึ้นโดยคุณ จรุง โทราภัย และครอบครัว เป็นปัจจัยให้เทียนดวงต่อ ๆ มาถูกจุดสว่างไสวและยังไม่ขาดสาย ซึ่งเป็นหนังสือธรรมที่ไม่สงวนลิขสิทธิ์ ใครใคร่พิมพ์... พิมพ์ ใครใคร่แจก... แจก ใครใคร่ขาย... ขาย สบายใจ กันดีทุกฝ่าย

คุณจรุงส่งหนังสือชีวประวัติของท่านเหลียวผ่านและท่าน อวินกูเถระมาให้ จึงได้ย่อมาเป็นอภินันทนาการแด่ท่านผู้อ่าน ในโอกาสปีทองฉลองความเป็นเอกราชของชาติไทย ที่ยืนยงคงอยู่ และจะคงอยู่คู่โลก เพราะชาติไทยไฝ่ธรรม ชาวไทยส่วนมากยังคง ประพฤติปฏิบัติชอบ คุณงามความดีของท่านเมื่อรวมกันแล้ว ย่อมเป็นเกราะป้องกันผองภัย เป็นพลังกำจัดอธรรม เป็นกุศลวิบาก ที่จักส่งผลให้ประเทศไทยบังเกิดความผาสุก และไฟรัฟฟ้าหน้าใส อีกวาระหนึ่งอย่างแน่นอน

ท่านผู้จารึกชีวประวัติของท่านเหลียวผ่าน มีนามว่าเฟิงชาวเชิง ท่านเป็นพุทธศาสนิกที่เคร่งครัดในศีล จริงจังในการฝึกกรรมฐาน ชอบอยู่ตามป่าเขาลำเนาไพรและวัดวาอาราม ท่านแต่งตำราทางพระพุทธศาสนาไว้มากมาย ท่านเกิดและสอบจีนชื่อได้ในรัชสมัยพระเจ้าเจียนหลงฮ่องเต้ ระหว่าง พ.ศ. 2275 – 2338 (ค.ศ. 1732 – 1795) ท่านมีความเฉียบแหลมในสรรพวิทยาทั้งหลาย เมื่อท่านอายุ 20 เศษ ๆ ท่านมีความมุ่งมั่นจะประกอบ วิกรรมให้ชื่อเสียงเกียรติคุณปรากฏในประวัติศาสตร์เหมือน บรรพชนทั้งหลาย ต่อมา ท่านกลับเห็นว่าทางธรรมดีกว่าทางโลก

หากปฏิบัติได้ตามที่รู้แจ้งเห็นจริงแล้ว ย่อมจักเป็นผู้ที่ไม่ต้องวอกกลับ ท่านจึงถือศีลกินเจ กลางดินนอนวัด กลางวันเขียนหนังสือธรรม วันที่ท่านจะจากโลกไป ท่านสวดมนต์ หันหน้าสู่ทิศตะวันตก สวดจนหมดลมไปด้วยอาการนั่งอย่างสงบ ท่านมีชีวิตอยู่ในโลกเพียง 57 ปี แต่ก็เป็น 57 ปีที่ทรงคุณค่า ผลงานของท่านเป็นคุณประโยชน์ ต่อชนรุ่นหลังอย่างมหาศาล ผู้ด้อยปัญญาขอน้อมคารวะต่อท่าน และกราบขออนุญาตย่อประวัติท่านเหลียวผ่าน ณ บัดนี้

ท่านเหลียวผ่านเป็นชาวเจียงหนาน (กั๋งหน่า) อายุ 433 ปีในปีนี้ หากท่านยังมีชีวิตอยู่ ท่านสอบจีนชื่อได้และเข้ารับราชการเมื่ออายุ 37 ปี คนสมัยก่อนมีเวลาร่ำเรียนมากกว่าพวกเราสมัยนี้ ท่านจึงมีความรู้กว้างขวางลึกซึ้งยิ่งนัก เชี่ยวชาญในวิชาการเกือบทุกแขนง นอกจากพุทธธรรมที่ท่านสนใจมากจนสามารถเข้าถึงพระพุทธศาสนา อย่างถ่องแท้แล้ว ท่านยังเป็นนักปราชญ์ในทางอักษรศาสตร์ โบราณคดี ดนิตศาสตร์ ดาราศาสตร์ โหราศาสตร์ ไสยศาสตร์ เกษตรศาสตร์ อุทกศาสตร์ ธรณีวิทยา นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ ปรัชญา ฯลฯ แม้พุทธศาสตร์ท่านก็ชำชอง สามารถใช้ปัญญาเอาชนะโจรสลัดญี่ปุ่นที่โจมตีท่านในขณะที่ปฏิบัติภารกิจทางทหารที่ชายแดน ได้อย่างงดงาม ตำแหน่งหน้าที่ราชการของท่านนั้น ดำรงทั้งฝ่ายบุน และฝ่ายบู ซึ่งน้อยคนนักจักมีความสามารถเช่นนี้ เมื่อท่านถึงแก่อนิจกรรม แม้จะเป็นเวลาที่มีได้รับราชการแล้ว ฮองเต้ก็ยังทรงระลึกถึงคุณงามความดีของท่านอยู่ จึงทรงสถาปนายศ และทรงประกาศเกียรติคุณของท่านให้ปรากฏไปทั่วแผ่นดิน

ท่านไม่หวงแหนหรือกลัวจะหลุดจากตำแหน่งหน้าที่ในราชการ ใครทำให้ประเทศชาติเสื่อมเสียเกียรติภูมิ ใครใช้อำนาจโดยไม่เป็นธรรม

ใครทำให้ประชากรถูกรีดเลือด ท่านจะต่อสู้อย่างสุดกำลัง แม้ผู้นั้น จะมีความยิ่งใหญ่เพียงใดท่านก็ไม่ยอมสยบ แต่สำหรับตัวท่านเองแล้ว ใครจะใส่ร้ายป้ายสีท่านก็ไม่น่าพา อิจจากันนักท่านก็ทราบถวายบังคม ลาไปอยู่กับเดิมของท่าน ท่านแต่งตำรับตำราไว้มากมาย เป็นเพชร น้ำหนึ่งในสมัยหมิง

เมื่อครั้งท่านเริ่มรับราชการ เป็นนายอำเภออยู่ทางเหนือ ซึ่งเป็น ท้องที่ที่ประสบอุทกภัยเสมอ ท่านสามารถป้องกันน้ำท่วมได้ด้วย วิธีการแยกพลังน้ำออกเป็น 3 ทิศทาง แม่น้ำสายเดียวแต่โบราณมา ก็กลายเป็นสามสาย ด้วยปัญญาของท่านและความสามัคคี ของชาวบ้านที่ดิ้นพืดตนเองอย่างไม่ย่อท้อ ผนึกพลังอันน้อยนิด ของแต่ละคน รวมเป็นพลังมหาศาล ยิ่งใหญ่เหนือพลังน้ำที่นำกลัว แล้วท่านให้ปลูกต้นหลิว (หลิว) ตามริมฝั่งแม่น้ำและริมฝั่งทะเล ยาวสุดสายตา คราใดที่คลื่นซัดเข้าฝั่ง ทลายจะติดอยู่บริเวณต้นหลิว ทั้กับกมกันนานเข้าก็กลายเป็นเขื่อนธรรมชาติ ป้องกันน้ำท่วมได้ เป็นอย่างดี ทางภาคเหนือของประทศจีน มักจะมีพายุพัดทลายมาทีละ มาก ๆ ก็ได้อาศัยต้นหลิวทั้งหลายนี้ปะทะแรงลมและทลายไ้ได้

แม้ท่านจะกลับมาอยู่กับเดิมในบั้นปลายของชีวิต ท่านก็ไม่นั่งดูตาย คอยช่วยเหลือดูแลทุกข์สุขของชาวบ้านอย่างใกล้ชิด ดิดัน วิธีทำไร่ไถนาให้ก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้น ให้แผ้วถางพื้นดินที่รกชัฏ จนเกิดประโยชน์แก่ผู้ที่ไม่มืที่ดินของตนเอง นอกจากท่านจะสอน ให้ชาวบ้านมีความรู้กว้างขวาง มีรายได้เพิ่มพูนแล้ว ท่านยังสอน ให้ชาวบ้านรักกัน ช่วยเหลือกัน เสียสละและหมั่นบริจาคจนเป็นนิสัย แต่ละวันท่านจะทำตารางการทำงานส่วนตัว และส่วนที่จะทำเพื่อผู้อื่น ไว้ล่วงหน้า ท่านไม่เคยอยู่นิ่ง ทำงานตลอดวันอย่างมีระเบียบ

ท่านฝึกสมาธิเป็นเวลาและสม่ำเสมอจนบรรลุฌาน และเจริญ วิปัสณากรรมฐานจนบรรลุฌาน ท่านถึงแก่อนิจกรรมเมื่ออายุ 74 ปี ในขณะที่บุตรของท่านอายุ 42 ปี แล้ว คือปี พ.ศ. 2166 (ค.ศ. 1623) ผลิตจากที่ท่านผู้เฒ่าช่วงพยากรณ์ไว้ถึง 21 ปี โดยมิต้องบนบวงต่อฟ้าดิน และท่านผู้ศักดิ์สิทธิ์ มิต้องสะเดาะเคราะห์ปล่อยนกปล่อยปลา อันคุณงามความดีนี้ ช่างมีอนุภาพต่อชีวิตมนุษย์ให้ถึงถึงปานนี้หนอ

ภรรยาของท่านก็ใจบุญสุนทรธรรมไม่ยิ่งหย่อนกว่ากันเลย เป็นคู่ชีวิตที่คอยส่งเสริมแต่ในทางที่ดีงาม เป็นปัจจัยในการทำดีเพื่อกัน และกันตลอดเวลา มีอยู่ครั้งหนึ่งภรรยาของท่านซื้อฝ้ายมาปั่น เพื่อทำเสื้อหนาว ท่านเหลียวผ่านท้วงว่า บ้านเรามีเสื้อหนาวอย่างดี ทำด้วยแพรเนื้อดี สดใสด้วยนุ่น อุ่นดีอยู่แล้ว โฉนจะให้ลูกใส่เสื้อหนาว ที่ทำด้วยผ้าฝ้ายถูก ๆ เล่า ภรรยาของท่านตอบว่า ก็เพราะฝ้ายนั้นถูก จึงตัดใจขายเสื้อหนาวดี ๆ ของลูกเสีย ได้เงินมามาก ๆ เพื่อทำ เสื้อหนาวแจกชาวบ้านที่กำลังหนาวสั่นอยู่นี้ได้ทั่วถึง ท่านเหลียวผ่าน ดีใจมาก พุดด้วยความดีนึ้นใจว่า ถ้าแม่ใจบุญถึงปานนี้ ลูกของเรา จะไม่มีวันลำบากเป็นแน่แท้

บุตรของท่านก็สอบจีนชื่อได้เช่นท่าน และได้เป็นนายอำเภอ ที่เมืองกว่างตง (กวางตุ้ง) อีก 21 ปี ต่อมาก็สิ้นแผ่นดินหมิง ใน พ.ศ. 2187 (ค.ศ. 1644) ประเทศจีนตกอยู่ในเงื้อมมือของ ชาวแมนจูที่สถาปนาราชวงศ์ชิง (เซ็ง) ปกครองชาวจีนตามวิสัยชิงเช่น ผู้เป็นนายอยู่นานถึง 267 ปี ท่านซ่งจงซาน (ดร. ชุนยัตเซ็น) กับคณะ จึงได้ลบความเป็นเจ้าเข้าครองออกจากประวัติศาสตร์ได้สำเร็จในปี พ.ศ. 2454 (ค.ศ. 1911)

เป็นบุญของเราชาวไทย ที่ไม่ต้องทนทุกข์เดียวเชียวเขียนดั่งกรำไป ถึง 267 ปี พระคุณของวีรกษัตริย์และวีรชนของเรานั้นใหญ่หลวงนัก แม้ประวัติศาสตร์จะได้จารึกความยิ่งใหญ่ไว้แล้ว แต่เราก็จะต้องสำนึกในพระคุณ จดจำไว้ในส่วนลึกของดวงใจ เพื่อเป็นตัวอย่าง อันที่จะปกป้องแผ่นดินไทยต่อไปด้วยชีวิตของเราทุกคน

ท่านท่านชานดำซ้อ ดิษย์ของท่านอวินกูเถระ เขียนประวัติ เมื่อท่านอาจารย์ได้จากไปแล้ว ผู้ด้อยปัญญาขอกราบคารวะท่าน ท่านชานดำซ้อ กราบขออนุญาตท่านจารึกประวัติของท่านอวินกูเถระ ผู้พลิกชีวิตของท่านเหลียวผ่าน ดังต่อไปนี้

ท่านอวินกูเถระเกิดเมื่อ ค.ศ. 1500 (พ.ศ. 2043) ในราชวงศ์หมิง ท่านเกิดก่อนท่านเหลียวผ่าน 49 ปี ท่านติดบวชตั้งแต่วัยเป็นเด็ก สมัยเป็นศิษย์กับอาจารย์ท่านหนึ่งที่วัดต้าอวินจ้อ อายุ 19 ปี เริ่มฝึกงาน อายุ 25 ปี บวชเป็นภิกษุ ได้พบอาจารย์ที่ทรงคุณวิเศษ ณ วัดเทียนหนิง จึงฝากตัวเป็นศิษย์ ได้ตัดขาดจากกิณิมนต์ทั้งหมด นั่งเข้าสมาธิอยู่เป็นระยะ ๆ จาก 7 วัน เป็น 14 วันครั้ง จนถึง 49 วัน แล้วกำหนดใหม่จาก 1 เดือนครั้งเป็น 2 เดือนครั้ง จนถึงหนึ่งปีเต็ม ไม่เคยก้าวล่วงธรณีภูมิของท่านไปเลย จิตท่านใสใจสว่าง แต่ท่านอาจารย์อธิบายว่า การฝึกจิตเช่นนี้ไม่สามารถบรรลุผลนิพพานได้ แล้วสอนให้ท่านฝึกมหาสติปัฏฐาน 4 ติดตามการเกิด-ดับ ของจิตให้ได้ ทุกขณะไม่ว่าจะอยู่ในอิริยาบถใด จงตั้งกายนุปัสสนาสติปัฏฐาน ณ ที่นั้น เมื่ออยู่ในความรู้สึกอย่างไร จงตั้งเวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน ณ ความรู้สึกนั้น เมื่ออยู่ในสภาพจิตอย่างไร จงตั้งจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน ณ สภาพนั้น เมื่อเผชิญกับสภาวะธรรมใด จงตั้งอัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ณ สภาวะนั้น ฝึกให้สติและสัมปชัญญะคอยกำกับ

บทบาททุกขณะของปัจจุบัน ให้รู้เท่าทันให้รู้ทันท่วงที ให้รู้อย่างไม่ยินดียินร้าย ให้รู้อย่างหมองที่กำลั้งตรวจคนไข้ ให้รู้อย่างผู้พิพากษา กำลังวินิจฉัยคดี ว่าขณะนี้เรากำลังทำอะไรอยู่ กำลังรู้สึกอย่างไรอยู่ กำลังมีสภาพจิตเป็นเช่นไร กำลังเผชิญกับสภาวะธรรมอะไร เมื่อกระแสแห่งกิเลสตัณหาอุปาทานกำลังเกิด-ดับอยู่ตลอดเวลา วันแล้ววันเล่า ดิ้นแล้วดิ้นเล่า ชีวิตก็ล่องไป ๆ จงเพียรพยายามอย่าท้อถอยแม้แต่ก้าวเดียว แม้แต่ขณะจิตเดียว ที่จะสำรวจตรวจดูสติสัมปชัญญะว่าได้ เจริญงอกงามมีประสิทธิภาพเพียงพอแก่การปฏิบัติธรรมหรือยัง จนกว่าความรู้ความเข้าใจจะถึงจุดอิ่มตัว ก็จักหลุดพ้นจากอิทธิพลของกิเลสตัณหาอุปาทานได้เอง

ท่านอวินกูเถระ จึงเริ่มฝึกมหาสติปัฏฐาน 4 อย่างจริงจังทันที บางครั้งไม่ฉันไม่จำวัด ก็มีจิตอยู่ได้อย่างเป็นสุข อยู่มาวันหนึ่งขณะที่ท่านอิ่มจากการฉันอาหาร ท่านเผลอตัวเพียงขณะจิตเดียว ชามข้าวก็ตกลงบนพื้น ทันใดนั้น ท่านก็เข้าถึงความหมายของสติและสัมปชัญญะอย่างสมบูรณ์ ท่านรีบไปกราบเล่าให้ท่านอาจารย์ฟัง ท่านอาจารย์ผงกศีรษะ รับรองวาระจิตของลูกศิษย์ว่าได้เข้าถึงสภาวะธรรมแล้วจริง ตั้งแต่นั้นมา จิตของท่านอวินกูเถระได้รับการพัฒนายิ่งขึ้นเป็นลำดับ จนหลุดพ้นจากกามฉันทะ คือ ความพอใจในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสทางกายและกระทบทางใจ หลุดพ้นจากความพยาบาทอันเป็นความดิ้นให้ร้ายคนหรือสัตว์เสียได้ หลุดพ้นจากกิณมิทธะ อันทำให้จิตมีดมัว ภายว่องโงกเสียได้ หลุดพ้นจากอุทธัจจกุกกัจะ อันยังความตื่นเต้น ฟุ้งซ่าน หวาดหวั่น รำคาญใจเสียได้ หลุดพ้นจากวิกิจจฉา อันยังความเคลือบแคลงสงสัยไม่แนใจในการประพฤติปฏิบัติธรรมตามคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสียได้ การล่องพ้นนิรณทัง 5 นี้ เป็นปัจจัยให้ท่านเข้าถึงความหมายของอุปาทานชั้น 5 เห็นความ

เกิดขึ้น-ตั้งอยู่-ดับไปของรูป เห็นความไม่คงทน ต้องทรุดโทรม แปรปรวนไปตามเหตุปัจจัยของรูป ของเวทนา ของสัญญา ของสังขาร และของวิญญาณ (กระแสจิตที่รับรู้บทบาทของรูป เวทนา สัญญา สังขาร เมื่อเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป) ท่านละสัญญาอันเป็นเครื่องจองจำชีวิตให้ต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในวัฏสงสาร คอยเชื่อมโยงอายตนะภายนอกและภายในทั้ง 6 ทวาร ให้เกิดความประมาท ตัดใจไหลหลงในรูปธรรมเสียได้

เมื่อท่านอวินกฺุเระมีสติและสัมปชัญญะตั้งอยู่เฉพาะหน้าเช่นนี้แล้ว ก็เสสตันหาอุปาทานและความเห็นผิดย่อมอาศัยนอนเนื่องอยู่ในจิตใจของท่านไม่ได้อีกแล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือองค์ธรรมอันยิ่งใหญ่ คือ โพชฌงค์ 7 อันเป็นกลุ่มธรรมสามัคคีที่เกิดขึ้นด้วยกัน อิงอาศัยให้ดูกันต่อกันและกัน นำไปสู่องค์ปัญญาแห่งการตรัสรู้ กลุ่มธรรมอันประเสริฐยิ่งนี้เอง ที่ทำให้ท่านอวินกฺุเระเห็นแจ้งในอริยสัจ 4 ทุกแง่ทุกมุมอย่างหมดจด ชำมพันความโศกและความร่ำไร ดับได้ซึ่งความทุกข์และโทมนัส มีแต่ความกระปรี้กระเปร่าชื่นบาน สงบสบายทั้งกายและใจ อยู่อย่างเป็นกลางในทุกสิ่ง แม้จะมีใครขอให้ท่านขบสัต์ให้หมดโลกเสียก่อน ก็เป็นสิ่งที่ทำไม่ได้ เพราะเมื่อจิตได้หลุดพ้นจากกระแสแห่งการเวียนว่ายตายเกิดเสียแล้ว ย่อมไม่มีทางที่จะท้วงหน้ากังวลหลังได้อีก พระพุทธศาสนาจึงมิใช่สอนให้ชาวพุทธตัดช่องน้อยแต่พอตัว ดังที่หลายท่านเข้าใจกันอยู่

มีอยู่วันหนึ่ง ขณะที่ท่านอวินกฺุเระกำลังนั่งเข้าสมาธิจนกายไม่ไหวติงอยู่นั้น ได้มีผู้ทรงอิทธิพลมาเที่ยววัด เห็นท่านนั่งเฉยไม่ลุกขึ้นต้อนรับก็โกรธ ทว่าท่านไม่มีสัมมาคารวะ พรุสวาทอย่างไม่กลัวบาปกรรม ท่านจึงย้ายไปอยู่ที่วัดชีเสยซาน อันเป็นสถานที่ที่ท่านเหลียวผ่าน

ไปกราบนมัสการท่านในเวลาต่อมา และท่านก็ได้สอนให้ท่านเหลียวผ่าน ฝึกมหาสติปัฏฐาน 4 เช่นเดียวกับท่าน

เมื่อท่านหาคาณดาซื้อไปกราบลาท่านเพื่อออกธุดงค์ ท่านให้โอวาทว่า โบราณท่านเดินธุดงค์เพื่่อมองเห็นตนเอง ชุตเถลาตนเอง พัฒนาตนเอง เพื่อความหลุดพ้น เจ้าจงสำเหนียกอยู่เสมอว่า จะมีหน้ากลับมาพบพ่อแม่พี่น้องครูบาอาจารย์ญาติสนิทมิตรสหายได้อย่างไร ถ้าเดินธุดงค์โดยรองเท้าสึกเสียเปล่า ไม่ได้ปรับปรุงแก้ไขตนเอง ให้ดีขึ้น เป็นการสิ้นเปลืองเงินทองของผู้ที่กวายรองเท้าเจ้ามา ท่านหาคาณดาซื้อประทับใจในโอวาทจนสะอื้นไห้

ลูกศิษย์ของท่านมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกที อุบาสกอุบาสิกา มาฟังธรรมจากท่านเนืองแน่น ท่านพูดน้อย พูดแต่ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ฟัง เสียงท่านชัดเจนกังวลงังวาน ก่อนที่ท่านจะจากโลกนี้ไป ท่านกลับไปยังบ้านเกิด โปรดผู้คนเป็นจำนวนหมื่นจำนวนแสน

อยู่มาวันหนึ่ง เป็นคืนขึ้น 5 ค่ำ เดือนอ้าย ปี ค.ศ. 1575 (พ.ศ. 2118) ชาวบ้านเห็นบนหลังคากุฎีที่ท่านอยู่สว่างไสว เหมือนไฟกำลังลุกโชติช่วงจะนั้น ครั้นรุ่งเช้าชาวบ้านพากันไปที่วัด ปรากฏว่าท่านได้ดับขันธไม่ไหวติงเสียแล้ว ทุกคนจึงลงความเห็นว่าคุณดับขันธด้วยเตโชกสิณนั่นเอง ขณะนั้นท่านอายุ 75 ปี พรรษา 50

ท่านหาคาณดาซื้อรำพึงรำพันว่า ตั้งแต่ท่านออกธุดงค์ ได้พบพระเถระมากมาย แต่จะหาใครสักรูปหนึ่งที่ทรงคุณวิเศษเช่นท่านอวินกฺุเระไม่มีเลย แม้ต่อมาท่านหาคาณดาซื้อพรรษามากขึ้น ก็ไม่สามารถลืมนำสอนของท่านได้ แม้ปฏิบัติในศิลาจารวัตรของท่าน ก็ได้นำมาประพฤติปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

ที่หลุมฝังศพของท่านอวีนกูเระ มีศิลาจารึกคุณธรรมอันสูงส่ง
ของท่าน โดยท่านเหลียวฝาน ท่านหานซานต้าซือเห็นว่าควรมีประวัติ
จารึกไว้ให้ชนรุ่นหลังได้ประพาศปฏิบัติตาม จึงเขียนประวัติและ
คำสั่งสอนของท่านไว้เป็นหนังสือเล่มหนึ่ง เสียด้วยผู้ด้อยปัญญา
บันทึกไว้ได้เพียงนี้

ขอความหลุดพ้นจงเกิดแก่ท่านผู้อ่านเทอญ

เจือจันทน์ อชพรรณ

(มีสใจ)

วันทำยสงกรานต์ในปีทองฉลองสองร้อยปีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์

(16 – 4 – ๕.ศ. 200)

โอวาทข้อที่หนึ่ง การสร้างอนาคต

พ่อนั้น กำพร้าท่านบิดามาแต่อายุน้อยไม่ถึง 20 ท่านย่าของลูก ในเวลานั้นก็มีอายุมากแล้ว ท่านได้บอกให้พ่อเล็งคิดที่จะเป็นขุนนางเสีย หันมาเรียนแพทย์ดีกว่า ท่านบอกพ่อว่า การเป็นแพทย์นั้น นอกจาก จะยึดเป็นอาชีพได้ดีแล้ว ยังจะช่วยคนยากจนได้อีกด้วย ถ้ามีความ สามารถดีก็จะเป็นแพทย์ที่มีชื่อเสียง ซึ่งเป็นความปรารถนาของท่าน บิดาที่เสียชีวิตไปแล้ว

ต่อมา พ่อพบผู้เฒ่าท่านหนึ่งที่วัดฉืออวีนจ้อ ท่านมีเดรายาว มีราศีผ่องใสยิ่งนัก รูปร่างสูงใหญ่ สง่างามราวกับเทพยดา พ่อจึง คารวะท่านด้วยความเคารพ ท่านพูดกับพ่อว่า เธอจะได้เป็นขุนนางนะ ปีหน้าจะสอบผ่านได้ทั้งสามชั้น โจนจึงไม่เรียนหนังสือเล่า พ่อจึงเล่า สาเหตุให้ท่านฟัง แล้วถามชื่อแซ่และที่อยู่ของท่าน

ท่านตอบว่า ท่านแซ่ช่ง เป็นชาวอวีนหนาน ได้เล่าเรียนวิชา ไทราศาสตร์อันเป็นตำราดั้งเดิม ถ่ายทอดกันมาโดยมิได้แก้ไขเพิ่มเติม อันใดให้ไขว่เขวเลย ซึ่งเป็นตำราของท่านบรมโหราจารย์ผู้ยิ่งใหญ่ แห่งราชวงศ์ซ้อง พ.ศ. 1503 – 1670 ท่านผู้เฒ่าช่งต้องการ จะถ่ายทอดวิชานี้ให้แก่พ่อ พ่อจึงพาท่านมาบ้านเพื่อมาพบท่านย่า ของลูก ท่านกำชับให้พ่อต้อนรับท่านผู้เฒ่าให้ดี แล้วทดลองให้ท่าน พยากรณ์ดู ปรากฏว่าแม่นยำไปเสียทุกสิ่ง แม้แต่เรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ไม่ผิดพลาดเลย

พ่อจึงเริ่มเรียนหนังสือใหม่ ก็ท่านลุงของลูก ที่เป็นลูกพี่ลูกน้อง ของพ่อนี้แหละ ท่านได้แนะนำให้พ่อไปเป็นนักเรียนกินนอนที่สำนักเรียน แห่งหนึ่ง

ท่านผู้เฒ่าช่งได้พยากรณ์พ่อไว้ว่าจะสอบผ่านทั้งสามชั้น ชั้นแรก จะได้คะแนนมาเป็น 14 ชั้นกลางจะได้ 71 และชั้นที่สามจะได้ 9 ปรากฏว่าผลออกมาเช่นนั้นจริง ๆ

ต่อมา ท่านก็พยากรณ์อนาคตของพ่อไว้ว่า ปีใดจะสอบได้เป็น นักเรียนหลวง ได้ข่าวพระราชทานเป็นจำนวนเท่านั้นถึง ปีใดจะสอบ ชั้นสุดท้าย ปีใดจะได้เป็นนายอำเภอ เมื่อเป็นนายอำเภอแล้วสามปีครึ่ง ก็ควรลาออกจากราชการ เพราะอายุ 53 ปี ก็จะสิ้นอายุขัย จะนอนตาย อย่างสงบในวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 8 เวลาระหว่งตี 1 – 3 น่าเสียดาย จะไม่มีบุตรโอรสสืบสกุล พ่อได้บันทึกไว้ทุกคำเพื่อกันลืม

ในกาลต่อ ๆ มา คำพยากรณ์ของท่านผู้เฒ่าช่งก็ยังคงแม่นยำ เสมอมา มีอยู่ครั้งหนึ่ง ท่านพยากรณ์ไว้ว่าจะได้รับพระราชทาน ข้าวหลวงครบจำนวนหนึ่งแล้วจึงจะได้สอบชั้นสุดท้ายเพื่อเตรียมตัว เข้าเมืองหลวงนั้น ยังไม่ทันที่พ่อจะได้รับพระราชทานข้าวหลวง ครบตามจำนวนที่ท่านพยากรณ์ไว้ พ่อก็ได้รับคำสั่งให้ไปสอบ คราวนี้ สอบตก พ่อเริ่มสงสัยในคำพยากรณ์อยู่ในใจ แต่แล้วในปีต่อมา มีอาจารย์ท่านหนึ่งที่เคยเป็นกรรมการตรวจข้อสอบให้พ่อ ท่านเคยชม พ่อว่า คำตอบทั้ง 5 ข้อของพ่อนั้นเขียนได้ดีเหมือนขุนนางผู้ใหญ่ เขียนทูลเกล้าฯ ถวายความเห็นต่อฮ่องเต้นั้นเทียว ท่านว่า ถ้าคนไม่มีความรู้จริงย่อมเขียนไม่ได้เช่นนี้ ความสามารถของพ่อย่อมจักเป็น ประโยชน์ต่อแผ่นดิน โจนจึงจะถูกทำลายอนาคตเสียเล่า ท่านจึงสั่งให้

พ่อไปทำงานกับท่าน และได้รับพระราชทานข้าวหลวงย้อนหลังจนครบจำนวนที่ขาดไป ปรากฏว่าเท่าจำนวนที่ท่านผู้เฒ่าชั่งคำนวณไว้พอดี

เมื่อเป็นเช่นนี้ ยิ่งทำให้พ่อเพิ่มความเชื่อถือในคำพยากรณ์ของท่านผู้เฒ่าชั่งยิ่งขึ้น เพราะอุปสรรคที่เพิ่งผ่านพ้นไปนั้น ทำให้เห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า ชตาชีวิตนั้นได้ถูกลิขิตมาแล้วอย่างแน่นอน จะช้าจะเร็ว จะมีใครเป็นอุปสรรคอย่างไรก็หนีไม่พ้น พ่อจึงปล่อยใจให้เป็นไปตามยถากรรม ไม่มีความกระตือรือร้น ไม่ทะเยอทะยานชวนชวาย ไม่ดิ้นรนที่จะเอาดีไปกว่านี้อีกต่อไป ทำให้จิตใจสงบดียิ่งนัก

เมื่อพ่อสอบได้แล้วเช่นนี้ ก็ต้องเดินทางเข้าเมืองหลวง (ปักกิ่งในปัจจุบัน) อยู่ในมหาวิทยาลัยของหลวงหนึ่งปี พ่อไม่ได้ดูหนังสือหรือตำราเรียนใด ๆ อีกเลย เอาแต่นั่งสมาธิ ไม่พูดไม่จา ไม่คิดอะไรทั้งสิ้น พอครบหนึ่งปี พ่อก็ได้รับคำสั่งให้ย้ายไปเข้ามหาวิทยาลัยของหลวงทางใต้ (นานกิงในปัจจุบัน) อันเป็นสถาบันสุดท้ายซึ่งนักศึกษาที่สอบไล่ได้ตามชั้นตอนต่าง ๆ ในภูมิลำเนาเดิมของตนมาแล้ว จะต้องเข้ามาฝึกฝนเตรียมตัวสอบเพื่อออกรับราชการต่อไป แต่ก่อนที่พ่อจะเข้าไปยังสถาบันนี้ ได้แวะไปที่วัดชีเสียนเพื่อคารวะท่านอวีนกุเระเสียก่อน พ่อได้นั่งสมาธิกับท่านสองต่อสองเป็นเวลานานถึงสามวันสามคืน โดยมีได้หลับนอนเลย

พระเฑาะกล่าวกับพ่อด้วยความแปลกใจว่า อันธรรมาบุรุษนั้นจิตใจว่าวุ่นสับสน จึงไม่สามารถบรรลุญาณได้ ส่วนพ่อนั้น ใจนิ่งสามวันแล้วยังไม่เห็นจิตใจออกแวกเลย พ่อจึงเล่าสาเหตุให้ท่านฟังว่า ท่านผู้เฒ่าชั่งได้พยากรณ์อนาคตของพ่อไว้แน่นอนแล้ว ดิด่วนวายไปก็ไร้ประโยชน์ จึงทำให้สบายไร้กังวลดีกว่า

ท่านอวีนกุเระหัวเราะแล้วก็ร้องว่า โอ้เอ๋ยนี่กว่าเป็นผู้วิเศษแล้วเสียอีก ที่แท้ก็ยังเป็นบุรุษอยู่นั่นเอง พ่อจึงกราบทูลท่านว่า ทำไมจึงว่าพ่อเป็นบุรุษ ท่านตอบว่า อันที่จริง คนเรานั้นถ้าจิตใจไม่ว้าวุ่น ทำให้สงบได้แล้ว ก็เกือบจะสำเร็จเป็นพระอรหันต์ พ้นจากความเป็นบุรุษได้แล้ว แต่คนธรรมดานั้นจิตใจยากที่จะสงบระงับได้ การฟังชานนี้เองที่ทำให้คนเราถูกผูกมัดด้วยอำนาจพลังบวกและพลังลบของธรรมชาติ ทำให้ไม่มีอิสระเสรี ต้องขึ้นกับดวงชาตาราศี และการโคจรของดวงดาวบนท้องฟ้าที่โหราจารย์ทั้งหลายได้ติดต้นทำสถิติกันไว้ โหราศาสตร์จึงมีขึ้นด้วยเหตุนี้ ก็มีแต่สามัญชนคนธรรมดาเท่านั้นที่จะถูกกำหนดได้ตามวิชาโหราศาสตร์ แต่คนที่ทำความดีมาก ๆ แล้ว ชตาชีวิตจักทำอะไรได้ โหราศาสตร์นั้นหยั่งไม่ถึงกรรมดีกรรมชั่วของคนเราหรอก วิชาโหราศาสตร์จึงยึดถือเป็นบรรทัดฐานไปหมดมิได้ เพราะคนดีนั้น ถึงแม้ชตาชีวิตจะบ่งไว้ว่าไม่ดีอย่างไร แต่พลังแห่งกุศลกรรมนั้นใหญ่หลวงนัก สามารถพลิกความคาดหมายของโหราศาสตร์ได้ คนจนก็กลายเป็นคนรวยได้ คนอายุสั้นก็กลายเป็นคนอายุยืนได้ ในทำนองเดียวกัน คนที่สร้างอกุศลกรรมอย่างหนักไว้ ชตาชีวิตก็ไม่สามารถผูกมัดเขาไว้ได้เช่นกัน แม้จะถูกลิขิตมาว่าจะได้ดีมีสุขอย่างไร แต่พลังแห่งอกุศลกรรมนั้นหนักนัก ย่อมสามารถเปลี่ยนความสุขเป็นความทุกข์ ความมีลาภยศกลายเป็นหมดลาภยศ ความอายุยืนก็กลายเป็นอายุสั้นได้เช่นกัน ท่านว่าพ่อนั้น ปล่อยชีวิตให้ขึ้นอยู่กับชตากรรมมาสี่สิบปี ใจจะไม่ใช้บุรุษเช่นเล่า

พ่อกราบทูลท่านอีกว่า ถ้าเช่นนั้น ชตาชีวิตเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้หรือไม่ ท่านตอบว่า ชตาชีวิตนั้นเป็นสิ่งไม่แน่นอน อนาคตเราต้องสร้างของเราเอง คนทำดีชตาดี คนทำชั่วชตาชั่ว เมื่อต้องการอนาคตดีก็ต้องทำดี ถ้าทำแต่ความไม่ดี แม้ชตาจะดีก็กลายเป็นร้ายไปได้

ในพุทธธรรมก็ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ใดต้องการลาภยศย่อมได้ลาภยศ ผู้ใดต้องการบุตรธิดาย่อมได้บุตรธิดา ผู้ใดต้องการอายุยืนย่อมได้อายุยืน หากประกอบแต่กรรมดีย่อมสมปรารถนาแล พระผู้มีพระภาคทรงกล่าวไว้เช่นนี้

พ่อชักท่านต่อไปว่า ท่านนักปราชญ์เมืองจ้อได้กล่าวไว้ว่า หากปรารถนาสิ่งใดต้องได้สิ่งนั้น ท่านคงหมายถึงสิ่งที่กระทำได้ตามนามธรรมละกระมัง คุณธรรมความดีงามนั้น เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างได้เองโดยไม่ต้องลงทุน ไม่ต้องไปแสวงหาจากที่ไหน แต่ทางรูปธรรมนั้น ยศถาบรรดาศักดิ์ ชื่อเสียงและความมั่งคั่งจะแสวงหาได้อย่างไรถ้าไม่มีผู้หยิบยื่นให้

ท่านอวินกุเถระตอบพ่อว่า ท่านเมืองจ้อกล่าวไว้ไม่ผิดหรอก พ่อเองที่เข้าใจคำสอนของท่านผิดไป ท่านลัทธิโจวเคยกล่าวไว้ว่า ความสุขความเจริญทั้งมวล เกิดขึ้นที่ใจก่อนทั้งสิ้น การแสวงหาใด ๆ ก็ตาม ต้องเริ่มต้นที่ใจก่อน ไม่เพียงแต่จะได้คุณธรรมความดีงามทางธรรมเท่านั้น ความสุขความเจริญลาภยศชื่อเสียงเงินทอง อันเป็นความดีงามทางโลก ก็จะติดตามมาเอง เพราะฉะนั้น การแสวงหาแต่สิ่งที่ดีงามนั้นย่อมได้สิ่งที่ดีงามตามปรารถนา ในทำนองเดียวกัน หากไม่สำรวจตนเอง ไม่เริ่มต้นทำความดีจากตัวเราเอง กลับดิ้นรนดิ้นแสวงหาจากภายนอก แม้จะแสวงหามาได้ ก็เป็นเพียงได้ตามชาติกำหนดไว้เท่านั้น ไม่ใช่ได้เพราะความดีของเรา เพราะการแสวงหาจากภายนอกนั้น อาจจะต้องใช้ความพยายามในทางที่ถูกบ้างผิดบ้าง ไม่ได้ด้วยเล่ห์ก็เอาด้วยกล ไม่ได้ด้วยมนต์ก็เอาด้วยดาบ แสวงหาด้วยแรงขับของกิเลสตัณหา จึงไม่ทันได้ดำเนินถึงศีลธรรม เป็นการ

สูญเปล่าทั้งสองทาง ทางธรรมก็เสียหายแล้ว ทางโลกก็เสียหายอีก การแสวงหาจากภายนอกนั้น จึงไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร

ท่านถามพ่อว่า ท่านผู้เฒ่าช่างพยากรณ์ไว้ว่าอย่างไรบ้าง พ่อก็เล่าให้ท่านฟังอย่างละเอียด ท่านจึงถามพ่อว่า เธอลองทายดูเองสิว่า จะสอบได้เป็นขุนนางหรือเปล่า จะมีบุตรได้ไหม

พ่อคิดหาเหตุผลอยู่นาน โดยสำรวจตนเองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แล้วจึงตอบท่านว่า เห็นที่จะสอบไม่ได้ และก็คงจะไม่มีบุตรอีกด้วย พ่อให้เหตุผลท่านว่า คนที่จะได้เป็นขุนนางจะต้องมีบุญวาสนา ส่วนพ่อนั้นบุญวาสนาน้อย ตนเองก็มีได้สั่งสมกุศลกรรมอันใดไว้ให้เป็นพื้นฐานเพื่อเสริมสร้างบุญญาบารมีใด ๆ นิสัยของพ่อก็ไม่ดี ไม่มีความอดทน งานหนักไม่เอา งานเบาไม่สู้ ใครทำให้ไม่ถูกใจก็โกรธ ไม่ยอมให้อภัย ใจคอคับแคบ บางครั้งยังอวดดีว่ามีความรู้มากมาย ยกตนข่มท่าน ใจคิดอย่างไรก็จะทำอย่างนั้น คนเช่นพ่อนี้ไม่สมควรมาสอบเพื่อเป็นขุนนางกับเขาเลย

แล้วพ่อก็สาธยายให้ท่านฟังถึงเหตุผลที่คิดว่า ตนเองไม่สมควร มีบุตรจริงดังคำพยากรณ์ของท่านผู้เฒ่าช่างให้ท่านอวินกุเถระฟังต่อไปว่า อันธรรมาานิสัยของพ่อนั้น ชอบความสะอาดมากเกินไป ไม่เป็นไปตามทางแห่งมัชฌิมาปฏิปทา โบราณท่านว่าไว้ อันพื้นดินนั้น ยิ่งไม่สะอาดเพียงใด ก็ย่อมเจริญด้วยพืชพันธุ์นานาชนิด น้ำที่ใสสะอาด มักจะไม่มีปลาแหวกว่ายฉินใด พ่อนั้นชอบความสะอาดมากเกินไป จึงย่อมไม่มีบุตรฉินนั้น นี่เป็นเหตุผลประการที่หนึ่ง

ธรรมชาติสรรค์สร้างสรรพสิ่งให้มีความสมดุล เพื่อให้ชีวิตเจริญเติบโตด้วยดี แต่พ่อมักโกรธ ทำให้ร่างกายและจิตใจเสียสมดุลอยู่เป็นนิตย์ ย่อมไม่สามารถมีบุตรได้ นี่เป็นเหตุผลประการที่สอง

ความเมตตาเท่านั้นที่ดำรงโลกไว้ แต่พ่อนั้น จิตใจขาดความกรุณาปราณี ไม่ยอมลดตนลงช่วยผู้อื่น เต็มไปด้วยอัสมิมานะ (การถือเอาตัวเรา ถือดีไม่ยอมลงใคร) โฉนจักมีบุตรได้เล่า นี่คือเหตุผลประการที่สาม

การพูดมากทำให้สูญเสียพลัง พ่อดพูดมากไม่ได้ ทำให้ร่างกายไม่แข็งแรง นี่คือเหตุผลประการที่สี่

ชีวิตต้องอาศัยพลัง ลมปราณและความมีชีวิตชีวา อันเกิดจากชีวิตินทรีย์ที่ธาตุดิน น้ำ ไฟ ลม ผสมอิงอาศัยกันอยู่ สามสิ่งนี้เป็นปัจจัยซึ่งกันและกัน คอยผดุงชีวิตไว้ให้ดำรงคงอยู่ พ่อดื่มเหล้ามาก เผลอพลาดร่างกายตนเองอยู่เสมอ ทำให้ปัจจัยทั้งสามนี้ลดน้อยถอยลง จักมีบุตรได้อย่างไร แม้จะมีได้ บุตรก็จะไม่แข็งแรงและอายุก็คงไม่ยืน นี่คือเหตุผลประการที่ห้า

ในยามกลางวัน คนเราไม่ควรนอน ในยามกลางคืน ก็ควรนอนพักผ่อนให้สบาย แต่พ่อไม่ชอบนอนกลางคืน ชอบนั่งเข้าที่เป็นสมาธิอยู่ตลอดคืนได้เสมอ โฉนจักมีบุตรได้เล่า นี่เป็นเหตุผลประการที่หก ที่ทำให้พ่อคิดว่าชาตินี้พ่อจะมีบุตรไม่ได้สมจริงดังคำทำนายเป็นแน่แท้ และนอกจากนี้แล้วยังมีสิ่งที่พ่อทำผิด ๆ ไว้อีกมากมาย แม้จะพูดต่อไป ก็คงไม่รู้จักหมดเป็นแน่

ท่านอวินกูกระฟังพ่อพูดเสียยืดยาวแล้ว จึงกล่าวว่า ไม่เพียงแต่พ่อไม่สมควรจะเข้าสอบเป็นขุนนางเท่านั้น ยังมีอีกหลาย ๆ สิ่งที่คุณพ่อก็ไม่สมควรจะได้รับด้วย คนในโลกนี้ แม้จะอยู่ในภาวะแวดล้อมเดียวกัน ในเวลาที่ไม่ต่างกัน แต่บางคนได้รับแต่สิ่งดีมีสุข บางคนกลับได้รับแต่ความยากจนเป็นทุกข์ มีความแตกต่างกันมากมาย ผู้รู้ย่อมเข้าใจดีว่า นั่นล้วนแต่เป็นผลที่เกิดจากใจตนเอง ทุกคนสร้างเหตุที่จะทำให้เกิดผลดีผลชั่วจากใจตนเองทั้งสิ้น ผู้ไม่รู้ย่อมถือว่าเป็นชาตาชีวิตที่ลิขิตมาแล้วอย่างแก้ไขไม่ได้ หารู้ไม่ว่าก็ทุกสิ่งเกิดจากใจตนเอง แล้วทำไมตนเองจะแก้ไขไม่ได้เล่า คนที่ทำบุญให้ทานมากมายนั้นเขากำลังสร้างเหตุปัจจัยเพื่อความเป็นเศรษฐีมีเงินพันซึ่งร้อยซึ่ง ตามความมากน้อยที่เขาทำแล้ว บางคนจนถึงขนาดอดตาย นั่นก็เพราะเขาสร้างเหตุปัจจัยมาเช่นนั้น มีความตระหนี่เหนียวแน่น ไม่ยอมเกินเลยใคร ทรมาณกักขังสัตว์ให้อดอยากและอดตายมาแล้ว ผลจึงเกิดแก่เขาเช่นนั้น หาใช่ฟ้าดินเกิดความลำเอียงไม่ ฟ้าดินก็คือธรรมชาติ ย่อมปราณีคนดี ลงโทษคนชั่ว เหมือนดั่งที่ปราณีต่อพืชพันธุ์ธัญญาหาร คอยหลั่งฝนมาให้ความชุ่มชื้น คอยส่องความสว่างมาให้ความเจริญเติบโต และธรรมชาติก็จะคู่กันกับความไร้คุณธรรม กระหน่ำทั้งฝน พายุและสายฟ้า มนุษย์ต้องตายไปท่ามกลางความดูดดื่มของธรรมชาติก็มีไม่น้อย ทั้งนี้ย่อมขึ้นกับความดีความชั่วในตัวบุคคล ใครดีก็จะได้รับการส่งเสริม ใครเลวก็ลงโทษเสียบ้าง เพื่อให้เกิดความสมดุลกัน

มีความเชื่อกันมาแต่โบราณกาลว่า การจะมีบุตรหรือไม่ขึ้นกับเหตุผลเดียวกัน ผู้ที่ทำความดีติดต่อกันมาแล้วร้อยชาติ ก็ย่อมมีบุตรหลานที่ดีสามารถสืบสกุลให้ยืดยาวได้ถึงร้อยชั่วคน ผู้ที่ทำดีมาสิบชาติติดต่อกัน ก็ย่อมมีบุตรหลานที่ดีสามารถสืบสกุลให้ยืดยาวได้ถึงสิบชั่วคน ผู้ที่ทำดีติดต่อกันเพียงสองสามชาติ ก็ย่อมจะมี

บุตรหลานสืบต่อไปสองสามชั่วคนเท่านั้น ผู้ที่ไม่มีบุตรเลยก็จะเห็นได้ว่า ไม่เคยสั่งสมคุณธรรมความดีที่เป็นขึ้นเป็นอันมาบ้างเลย

นอกจากบางคนเท่านั้นที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้ว คือเป็นผู้ที่ไม่มีหนี้กรรมกับผู้ใดมา ธรรมชาติแห่งการมีบุตรธิดา ถ้ามองตามทัศนะของกฎแห่งกรรมแล้ว ก็คือการเปิดหน้าบัญชีลูกหนี้ เจ้าหนี้ขึ้นมาสะสางกันอีกวาระหนึ่ง บุตรธิดาบางคนเกิดมาทวงหนี้ ก็ทำตัวดื้อรั้นอวดดี ก่อความเดือนร้อนวุ่นวายเสียหาย จนบิดามารดา ไม่มีความสุขตลอดเวลา ส่วนบุตรธิดาที่เกิดมาใช้หนี้บุญคุณที่ติดค้าง กันอยู่ในภพก่อน ๆ ก็มีความกตัญญูกตเวที ว่านอนสอนง่าย เป็นที่พึง ทั้งทางกายและทางใจของบิดามารดา นำความปลื้มปิติความภาคภูมิใจ มาให้บิดามารดามีความสุขความอิ่มใจอยู่เสมอ

กุศลกรรมและอกุศลกรรมในอดีต ล้วนเป็นเหตุปัจจัยให้ชีวิตต้อง เวียนว่ายมาพบกับอีกตามกระแสของวิบากกรรม มาเป็นพ่อแม่ลูกกัน ตามกรรมติดกรรมชั่วที่แต่ละคนได้ก่อให้เกิดความสัมพันธ์กันมาแต่อดีต ผู้ใดมิได้ก่อหนี้กรรมไว้กับใครเลย ก็ย่อมไม่มีผู้ใดตามมาทวงหนี้หรือ มาใช้หนี้ ก็ทำให้ไม่มีบุตรธิดาในชาติปัจจุบัน ซึ่งในกรณีเช่นนี้มีน้อยมาก ท่านเหลียวผ่านจึงมิได้กล่าวไว้ (ผู้ทอดความ)

แล้วท่านก็บอกพ่อว่า เมื่อพ่อรู้ตัวเองว่าไม่ดียังไรบ้างแล้วเช่นนี้ และเข้าใจความเป็นไปของฟ้าดินแล้วไซ้ ก็จงรีบเร่งสั่งสมคุณธรรม ความดีงามทันที ไม่คอยแต่จับผิดผู้อื่น สามารถให้อภัยได้แม้ความผิดนั้น จะเทียบเท่าภูเขาก็ตาม มีขันติอดทนต่อความไม่พอใจ ไม่โกรธง่าย มีแต่ความเมตตากรุณา ไม่พูดมาก ไม่ดื่มสุรา รักษาสุขภาพให้ดี ทั้งกายและใจ สิ่งที่แล้วมาแล้วก็ให้คิดว่าตายไปแล้วเมื่อวานนี้ แล้วเริ่มต้นสร้างสิ่งที่ดีงามขึ้นมาแทนที่ เหมือนเกิดใหม่ในวันนี้

มีชีวิตใหม่เพื่อสร้างสมคุณธรรมที่ดีใหม่ ไม่ใช่ชีวิตเก่าที่มีแต่เลือดเนื้อ และเต็มไปด้วยความเป็นบุญชน สร้างชีวิตให้หลุดพ้นจากความ ครอบงำของกิเลสตัณหาอุปาทาน สามารถพัฒนาตนเองให้บริสุทธิ์ พุด่อง แล้วชีวิตก็จะมีคุณค่าผดแผกแตกต่างจากชาตาชีวิตที่ได้ กำหนดไว้แล้วในคำพยากรณ์

ก็ร่างกายที่ก่อปรด้วยเลือดเนื้อนี้ ยังเป็นไปตามลิขิตของดินฟ้า ทำไมกับชีวิตที่ก่อปรด้วยคุณธรรมความดีงาม ฟ้าดินจะไม่หยั่งรู้ ได้หรือ โชคชาตาที่ฟ้าดินลิขิตมา มนุษย์ยังพอหลีกเลี่ยงได้บ้าง แต่เคราะห์กรรมที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์เองก็จะหนีไม่พ้นเลย มีผู้เขียนโคลงบทหนึ่งไว้ว่า

มนุษย์ต้องคอยสำรวจตนเองเสมอ เพื่อจักได้ดำเนินชีวิตไปตาม ธรรมคลองคลองธรรม เมื่อกระทำแต่ความดีงามแล้วไซ้ โฉนจักไม่ไ้ ความดีอันเป็นผลเล่า

ความดีความชั่วจึงล้วนแต่ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของมนุษย์เอง ทั้งสิ้น การที่ท่านผู้เฒ่าช่งพยากรณ์ไว้ให้นั้น เป็นเพียงชาตาชีวิตที่ลิขิต จากฟ้าดิน ย่อมมีทางแก้ไขได้ จงรีบสร้างคุณธรรมความดีงาม เริ่มต้นด้วยการช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่เห็นแก่ตัว เสียสละเพื่อผู้อื่น โดยไม่หวังการตอบแทน อย่างมุ่งหวังแต่ชื่อเสียง ทำอย่างเจียม ๆ การปิดทองหลังองค์พระปฏิมา นั้น กลับได้บุญมากกว่า ถ้ามีคนรู้เห็น กันมาก พวกัสนสรเสริญอนุโมทนาสาธุการ ความมีชื่อเสียงก็จะแบ่ง ความดีงามไปเสียมาก บุญก็จะน้อยลงเพราะได้ผลในปัจจุบัน ไปเสียแล้วบ้าง แต่ถ้าทำแล้วไม่โอ้อวดในความดีนั้น ผลบุญก็จะเต็ม จุจวารีที่เปี่ยมฝั่ง ใครเล่าจะแย่งหรือแบ่งบุญของเราไปได้ การทำดี เช่นนี้ มีหรือจะไม่ได้เสวยผลแห่งความดีนี้

ดัมกิร์โบราณเชื่อว่า เอ็กเก็ง ก็ได้เน้นถึงความดีความชั่วไว้อย่างละเอียดลออ สอนคนดีให้รู้จักหลบหลีกจากกรรมชั่ว สั่งสมแต่กรรมดี เพื่อจักได้ผลดีตอบแทน หากว่าลิขิตของชาตาสีชีวิตเป็นสิ่งแน่นอนแล้วไซ้ จักหลีกเลี่ยงกรรมชั่วสั่งสมแต่กรรมดีได้อย่างไร ในหน้าแรกของดัมกิร์ก็กล่าวไว้ว่า ครอบครัวยุคใดสั่งสมแต่ความดีงาม ไม่เพียงแต่หัวหน้าครอบครัวเท่านั้นที่จะได้เสวยผลแห่งความดีนั้น แม้แต่ลูกหลานเหลนโหลนก็จะพลอยได้เสวยผลแห่งกรรมดีนั้นด้วย วิเคราะห์ดูให้ดีแล้ว จะเห็นได้ว่าชาตาสีชีวิตไม่สามารถควบคุมมนุษย์ไว้ได้เสมอไป จิตใจมนุษย์สำคัญกว่า จิตใจที่ดีงาม ย่อมกระทำแต่สิ่งที่ดีงาม และได้รับผลที่ดีงาม ผู้มีจิตใจทราม ย่อมกระทำแต่สิ่งที่เลวทราม และได้ผลที่ทราม ท่านถามพ่อว่าเชื่อท่านหรือไม่เล่า

พ่อเชื่ออย่างมาก เพราะท่านพูดมีเหตุผล พ่อจึงคุกเข่าลงกราบท่าน เพื่อแสดงว่ารับคำสั่งสอนด้วยความเคารพอย่างสูง แล้วพ่อไปนั่งลง ณ ที่บูชาพระรัตนตรัย สารภาพบาปในอดีตต่อพระพักตร์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างหมดเปลือก แล้วอธิษฐานขอให้ได้เป็นขุนนางต่อไปจะเริ่มทำความดีให้ครบสามพันครั้งเพื่อตอบแทนพระคุณ ฟ้าดินและบรรพชนของพ่อ

ท่านอวินกูเถระเห็นพ่อมีความตั้งใจทำความดีถึงปานนี้ จึงเอาตัวอย่างบัญชีกรรมดีกรรมชั่วมาให้พ่อดู แล้วสอนพ่อให้จดบัญชีพฤติกรรมของตนเองแต่ละวันอย่างละเอียดถี่ถ้วน โดยไม่เข้าข้างตนเอง ถ้าเป็นกรรมดีก็จดไว้ข้างหนึ่ง ถ้าเป็นกรรมชั่วก็จดไว้อีกข้างหนึ่ง เหมือนบัญชีรับจ่าย ต้องนำกรรมชั่วไปลบกรรมดี ให้เหลือกรรมดีสามพันครั้งโดยไม่มีกรรมชั่วที่ไม่ได้หักกลบลบหนี้แล้ว จึงจะนับว่าทำความดีได้ครบสามพันครั้ง ต้องนำบัญชีมาทบทวนดูทุกวัน

เพื่อเตือนใจให้รู้ว่าในวันหนึ่ง ๆ เราได้ทำอะไรไปบ้าง ดีมากกว่าชั่ว หรือชั่วมากกว่าดี อะไรผิดอะไรถูก จักได้แก้ไขปรับปรุงตนเอง ไม่ทำความผิดซ้ำแล้วซ้ำอีก กรรมชั่วเบา ๆ ก็ต้องนำมาลบกรรมดีออกเสียหนึ่งครั้ง กรรมชั่วหนัก ๆ ก็ต้องลบความดีออกหลาย ๆ ครั้ง จนกว่าความดีจะครบสามพันครั้งดังที่ได้อธิษฐานไว้ แล้วสอนพ่อ สวดมนต์ปริกรรมคาถาเพื่อช่วยให้มีจิตมั่นคง โดยอาศัยอำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยเป็นสรณะ เพื่อให้คำอธิษฐานหนักแน่นสัมฤทธิ์ผลเร็ววัน

ท่านยังเล่าให้พ่อฟังต่อไปว่า ผู้ที่ชำนาญการวาดธู (ลงเลขลงยันต์) ได้กล่าวไว้ว่า หากมนุษย์ไม่รู้วิธีวาดธูได้ถูกต้องแล้วไซ้ จะถูกผีสามเทวดาหัวเราะเยาะเอาได้ เพราะฉะนั้นการวาดธูก็ต้องทำให้เป็นไว้ เกล็ดลับของวิชานี้ อยู่ที่ต้องทำใจให้เป็นเอกัคตาให้ได้เท่านั้น เมื่อเริ่มจับพู่กัน ก็ต้องหยุดความรู้สึกนึกคิดใด ๆ ให้หมด ไม่วอกแวก ทำจิตให้นิ่ง รวมพลังจิตทั้งหมดพุ่งตรงไปยังปลายพู่กัน แล้วจรดปลายพู่กันลงไปที่กระดาษ ฝ่า หรือแพรก็ได้ ทั้งน้ำหนักปลายพู่กัน ให้แน่นิ่ง เป็นการเบิกทวารฟ้าดินด้วยพลังจิตที่พุ่งกระแทกอย่างแหลมคม ผู้จะศักดิ์สิทธิ์หรือไม่ก็อยู่ที่จุดเริ่มต้นนี้เอง เมื่อเริ่มต้นแล้ว ก็ต้องเขียนให้จบขบวนการโดยไม่หยุดชะงัก ไม่ต่อเติม ไม่ยกพู่กันขึ้น ต้องวาดให้ต่อเนื่องเป็นเส้นเดียวกัน จิตเป็นเอกัคตาตลอดแนวทางที่พู่กันกวัดไปมา ผู้นี้ก็จะศักดิ์สิทธิ์ ไม่ว่าจะอธิษฐานใด ๆ ต่อฟ้าดิน ก็จะสัมฤทธิ์ผลอย่างแน่นอนและรวดเร็ว

ผู้ที่มีกิเลสธุลีหนาแน่นในใจ เหมือนตกอยู่ในความมืดตั้งอยู่ในธรรมมารดา ไม่สามารถมองเห็นอะไรอื่น เมื่อจรดปลายพู่กันลงไปแล้วครั้งแรก ก็เท่ากับได้เจาะความมืดให้แสงสว่างส่องเข้าไปได้ และเมื่อ

ตัวผู้กันไปด้วยจิตอันแหลมคมเป็นสมาธิอยู่นั้น ก็เป็นการพุ่งพลังจิตไปตามผู้กันนั้น โดยมีแสงสว่างและชาตินผู้กันเป็นสื่อนำพลังจิตไปพลังจิตประทับอยู่ตรงไหนความศักดิ์สิทธิ์ก็เกิดที่นั่น

การบริกรรมก็ต้องทำสม่ำเสมอ ชาติไม่ได้เช่นกัน ต้องบริกรรมจนแม้ปากไม่บริกรรมแล้ว แต่ใจยังคงบริกรรมอยู่ บริกรรมจนไม่รู้สึกว่าตัวเราเป็นผู้บริกรรม เพราะมนต์ที่ดี การบริกรรมที่ดี ตัวเราผู้บริกรรมที่ดี ได้ผสมผสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเสียแล้ว จนแยกไม่ออกเมื่อใดเมื่อนั้นการบริกรรมก็ศักดิ์สิทธิ์

ท่านนักปราชญ์เมื่องจื่อไต่กล่าวไว้ว่า อันว่าอายุยืนหรืออายุสั้นหามีความแตกต่างกันไม่ ให้หมั่นฝึกฝนตนเองไปจนกว่าจะถึงวันนั้นวันนั้นคือวันที่เราจะได้พบความจริงว่า ไต ๆ ในโลกนี้หามีความแตกต่างกันไม่ ล้วนแต่เป็นสภาวะธรรมที่มนุษย์สมมุติกันขึ้นมา ผู้ที่ฝึกฝนตนเอง จนไม่เห็นความแตกต่างของสภาวะธรรมเมื่อใด ผู้นั้นก็เข้าถึงสภาวะธรรมเมื่อนั้น และไม่ถูกความไม่รู้ไม่เข้าใจหลอกหลอนเบียดเบียนหลุดพ้นจากความร้อยรัดของกิเลสตัณหาอุปาทานได้หมดสิ้น

ถ้าคิดโดยผิวเผินก็จะรู้สึกแปลกใจ เพราะความมีอายุสั้นและอายุยืนนั้น แตกต่างกันอย่างตรงกันข้ามทีเดียว แต่ถ้าคิดให้ลึกซึ้งแล้วก็จะเห็นได้ว่าท่านพูดไว้ไม่ผิดเลย ทุกสิ่งในโลกนี้ล้วนเป็นสภาวะธรรมหนึ่ง ๆ เท่านั้น มนุษย์มักจัดเข้าพวกกันบ้าง แยกประเภทให้บ้าง จนดูสับสนสลับซับซ้อนไปหมด ธรรมดาทารกที่เกิดมาใหม่ ๆ นั้นหาไม่รู้ว่ามีอายุสั้นอายุยืนมีความหมายอย่างไรกัน ต่อเมื่อเติบโตแล้วจึงสามารถแยกแยะความหมาย เลือกคุณค่าของสรรพสิ่งโดยคำสอนของผู้ใหญ่บ้าง จิตดั้งเดิมเป็นเช่นนั้นบ้าง ตอนนี้อะไรแห่งกรรมดี

กรรมชั่วของเด็กนั้นก็เริ่มมาให้ผล จึงได้เห็นความอายุสั้นบ้างอายุยืนบ้าง ความแตกต่างจึงบังเกิดขึ้นด้วยประการฉะนี้

ฉะนั้น ถ้าเราไม่ให้ความแตกต่างระหว่างความรวยกับความจน ความสุขกับความทุกข์ ความตกต่ำกับความรุ่งเรือง หรือความมีอายุยืนกับอายุสั้น ก็จะสามารถสร้างสรรค์ชีวิตให้เป็นไปตามความต้องการของเราได้ ถ้าเราไปให้ความแตกต่างกับสิ่งเหล่านี้เสียก่อนแล้ว เราจะไม่สามารถสร้างชีวิตให้ดีตามความต้องการของเราได้เลย

จะยกตัวอย่างให้ดู เด็กสองคน คนหนึ่งเกิดมาเป็นลูกคนรวย อีกคนเกิดมาเป็นลูกคนจน ถ้าเด็กรวยคิดว่าตนเองพิเศษกว่าผู้อื่น เพราะความรวยกว่าผู้อื่นแล้วไซ้ร ก็เกิดความลำพอง ถือเงินเป็นอำนาจบาตรใหญ่ เทียวระรานข่มเหงเอาแต่ใจตนเอง ส่วนลูกคนจนนั้นถ้าคิดว่าตนเองยากจนไม่มีเงินเหมือนลูกคนรวย ก็เกิดความน้อยเนื้อต่ำใจ เมื่ออยากได้อะไรไม่ได้ตั้งใจ ความกดดันก็จะเป็นแรงขับให้เริ่มฉกชิงวิ่งราว ลักเล็กขโมยน้อย จนถึงปล้นจี้ฆ่าเจ้าทรัพย์รุนแรงขึ้นทุกที แม้จะต้องโทษก็ไม่กลัว ได้กินข้าวหลวงสบายไปเสียอีก

ถ้าเราแยกแยะความรวยความจนเช่นนี้ ก็จะเป็นคนดีไปไม่ได้เลย แต่ถ้าไม่คิดว่าเรารวย จะทำอะไรก็ระมัดระวังไม่ให้กระทบกระเทือนถึงผู้อื่น คิดแต่จะช่วยเหลือเจือจานไปทั่วหน้า ใช้เงินที่ตนเองมีมากให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นน้อย อาศัยความรวยที่ตนเองได้เปรียบผู้อื่นโดยสภาวะธรรม มาเกื้อกูลผู้อื่นที่มีน้อยถึงกับขาดแคลนตามสภาวะธรรม ความเมตตากรุณาที่เกิดจากความจริงใจในสภาวะธรรมนี้ ก็จะหล่อหลอมให้ช่องว่างระหว่างความรวยความจนนั้นปิดสนิท ไม่สามารถเกิดความแตกต่างได้เลย ส่วนเด็กที่เกิดมายากจน

อันเป็นสภาวะธรรมหนึ่งนั้น ถ้าไม่ให้ความแตกต่างในความรวย ความจนแล้ว ก็จะไม่มีความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ รู้จักขยันหมั่นเพียร สันโดษในความเป็นอยู่ ชี้อตรงในความประพฤติ รู้จักใช้แรงกาย ช่วยเหลือผู้อื่นแทนแรงเงินที่ตนขาดแคลน ไม่คอยคิดที่จะให้ผู้อื่น มาช่วยตน แต่ไม่รังเกียจที่จะช่วยผู้อื่น ตั้งหน้าทำมาหากิน หนักเอาเบาสู้อดออมทนอดทน ไม่นานนัก คนจนก็จะกลายเป็นคนรวย คนรวยก็จะไม่จน ถ้ามีนิสัยเหมือนเด็กทั้งสองคนนี้ เมื่อถึงวันนั้น ความแตกต่าง จักมีได้อย่างไร

แม้อายุสั้นอายุยาวก็เช่นกัน ถ้าเราไม่เชื่อว่าซาตาชีวิตได้ลิขิต ให้เรามีอายุสั้น เราก็จะไม่พะวงถึงความตาย ตั้งหน้าประกอบกรรมดี ไม่ใช่อยู่อรอความตายไปวันหนึ่ง ๆ ผู้ที่ไม่เชื่อว่าซาตาชีวิตได้ลิขิตมา ให้อายุยืน ก็จะไม่ทะนงตนว่ายังมีชีวิตอยู่อีกยาวนาน เกิดความ ประมาทเกียจคร้านที่จะประกอบกรรมดี ผลิตวันประกันพรุ่ง ตี๋มสุรา หานารี เล่นพาสีกีฬาบัตร เผาผลาญชีวิตไปทุกวัน ๆ อายุจักยืนนาน ไปได้อย่างไร

ความเกิดความตายเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของมนุษย์ ถ้าเราไม่ให้ความแตกต่างกับสิ่งที่กล่าวมาแล้วไซ้ เราจะมีชีวิตในสภาวะธรรมใด ก็ตาม ย่อมจักดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยจิตใจที่ปราศจากความกดดัน รู้จักดำรงชีวิตด้วยดี ตายดี และไปเกิดในสภาวะธรรมที่ดีต่อไป

ทำไมหรือ

เพราะความชั่วร้ายมิได้อยู่ที่ความรวยความจน มิได้อยู่ที่ความมี อายุสั้นหรือยาว ความสุขความทุกข์นั้นย่อมขึ้นอยู่กับที่เราจะสามารถ ประกอบคุณงามความดีได้มากน้อยเท่าใดต่างหากเล่า

การฝึกฝนตนเองให้รู้จักประกอบกรรมทำดีนั้น ย่อมเป็นการ สิ่งสมบุญบารมีโดยแท้ เราจะต้องหมั่นสังเกตพฤติกรรมของเราเอง มีสิ่งใดผิดพลาดก็พยายามแก้ไข เหมือนดังหม้อที่พยายามรักษาคนไข้ ให้หายจากโรคะนั้น การสั่งสมบุญบารมีต้องพยายามอยู่ทุกขณะจิต ค่อยทำค่อยไป ไม่หวังผลจนเกินกำลัง ไม่หย่อนยานจนไม่ก้าวหน้า เมื่อจิตได้รับการอบรมที่ดี บ่มใจจนได้ที่แล้ว นั่นคือความสำเร็จที่จะได้รับ ในการประพฤติปฏิบัติธรรม

ท่านบอกกับพ่อว่า จิตนั้นเกิดดับอยู่ทุกขณะ ขอให้หมั่นบริกรรม อย่าได้หยุดยั้ง จะขาดการสืบต่อ เมื่อบริกรรมจนเกิดความชำนาญแล้ว ก็จะกลายเป็นนิสัย ไม่ว่าปากจะบริกรรมหรือไม่ จิตก็จะทำไปเอง โดยอัตโนมัติ เมื่อจิตตั้งเป็นเอกัคคตาแล้วไซ้ ย่อมรวมมนต์คาถาที่ บริกรรม ตัวคนบริกรรมและจิตที่บริกรรมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่แยกออกจากกัน เมื่อนั้นการบริกรรมก็จะประสบความสำเร็จทันที อธิฐานไว้เช่นไรก็จะสมปรารถนาเช่นนั้น

พ่อนั้น แต่ก่อนมีชื่อว่า “เสวียห่าย” ในวันนั้นพ่อเปลี่ยนชื่อใหม่ว่า เหลี้ยวฝาน เพราะพ่อรู้ซึ่งแล้วว่า การสร้างอนาคตนั้นจะต้องเริ่ม ที่ตนเอง มิใช่อรอคอยโชคชะตามาผลักดันให้เป็นไปตามยถากรรม พ่อจะต้องหลุดพ้นจากความเป็นทุกข์ให้ได้ ไม่ยอมตกอยู่ในอิทธิพล ของคำพยากรณ์อีกต่อไป นี่คือความหมายในชื่อใหม่ของพ่อ ตั้งแต่นั้นมา พ่อสำรวจระวังบทบาทของกายวาจาใจอยู่ตลอดเวลาที่ตื่นอยู่ ทำให้ผิดแผกไปกว่าเดิมมาก ความมักง่าย ตามใจตนเอง ความไม่ สำรวมอินทรีย์ได้ลดน้อยลง มีแต่ความระแวดระวังตั้งสติไม่ประมาท ดุจดั่งเตรียมพร้อมตั้งรับภัยอันตรายที่กำลังตีบลานมาหาพ่อฉะนั้น แม้จะอยู่ในที่มืดหรือในที่รโหฐานก็ยังเกรงว่าผีสงเทวดาอดยจ้อง

จับตามองพ่ออยู่ ต่อหน้าและลับหลังคนจึงประพฤติดนไม่ต่างกัน หากมีผู้ใดแสดงความไม่พอใจพ่ออย่างไร วิพากษ์วิจารณ์รุนแรง เพียงใด พ่อกลับรับฟังได้โดยดุษณี ไม่เคยต่อล้อต่อเถียงกับผู้ใดอีกเลย

เมื่อกาลเวลาผ่านไปอีกหนึ่งปี พ่อได้โอกาสเข้าทำการสอบไล่อีกครั้ง คราวนี้ได้ทีหนึ่ง พลิกความคาดหมายของท่านผู้เฒ่าซึ่ง ที่พยากรณ์ไว้ว่าจะสอบได้ที่สาม ท่านว่าหลังจากสอบครั้งนี้แล้ว ต่อไปจะสอบไม่ได้อีก แต่เมื่อพ่อไปสอบก็สอบได้อีก เป็นอันว่าคำพยากรณ์ ไม่สามารถกุมวิถีชีวิตของพ่อได้อีกต่อไป

แต่การทำคามดีนั้น มิได้่ง่ายอย่างทีนึกไว้ สำรวจดูแล้วก็พบ ข้อบกพร่องมากมาย เช่น ไม่มีความอาจหาญพอที่จะเสี่ยงชีวิต เข้าช่วยเหลือผู้ที่ประสบภัย บางทีจิตใจลังเล ไม่สามารถช่วยได้ สุดกำลัง บางทีก็ช่วยไปบ่นว่าไป อวดดีเตียนเสียมิได้ เวลาปกติก็ยังมีสติ ควบคุมตนเองได้ดีอยู่ บางทีดื่มเหล้าเมามาย ความประพฤติดั้งเดิมก็ กลับมามีบทบาทอีก คະแนบของกรรมดีถูกกรรมชั่วลบไปเสียมาก ทำให้ต้องใช้เวลาเกือบ 11 ปี คือตั้งแต่ พ.ศ. 2112 – พ.ศ. 2122 จึงสามารถรวบรวมการทำคามดีได้ครบสามพันครั้ง

บังเอิญขณะนั้น พ่อไปเที่ยวนอกด่านกับเพื่อน จึงมิได้ประกอบพิธี อุทิศบุญกุศลดังที่ตั้งจิตอธิษฐานไว้ จนกระทั่งรุ่งขึ้นอีกปีหนึ่ง พ.ศ. 2123 เมื่อกลับมาทางใต้แล้วจึงไปนิมนต์ท่านซึ่งคงและท่านเฮว่ยคง ซึ่งล้วนเป็นพระเถระที่ทรงคุณวิเศษ มาประกอบพิธีอุทิศกุศลผลบุญ ที่ได้เพียรทำต่อเนื่องมาได้รวมสามพันครั้งตามที่ได้ตั้งจิตอธิษฐานไว้ แล้วเริ่มตั้งจิตอธิษฐานใหม่ ครั่งนี้ขอให้ได้ลูกที่ดี จะทำคามดีอีก

สามพันครั้ง พอรุ่งขึ้นอีกปี พ.ศ. 2124 พ่อก็ได้เจ้ามา จึงตั้งชื่อให้ว่า “เทียนชี้” แปลว่า ฟ้าประทาน

เวลาใดที่พ่อได้กระทำความดีทางกายกรรมก็ดี มโนกรรมก็ดี วชิกรรมก็ดี พ่อก็จะใช้ผู้กันบันทึกลงไว้ทันที แต่แม่เจ้าเขียนหนังสือไม่เป็น เมื่อได้ช่วยพ่อกระทำความดีครั้งใด ก็ใช้กันชนท่านจิมชาติ กดวงไว้ บนปฏิทิน บางวันให้ท่านคนยากจนหลายครั้ง ปลอ่ยสัตว์มีชีวิตมา กวันหนึ่ง ๆ แม่เจ้าวงไว้ถึงสิบกว่าวงด้วยกัน เพียงสองปีกว่าก็ทำได้ครบ สามพันครั้งอีก คราวนี้ พ่อนิมนต์พระเถระรูปก่อน ๆ มาทำพิธีอุทิศ บุญกุศลที่บ้านเราเอง และเริ่มตั้งจิตอธิษฐานขอให้สอบตำแหน่งจิ้นสื่อ ได้ จะทำความดีให้ครบหนึ่งหมื่นครั้ง ต่อมาอีกสามปี พ่อก็สอบได้ และได้เป็นนายอำเภอในปีนั้นเอง ประมาณ พ.ศ. 2129 (ประมาณ ค.ศ. 1586)

พ่อได้ทำสมุดขึ้นมาเล่มหนึ่ง ให้ชื่อว่าสมุดบริหารใจ ตอนเข้า อันเป็นเวลาทีพ่อนั่งชำระความ พ่อก็ให้คนนำสมุดนี้มาวางไว้บน บัลลังก์ด้วย ในแต่ละวัน พ่อชำระคดีไว้อย่างไรบ้าง ก็จะมีบันทึกลงใน สมุดเล่มนี้อย่างละเอียด เพื่อไว้ตรวจสอบดูว่าจะมีอคติในการชำระความ อย่างไรบ้างหรือไม่ มีความยุติธรรมเพียงพไหม ให้ความเมตตา ปราณีเพียงพไหม เพื่อจะได้ไว้แก้ไขในวันต่อไป พอตกกลางคืน พ่อก็ตั้งโต๊ะที่กลางลานบ้าน พ่อแต่งตัวเต็มยศเพื่อแสดงความเคารพ ต่อฟ้าดิน แล้วจุดธูปเทียนบูชาฟ้าดิน ดูกเขาลงอ่านบันทึกนั้น แล้วเผา กวายฟ้าดินหนึ่งชุด เก็บไว้หนึ่งชุด ที่พ่อทำเช่นนี้ก็เพราะพ่อเห็น ตัวอย่างอันดีงามนี้มาจากขุนนางผู้ใหญ่ท่านหนึ่งในสมัยราชวงศ์ซ้อง ที่ได้รับการจารึกไว้ในประวัติศาสตร์จีนด้วยความเคารพอย่างสูงว่า เป็นผู้มีมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของท่าน

เท่ากับชีวิตของท่านเอง ไม่ยอมสยบต่อขุนนางกังฉิน ดูแลความทุกข์สุขของราษฎรและขุนนางใหญ่ไม่น้อยอย่างไม่กลัวตาย ถ้ามีการจ้อราษฎรบังหลวง มีการอาศัยหน้าที่หรืออิทธิพลก่อกรรมทำเข็ญกับชาวบ้านหรือขุนนางผู้น้อยแล้วไซ้ แม้ผู้นั้นจะเป็นขุนนางผู้ใหญ่เป็นที่โปรดปรานของฮ่องเต้สักเพียงไรก็ตาม ท่านก็ไม่เกรงกลัวเป็นต่อนำหลักฐานทูลเกล้าฯ ถวายฮ่องเต้ให้ได้รับโทษานุโทษจงได้ เมื่อท่านสิ้นอายุขัยแล้ว จึงได้รับพระราชทานเกียรติยศอันสูงส่ง ได้รับสถาปนาเป็นที่ซึ่งเชื่องกง หมายถึงผู้ที่กราบทูลด้วยความสะอาดบริสุทธิ์ใจ พ่ออ่านชีวประวัติอันเกริกเกียรติของท่านแล้วประทับใจมาก จึงถือเป็นตัวอย่างอันดีงามที่จะต้องปฏิบัติตามให้ได้ เพื่อป้องกันการชำระความของพ่อมิให้ต่างพร้อยเสียความยุติธรรมไปได้ พ่อจึงกระทำเช่นนี้ทุกคืน

แม่ของเจ้าแสดงความวิตกกังวลให้พ่อฟังว่า แต่ก่อนนี้อยู่บ้านเราเองก็ช่วยกันทำบุญทำทาน มีโอกาสประกอบกรรมดีมาก ไม่กี่ปีก็ได้ครบสามพันครั้ง แต่ตอนนี้เราอยู่ในสถานที่ราชการ ไม่มีโอกาสสัมผัสกับคนยากจนเหมือนแต่ก่อน ความดีหนึ่งหมื่นครั้ง เมื่อใดจะทำได้เล่า

พ่อก็ได้แต่รับฟัง ในคืนวันนั้น จะว่าบังเอิญหรือไม่หนอ พ่อฝันเห็นเทวดาองค์หนึ่ง พ่อจึงปรึกษากับท่านถึงเรื่องที่แม่เจ้าวิตกกังวล ท่านบอกกับพ่อว่า พ่อไม่รู้ตัวเลข พ่อได้ทำความดีครบหนึ่งหมื่นครั้งแล้ว เพียงแต่ลดภาษีข้าวให้แก่ราษฎรทั้งหมดที่อยู่ในความปกครองของพ่อโดยทั่วหน้ากัน การบรรเทาภาระอันหนักของราษฎรเป็นกุศลกรรมอันยิ่งใหญ่ เพราะทำให้ราษฎรเป็นสุขขึ้น พ่อตื่นขึ้นมาก็นึกขึ้นได้ว่า พ่อได้ทำไปเช่นนั้นจริง ๆ เพราะสงสารราษฎรที่ต้อง

เสียภาษีหนักเกินไป ทำไมเรื่องราวเหล่านี้ซึ่งพ่อเห็นเป็นเรื่องเล็กน้อย แต่ก็ล่วงรู้ถึงเทวดาฟ้าดินได้ และก็ยังสงสัยอยู่ว่า ทำเพียงแค่นี้หรือก็เป็นความดีได้ถึงหนึ่งหมื่นครั้ง บังเอิญท่านผานอวี่เย่กระมาจากภูเขาอู่กายซาน พ่อจึงกราบทูลท่านเพื่อให้หายสงสัย

ท่านตอบว่า กุศลกรรมใดก็ตาม ถ้าทำด้วยความจริงใจ บริสุทธิ์ใจ ไม่หวังตอบแทนเป็นส่วนตัวแล้วไซ้ แม้กระทำความดีเดียว ก็เท่ากับกระทำหมื่นครั้งได้ทีเดียว การที่พ่อเห็นความทุกข์ยากของราษฎรหาทางแก้ไขผ่อนหนักเป็นเบา ความสุขที่ราษฎรทั้งอำเภอได้รับย่อมเป็นกุศลกรรมอันยิ่งใหญ่ พ่อจึงเอาเงินเดือนของพ่อเดือนนั้นถวายแก่ท่านผานอวี่เย่กระ เพื่อให้ทำอาหารมังสวัติดถวายพระภิกษุในวัดของท่าน ซึ่งมีประมาณหนึ่งหมื่นรูป และอุทิศกุศลกรรมทั้งหมดไปตามที่อธิษฐานเอาไว้

ท่านผู้เฒ่าช่งเคยพยากรณ์พ่อไว้ว่า พ่อจะมีอายุอยู่ได้ 53 ปีเท่านั้น พ่อก็มีได้อธิษฐานให้ตนเองมีอายุยืนยาวแต่อย่างใด แต่ปีนั้นพ่อก็ไม่เป็นไร อยู่มาจนบัดนี้ พ่อมีอายุได้ 69 ปี แล้ว โบราณท่านกล่าวไว้ว่า ฟ้าดินนั้นสุดที่จะหยั่งรู้ได้ ชะตาชีวิตจึงเอาแน่ไม่ได้ ชีวิตของใครคนนั้นก็ต้องสร้างอนาคตเอาเอง จะให้คนอื่นสร้างให้หาได้ไม่ คำพูดนี้เป็นความจริงที่พ่อพิสูจน์ได้ด้วยตนเอง พ่อจึงเชื่อมั่นด้วยความประจักษ์แจ้งแก่ใจของพ่อเองว่า ความสุขความทุกข์ ล้วนแต่เกิดจากการกระทำของตนเองทั้งสิ้น ทำดีก็ดี ทำชั่วก็ชั่ว เป็นคำที่ท่านนักปราชญ์โบราณกล่าวกันต่อ ๆ มาจนถึงบัดนี้ ถ้าใครยังเชื่อว่าสุขทุกข์เป็นสิ่งที่ถูกลิขิตมาแล้วอย่างแน่นอน แก้ไขไม่ได้แล้วไซ้ แม้ผู้นั้นจะแสนฉลาดปราดเปรื่องอย่างไร เขาก็ยังเป็นทุกข์อยู่หาความก้าวหน้ามิได้เลย

สำหรับตัวของลูกนั้น พ่อก็ยังไม่ทราบว่าอนาคตจะเป็นอย่างไร แต่ขอให้ลูกจำไว้ว่า แม้ลูกจะมีบุญวาสนาชาตาสูง ก็อย่ายึดมั่นว่าจะเป็นเช่นนั้นเสมอไป อาจจะมีวันที่ตกต่ำลงได้ถ้าลูกไม่รู้จักรักษาระวังตัว ยามใดที่ลูกรู้สึกชีวิตมีแต่ความราบรื่นปลอดภัยไปทุกอย่าง ลูกก็อย่ายึดมั่นว่าจะเป็นเช่นนั้นตลอดไป อาจจะมีวันที่ต้องประสบ ความยุ่งยากเดือดร้อน ถ้าลูกไม่ตั้งตนอยู่ในศีลในธรรมอยู่เสมอ ยามใดที่ลูกมีความเหลือเฟือ เงินทองไหลมาเทมา มีความสมบูรณ์ พูนสุขทุกประการ ก็อย่ายึดมั่นว่าจะเป็นเช่นนั้นเสมอไป อาจจะมี สักวันหนึ่ง ที่ลูกจะต้องตระการกำลำบาก ะหกระเหินแม่จะหาที่ต่างกาย สักคืนก็ทั้งยาก หากลูกไม่รู้จักรักษาเงินให้เป็นประโยชน์ในทางที่ถูกที่ควร ทั้งแก่ตนเองและแก่ผู้อื่น ยามใดที่มีคนนิยมชมชอบ เคารพนับนอบต่อลูก ลูกก็ต้องยิ่งทำตนให้เป็นที่น่าเคารพยิ่ง ๆ ขึ้น ก่อมเนื้อก่อมตัว ด้วยความจริงใจ มิใช่เสแสร้งแกล้งทำ ปากอย่างใจอย่าง อวดดี วางอำนาจ ยามใดที่ลูกได้รับยศฐาบรรดาศักดิ์อันสูงส่ง ลูกก็อย่า ยึดมั่นในโลกธรรมนั้นว่าจะแน่นอนเสมอไป ต้องเตือนสติตนเอง อยู่เสมอว่า สักวันหนึ่งยศศักดิ์ชื่อเสียง เงินทองและความสุขทั้งมวล อาจจะพังพินาศไปในพริบตาเดียวก็ได้ ถ้าลูกไม่หมั่นประกอบความดี ให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป แม้ลูกจะมีความรู้ความสามารถเพียงใด ก็จงอย่าทะนงตน ว่าใครก็สู้ไม่ได้ ลูกจะต้องหมั่นฝึกฝนเพื่อให้ความรู้นั้นแตกฉานยิ่งขึ้น ถ้าลูกทำได้เช่นนี้ลูกก็จะเป็นผู้ที่มีคุณธรรมอันสูงส่ง และคงความสูงส่ง นั้นไว้ได้ ไม่มีวันที่จะตกต่ำ นอกจากวิบากแห่งกรรมเก่า ซึ่งไม่มีใครรู้ว่า ในชาติปางก่อน ๆ นั้น ลูกได้เคยทำอกุศลกรรมอะไรไว้บ้าง วิบาก แห่งอกุศลกรรมนั้นย่อมให้ผลเมื่อถึงเวลาเสมอ แต่ถ้าลูกมีความดี มากจริง ๆ แล้ว อกุศลกรรมบางอย่างก็จะกลายเป็นอิทธิกรรมไป คือกรรมตามไม่ทัน

ลูกต้องเคารพบูชาบรรพชน สรรเสริญคุณงามความดีของ บรรพชนให้แผ่ไพศาล ลูกจะต้องปกปิดความผิดพลาดของพ่อแม่ไว้ อย่าให้เป็นที่ยึดเสียแก่วงศ์ตระกูลได้ ชาดิบ้านเมืองเป็นสิ่งที่จะต้อง เกิดทุนรักษาไว้ด้วยชีวิต ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตจงรักภักดีต่อองค์ อ่องแต่ไม่เสื่อมคลาย ลูกจะต้องสร้างครอบครัวให้มีความสุข ความอบอุ่นใจตลอดจนคนรับใช้ ลูกจะต้องช่วยเหลือเกื้อกูลผู้ที่ยากไร้ ให้ได้ทันทั่วถึง ลูกจะต้องมีจิตสำรวมระวังอินทรีย์อยู่ตลอดเวลา เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นทั้งทางกายวาจาและใจ

ลูกจะต้องสำรวจตรวจข้อบกพร่องในตัวของตัวเองทุก ๆ วัน อย่าได้ขาด และจะต้องแก้ไขความผิดพลาดให้ทันทั่วถึงทุก ๆ วันเช่นกัน วันใดที่ลูกมองไม่เห็นความผิดพลาดของลูก ก็แสดงว่าการปฏิบัติ ธรรมของลูกไม่ได้ก้าวหน้าไปเลย และกำลังถอยหลังแล้ว เพราะฉะนั้น ลูกจะต้องหาความผิดพลาดของตนเองให้พบ และแก้ไขให้ทันทั่วถึง มิฉะนั้นแล้ว ลูกจะก้าวหน้าต่อไปไม่ได้ เป็นการเสียชาติเกิด

คำสั่งสอนของท่านอวีนุกูเระนั้น ช่างลึกล้ำตรงตามสภาวะธรรม และเป็นความจริงทุกประการ ซึ่งลูกจะต้องนำมาครุ่นคิดวิเคราะห์วิจย หาเหตุผล เพื่อให้ประจักษ์แจ้งแก่ใจของลูกเอง และยึดถือนำมาปฏิบัติ ตามคำสั่งสอนของท่านอย่างเคร่งครัด ให้เกิดเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา ให้ได้ จึงจะไม่เสียแรงที่เกิดมาแล้วชาติหนึ่ง มิได้ปล่อยเวลาอันมีค่า ให้ผ่านไปโดยไร้ประโยชน์เลย

โอวาทข้อที่สอง วิธีแก้ไขความผิดพลาด

ในยุคขุนชีว ก่อน พ.ศ. 227 – พ.ศ. 67 เป็นระยะเวลาที่อำนาจของราชวงศ์จิว (ก่อนศตวรรษที่ 11 ก่อน พ.ศ. 228) เสื่อมถอย หัวเมืองใหญ่ค่อยต่างแข็งข้อตั้งตนเป็นใหญ่ จิตใจคนจีนในยุคนี้เสื่อมทรามโทดเหี้ยมมาก ลูกฆ่าพ่อ ขุนนางฆ่าฮ่องเต้ ท่านนักปราชญ์ขงจื้อก็เกิดในยุคนี้ ท่านเห็นว่าเหตุการณ์จะรุนแรงยิ่งขึ้น ไม่เป็นผลดีต่อประเทศชาติ จึงนำหนังสือเล่มหนึ่งมีชื่อว่า ขุนชีว ซึ่งเป็นของแคว้นหลู่ มาแก้ไขปรับปรุงเสียใหม่ ส่วนที่ติดใจไว้ ส่วนที่ขาดเพิ่มเติมบันทึกความชั่วร้ายในยุคนั้นไว้ในหนังสือ ขุนชีว นี้อย่างละเอียดลออเพื่อไว้เตือนใจคนไม่ให้นำมาเป็นเยี่ยงอย่าง ขุนนางในสมัยนั้นช่างดูคนโดยสังเกตจากกิริยาอาการ ก็สามารถคาดคะเนอนาคตของคน ๆ นั้นได้ สังคมขุนนางในสมัยนั้น จึงมักนำบุคลิกลักษณะของใครต่อใครมาเป็นหัวข้อในการสนทนา พ่อจึงอยากให้ลูกค้นหาส่วนดีส่วนเสียของหนังสือเล่มนี้ แม้จะเป็นของโบราณโบราณ ห่างจากยุคเราก็คงสองพันปีก็ตาม แต่ลูกก็จะได้ประโยชน์จากหนังสือนี้อย่างเหลือล้น นอกจากเล่มนี้แล้ว ก็ยังมีอีกหลายเล่มที่บันทึกประวัติศาสตร์ในระยะสองพันปีนี้ ลูกอ่านแล้วจะได้เข้าใจชีวิตดีขึ้น รู้จักนำส่วนดีของอดีตมาเสริมสร้างชีวิตอนาคตของลูกเองให้เพียบพร้อมด้วยความเป็นคนที่มีศีลมีธรรม หลุดพ้นจากความเป็นทุกข์ได้ในที่สุด

ธรรมดานิमितหรือกลางสังหรณ์นั้น มักจะเกิดทางใจ แล้วปรากฏให้เห็นทางอริยาบท บุคลิกลักษณะจึงเปรียบประดุจกระจกเงา ฉายให้เห็นบุญวาสนาหรือเคราะห์กรรมที่บุคคลนั้น ๆ จะต้องได้รับ

ในอนาคต บุญชนมักมองไม่เห็นบุคลิกลักษณะอันนำตักขานี้ กลับเห็นว่าเป็นการคาดคะเนที่ไม่แน่นอน

ธรรมชาตินั้นมีความซื่อตรงยิ่งนัก หากเราเอาอย่างธรรมชาติได้ จิตใจของเรานี้ก็จะผสมผสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติ ซึ่งก็คือฟ้าดินนั่นเอง ฉะนั้น ลูกจงสังเกตพฤติกรรมของบุคคลต่าง ๆ ว่าเขาชอบทำกรรมดีหรือกรรมชั่ว ถ้าเขาชอบทำแต่กรรมดี ทำได้ครบตามมาตรการ และสูงถึงมาตรฐานแล้วไซ้ ก็จงแน่ใจเกิด เขาจะต้องได้รับผลดีแน่ แต่ถ้าเขาชอบทำแต่กรรมชั่ว ลูกก็จงแน่ใจเกิดว่า เขาจะต้องได้รับผลเลวร้ายตอบแทน หากลูกต้องการความสุข และห่างไกลจากความทุกข์ ลูกจะต้องรู้จักวิธีแก้ไขความผิดพลาดของตนเองเสียก่อน

ข้อ 1. ลูกจะต้องมีความละเอียดต่อการทำชั่ว ไม่ว่าจะอยู่ต่อหน้าหรือลับหลังผู้คน ลูกลองคิดดูสินักปราชญ์แต่ครั้งโบราณมา ท่านก็เป็นชายอกสามศอกเช่นลูกนี้ แต่ใจท่านเหล่านั้นจึงได้รับความเคารพบูชาเป็นปูชนียบุคคล แม้กาลเวลาจักได้ผ่านไปแล้ว เป็นร้อยชั่วคนก็ตาม ส่วนลูกนั้นเล่า ยังคงเป็นกระเบื้องที่แตกอยู่เป็นเสี่ยง ๆ ในชีวิตยังไม่ได้สร้างอะไรเป็นชิ้นเป็นอันเป็นแก่นเป็นสารให้ปรากฏเลย ทั้งนี้ ก็เพราะลูกมัวหลงละเลิงอยู่กับความสุขทางโลก เหมือนผ้าขาวที่ถูกสีต่าง ๆ แปรเปื้อนเสียแล้ว ย่อมหมดความบริสุทธิ์ ผุดผ่อง มักจะทำอะไรที่ไม่สมควรทำ แต่คิดว่าผู้อื่นไม่ล่วงรู้ ต่อไปก็ยิ่งเหิมเกริมทำผิดมากขึ้นทุกทีโดยไม่มีความละอายต่อบาป ลงท้ายก็จะเหมือนกับสัตว์เดรัจฉานที่ไม่สามารถรู้ว่าตนเองกำลังทำอะไรอยู่ในโลกนี้ จะมีสิ่งไรอีกเล่าที่จะนำละอายไปกว่าที่ตนเองไม่รู้ตัวชั่ว ท่านนักปราชญ์เมื่อก่อนจึงได้กล่าวไว้ว่า ความละอายและความเกรงกลัว

ต่อบาปนั้น เป็นความยิ่งใหญ่ของมนุษย์ในโลกนี้ ผู้ใดมีไวย่อมได้ชื่อว่า เป็นปราชญ์ ผู้ใดมิได้มีไวย่อมเหมือนสัตว์เดรัจฉาน ลูกจึงต้องเริ่มต้น แก้ไขความผิดพลาดของตนเองด้วยกุศลธรรมข้อนี้ก่อน

ข้อ 2. ลูกจะต้องมีความเกรงกลัวต่อการทำชั่ว เทพยดา อยู่เบื้องบน ผีสาววิญญูณล้วนมีร่างโปร่งแสง มีอยู่เกลื่อนกลาด ทุกหนทุกแห่ง ซึ่งนัยน์ตาของมนุษย์ธรรมดา ย่อมมองไม่เห็น ไม่ว่า ลูกจะทำผิดอะไรที่คนไม่รู้ ผีสาวเทวดาก็รู้หมด ถ้าลูกทำความผิด ร้ายแรง ลูกก็จะต้องได้รับเคราะห์กรรมไม่เบาทีเดียวละ ถ้าลูกทำผิด เพียงนิดหน่อย ก็จะทำให้ลูกได้รับความสุขที่กำลังให้ผลอยู่ในปัจจุบัน ลดน้อยลงทันที ลูกจะไม่กลัวได้หรือ

ไม่เพียงเท่านั้น แม้เราจะอยู่ในบ้านของเราเอง ในที่ที่โหลฐานก็ตาม ก็หนีไม่พ้นสายตาของผีสาวเทวดาไปได้ แม้ลูกจะปกปิดความผิด ไว้ดีเพียงไร แต่จะปกปิดผีสาวเทวดาหาได้ไม่ เพราะแม้แต่ในตัวลูก มีไส้ก็ขด ท่านเหล่านั้นก็มองเห็นทะลุโปร่งอยู่แล้ว หากวันใดบังเอิญ มีคนแอบรู้เห็นเข้า ลูกก็จะกลายเป็นคนไร้ค่าไปทีเดียว อย่างนี้แล้ว ลูกยังจะไม่กลัวอีกหรือ

ไม่เพียงเท่านั้น หากลูกยังมีลมหายใจอยู่ แม้จะทำความผิดล้นฟ้า ก็ยังมีโอกาสแก้ตัวได้ถ้าลูกสำนึกในความผิดนั้นได้ทันท่วงที ในกาลก่อน มีชายคนหนึ่ง ตลอดชีวิตของเขาชอบทำแต่กรรมชั่ว ครั้นพอใกล้จะตาย ได้สำนึกผิดเพียงขณะจิตเดียว และจิตสุดท้าย ที่รู้จักผิดชอบชั่วดี ก็ยังสามารถทำให้จิตที่เกิดต่อจากจิตสุดท้าย (จิตจิต) ได้ปฏิสนธิในสุคติภพทันท่วงที รอดจากการไปสู่ทุคติภพ อย่างหวุดหวิด และเมื่อเขาได้ไปสู่สุคติภพเสียก่อนเช่นนี้ จิตที่รู้จัก ผิดชอบชั่วดีแล้วในวินาทีสุดท้ายนี้ ก็ย่อมเป็นปัจจัยให้เขาประกอบแต่

กรรมดี หากเขาสามารถสั่งสมความดีได้มากกว่ากรรมชั่วที่เคย กระทำมาเป็นหมื่นเท่าพันทวีแล้วไซ้ วิชาแห่งกรรมชั่วที่มีใช้ กรรมหนัก จักติดตามมาไม่พ้นเสียแล้ว ดุจในกำที่มีดมิดมานาน นับพันปี เพียงแต่จุดไฟให้สว่างเพียงดวงเดียว ก็สามารถขับไล่ ความมืดที่มีมานานนับพันปีให้หมดสิ้นไปในพริบตาเดียว ฉะนั้น ลูกจงจำไว้ว่า ความผิดที่ลูกกระทำไว้นานแล้วหรือเพิ่งกระทำ ขอให้รู้สำนึกและแก้ไขเสียทันที จึงจะเอาตัวรอดได้ ไม่ต้องไปสู่ทุคติภพ ที่เต็มไปด้วยความทุกข์ทรมาน

แต่ลูกจะต้องจำไว้ให้ดีว่า แม้ความผิดนั้นเป็นสิ่งที่แก้ไขได้ ก็อย่าอนใจที่จะทำผิดบ่อย ๆ อย่างนี้กว่าวันนี้เราทำผิดแค่นี้ไม่เป็นไร พรุ่งนี้เราจะแก้ไขไม่ทำอีกก็แล้วกัน ถ้าคิดเช่นนี้ ก็ผิดจากวัตถุประสงค์ ที่พ่อพร้าสอนลูกมา อันความผิดที่เกิดจากรู้ว่าผิดแล้วยังจงใจทำ เป็นมโนกรรมที่มีโทษหนัก แม้ลูกตั้งใจจะแก้ไขในวันพรุ่ง ก็อาจจะสาย ไปเสียแล้ว เพราะในโลกแห่งความวุ่นวายนี้ ใครจะรับประกันได้ว่า เราจะมีชีวิตอยู่จนถึงวันพรุ่งนี้ มนุษย์มีชีวิตอยู่ได้ด้วยความโลภ ถ้าลูกขาดหายใจเพียงครั้งเดียว ชีวิตนี้ก็ไม่ใช่ของลูกเสียแล้ว ทุกสิ่งลูกก็นำติดตัวไปด้วยไม่ได้ เพราะทุกสิ่งเป็นรูปธรรม ไม่มีใคร เป็นเจ้าของรูปธรรมได้ชั่วนิรันดร์ สิ่งที่ติดตามลูกไปได้มีเพียงกรรมดี และกรรมชั่วเท่านั้น อันเป็นนามธรรมที่มนุษย์มองไม่เห็น จะสัมผัสได้ด้วยใจเท่านั้น หากบุญยังมีเหลือพอ ได้กลับมาเกิดเป็นมนุษย์อีก ก็จะเป็นคนที่ชื่อเสียงไม่ดีเป็นร้อยปีพันปี แม้จะมีลูกหลานที่ดีก็ไม่สามารถ ช่วยลูกได้ หากกรรมหนักไม่สามารถมาเกิดเป็นมนุษย์อีก ก็จะต้อง ตกนรกหมกไหม้ ทนทุกข์ทรมานไปชั่วกัปชั่วกัลป์ แม้พระพุทธรูป ก็ทรงโปรดไม่ได้ เพราะผู้ใดทำกรรมไว้ ผู้นั้นเองเป็นผู้ได้รับผล แห่งกรรมนั้น ลูกยังจะไม่กลัวได้หรือ

ข้อ 3. ลูกจะต้องมีความกล้าที่จะแก้ไขตนเอง มีกำลังใจที่จะแก้ไขอย่างจริงจังไม่ท้อถอย มีความเพียรอย่างสม่ำเสมอ ไม่ใช่ทำบ้างหยุดบ้าง ความผิดเล็กๆ น้อยๆ นั้น เปรียบประดุจหนามตำอยู่ในเนื้อ ถ้ารีบถอนหนามออกเสีย ก็จะหายเจ็บทันที หากเป็นความผิดใหญ่หลวง ก็เปรียบประดุจถูกงูพิษที่ร้ายแรงขบกัดเอาที่นิ้ว ถ้าลูกไม่กล้าตัดนิ้วทิ้ง พิษก็จะลุกลามไปถึงหัวใจและตายได้ง่ายๆ ลูกจึงต้องมีจิตใจที่เด็ดเดี่ยว กล้าเผชิญความจริง รู้ตัวว่าผิดตรงไหน ต้องแก้ตรงนั้นทันที อย่ารีรอ ลังเล จะเสียการในภายหลัง ลูกจงศึกษาวิชาปิยกว่าด้วย ความแข็งแกร่งของฟ้า ความอ่อนโยนของดิน ความมีพลังของไฟ ความเย็นของน้ำ ความกึกก้องของเสียงฟ้าร้อง ความแรงกล้าของลม ความมั่นคงของขุนเขา และความเปราะบางของสายธาร แล้วลูกจะเข้าใจถึงธรรมชาติแปรปรวนนี้ ซึ่งต่างก็เป็นปัจจัยให้กันและกัน ในยามที่พายุมา เสียงฟ้าร้อง ลมก็จะเป็นปัจจัยช่วยให้ฟ้าร้องดังยิ่งขึ้น ฟ้าก็จะช่วยลมให้มีกำลังพัดรุนแรงขึ้น ตัวอย่างเหล่านี้ ถ้าลูกศึกษาให้เข้าใจแล้วก็จะสามารถนำวิชาปิยกว่านี้มาประยุกต์ในชีวิตประจำวัน ให้เกิดประโยชน์สุขแก่ลูกเอง ความผิดถูกความดีชั่ว ล้วนเป็นปัจจัย แก่กันและกัน เมื่อรู้ว่าผิดรีบแก้ไขเสีย ความถูกก็จะกลับคืนมา เมื่อทำความดีอยู่ความชั่วไหนเลยจะกล้ากราย ทั้งหมดนี้ขึ้นอยู่กับ ความเด็ดเดี่ยวกล้าหาญของลูกเองเท่านั้น จงจำไว้

เมื่อลูกมีความละอาย มีความเกรงกลัว และมีความกล้าหาญ เด็ดเดี่ยวที่จะแก้ไขความผิดพลาดของตนเองแล้วไซ้ ความผิดนั้น ก็ย่อมจะลดน้อยถอยลงจนหมดไปในที่สุด เปรียบประดุจสายน้ำ ที่รวมตัวกลายเป็นน้ำแข็ง ในฤดูใบไม้ผลิเมื่อถูกแสงอาทิตย์ก็ย่อม ละลายกลายเป็นน้ำดังเดิม แต่ความผิดพลาดของมนุษย์นั้นไม่ย่ำ ดั่งว่าไปเสียทั้งหมด บางสิ่งต้องแก้ที่เหตุการณ์ บางสิ่งต้องแก้

ที่เหตุผล บางสิ่งต้องแก้ที่ใจ วิธีการแก้ไขย่อมแตกต่างกันออกไป ผลที่ได้ก็ไม่เหมือนกัน ลูกจงฟังให้ดี

เช่นเมื่อวานนี้เราฆ่าสัตว์ วันนี้เราตั้งใจไม่ฆ่าอีกต่อไป หรือ เมื่อวานเราโกรธ พรุสวาทไปมากมาย วันนี้เราตั้งใจไม่โกรธอีกต่อไป นี่คือการแก้ไขที่เหตุการณ์ ทำผิดแล้วจึงได้คิด ซึ่งไม่ค่อยจะได้ผล เพียงระงับได้ชั่วคราว เผลอเมื่อใดเราก็จะทำผิดได้อีก

การแก้ไขจึงต้องแก้ก่อนที่จะมีการกระทำผิดเกิดขึ้น คือ ต้องรู้ เหตุที่จะก่อให้เกิดความผิดได้เสียก่อน เช่น การฆ่าสัตว์ ถ้าเราเข้าใจ เสียก่อนว่า ชีวิตใครๆ ก็รัก โฉนจึงฆ่าสัตว์อื่นเพื่อเลี้ยงชีวิตเรา ให้ยืนยาวเล่า ถ้ามีใครทำกับเราบางอย่างนี้ ลูกจะยอมหรือ อนึ่ง การฆ่าสัตว์นั้น ทำให้เกิดความทรมานเจ็บปวดแสนสาหัส นำสัตว์ต้ม ในกะทะร้อนๆ กว่าที่จะตายก็แทบร้อนไปทุกขุมขน แม้เราจะบริโภค อาหารสัตว์เอร็ดอร่อยเพียงไร เมื่อเข้าไปอยู่ในท้องเราแล้ว ก็จะ เปลี่ยนเป็นปฏิกูลต่อไป ถ้าเราบริโภคแต่พืชผักผลไม้ เราก็อยู่ได้อย่าง เป็นสุขเช่นกัน ไม่เดือดร้อนอะไร โฉนจึงต้องไปทำลายชีวิตผู้อื่น เพื่อความอิ่มเพียงชั่วยาม แต่ต้องทำลายบุญที่มีอยู่แล้วให้น้อยลง และเพิ่มบาปให้มากขึ้นด้วยเล่า

ชีวิตที่ประกอบขึ้นด้วยเลือดเนื้อนั้น ย่อมมีวิญญาณ คือความรู้สึก นึกคิดเช่นเดียวกับเรา ถ้าเราไม่สามารถทำให้สัตว์เหล่านั้นมารัก นับถือเรา ใจกว้างใจเรา และอยากอยู่ใกล้เราแล้ว เราก็อย่าสร้างความ เดียดแค้นชิงชัง จนถึงจองเวรจองกรรมกันขึ้นเลย ถ้าลูกคิดได้ เช่นนี้แล้ว ลูกก็จะกลืนเนื้อสัตว์เหล่านั้นไม่ลงคอ เมื่อสมัยโบราณกาล ในยุคหินใหม่ เรามีผู้นำที่ทรงเปี่ยมด้วยพระเมตตากรุณาและทรง ปรีชาสามารถยิ่งพระองค์หนึ่ง ซึ่งมีพระนามว่า ดีซุ่น ก่อนเสวยราชย์

โดยราษฎรพร้อมใจกันเลือกท่าน ท่านเป็นชาวนา ระหว่างที่ท่านา
อยู่ นั้น จะมีช่างมาช่วยท่านไถนา มีคนมาช่วยท่านถอนหญ้า ซึ่งปัจจุบันนี้
ภาพเช่นนี้หาดูไม่ได้อีกแล้ว ก็เพราะมนุษย์ขาดความเมตตาการุณย์
อย่างจริงใจนั่นเอง

เรื่องความโกรธก็เช่นกัน ถ้าเรารู้จักคิดสักนิดว่า คนนั้น
แตกต่างกันทั้งนิสัย สติปัญญา กรรมในอดีตและปัจจุบัน ภูมิหน้า
ภูมิหลังของแต่ละคนจึงไม่เหมือนกัน บางอย่างเขาสุเราไม่ได้ บางอย่าง
เราสุเขาไม่ได้ เมื่อเขาพลาดพลั้งไป ก็ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์
เป็นความโง่เขลาเบาปัญญา นำสงสารมากกว่า นำให้อภัยมากกว่า
ถึงแม้เขาจะให้ร้ายเรา ก็เป็นเรื่องที่เขาทำผิดเอง เราไม่เคียดร้อนนัก
ก็จะไม่เกิดความโกรธขึ้นมาได้เลย

ลูกจะต้องคิดให้ได้ว่า ในโลกนี้ ไม่มีใครเลยที่ไม่เคยทำความผิด
คนที่อวดดีอวดวิเศษนั้น หาใช่ปราชญ์ที่แท้จริงไม่ คนที่มีความรู้สมเป็น
นักปราชญ์นั้น ท่านมักก้มตน คอยจับผิดตนเอง ไม่กล้าโกรธเคือง
ผู้อื่น ไม่จับผิดผู้อื่น คอยสำรวจตนเองว่าได้ล่วงเกินใครอย่างไรบ้าง
หรือเปล่า ยามที่มีคนล่วงเกินตน ก็จะถามตนเองเสียก่อนว่าได้เคย
ล่วงเกินเขาไว้ก่อนหรือไม่ ยามที่มีคนไม่จริงใจต่อตน ก็จะถามตนเอง
เสียก่อนว่าได้เคยแสดงความไม่จริงใจต่อเขาก่อนหรือไม่ เรามัวคิดเสีย
เช่นนี้ เราก็จะไม่ทันได้โกรธผู้อื่น ยิ่งถามตนเองแล้วปรากฏว่าไม่เคย
ล่วงเกิน ไม่เคยไม่จริงใจต่อเขามาก่อน เราก็ยิ่งสบายใจ รับเอาความ
ผิดพลาดของผู้อื่นมาเป็นบทเรียนฝึกฝนตนเองต่อไป เราก็จะกลายเป็น
คนดียิ่ง ๆ ขึ้น เมื่อคิดได้เช่นนี้ ใครทำไม่ดีกับเรา เราก็รับบทเรียนไว้
ด้วยความยินดี จิตใจไม่ขุ่นมัว จักมีความโกรธมาแต่ไหน

ถ้ามีคนนิทานว่าร้ายลูก ลูกก็ต้องคิดให้ได้ว่า เหมือนคน
จุดกองไฟเผาฟ้า แม้กองไฟจะใหญ่ไหม้เพียงใด แต่ฟ้านั้นว่างเปล่า
ไม่มีเชื้อที่จะติดไฟได้ กองไฟจะลุกโชติช่วงสักเพียงใด ก็จะไม่ไหม้และ
มอดไปข้างเดียวในที่สุด คนที่ว่าร้ายลูก เห็นลูกอยู่ในความสงบ
ไม่โกรธ ไม่ตอบโต้ เขาก็จะหยุดไปเองเช่นกัน เพราะการนิทานว่าร้าย
นั้น เหมือนนำสีมาป้ายที่ผ้าขาวนั้นย่อมยากที่จะขาวได้ดังเดิม
แม้ลูกจะมีเหตุผลอย่างไร ก็ไม่สามารถจะโต้แย้งให้ขาวกระจ่างได้
เปรียบประดุจตัวไหมในฤดูใบไม้ผลิหลงกินใบหม่อนไปเดินไป ยิ่งกระดุก
กระดิกมากเท่าไร โยไหมก็ยิ่งผูกมัดตัวเองมากเท่านั้น ความโกรธ
ก็เช่นกัน มีแต่โทษหามีคุณไม่ ถ้าลูกสามารถใช้เหตุผลใคร่ครวญดูแล้ว
ทุกสิ่งก็จะไม่น่าโกรธ ความโกรธก็จะไม่เกิดขึ้นกับลูกอีกเลย

วิธีแก้ไขความผิดพลาดที่พูดไปแล้วมี แก้ไขเมื่อเกิดความผิดขึ้นแล้ว
และแก้ไขเมื่อยังมีได้ทำความผิด วิธีที่ดีที่สุดก็คือ การแก้ที่ใจนั่นเอง
โบราณท่านว่าไว้ ก็เลสพันห้าตันหาร้อยแปด ก็ล้วนเกิดที่ใจทั้งสิ้น
ถ้าเราห้ามใจมิให้เกิดกิเลสตัณหาได้ ความผิดใด ๆ ก็เกิดขึ้นไม่ได้
ดุจดั่งดวงตะวันสาดแสงส่องมาตราใด ความมืดก็หมดไป ปีศาจก็ยัง
ต้องหลบ ๆ ซ่อน ๆ ไม่กล้าออกมาเพ่นพ่าน เปรียบได้กับการไถ่น้ำ
ต้นไม้มที่มีพิษ ลูกจะต้องขุดรากถอนโคนให้หมดสิ้น ไม่ใช่ค่อย ๆ ลิดกิ่ง
ปลิดใบ ซึ่งไม่ทันการ

สรุปแล้ว การแก้ที่ใจ จึงจะเข้าถึงความบริสุทธิ์ผุดผ่องได้อย่าง
แท้จริง เพียงเกิดความรู้สึกว่าจะทำผิด ก็รู้สึกตัวเสียก่อนแล้วด้วยสติ
สัมปชัญญะ ความผิดจึงเกิดขึ้นไม่ได้ นี่คือการยับยั้งชั่งใจที่ต้องอบรม
บ่มเพาะ ให้สติประคองใจเราไว้ตลอดเวลา ทั้งหมดนี้ ลูกจะต้องใช้
วิจยารณญาณให้ถูกต้องว่าคราใดที่ควรจะใช้วิธีใดจึงจะเหมาะสมจะควร

ถ้าคุณนำวิธีมาใช้ไม่เหมาะสมไม่ควรก็จะไม่ทันการ แล้วคุณก็ต้องตกอยู่ในความโง่ต่อไปไม่มีทางได้ดี

การตั้งปณิธานอันแน่วแน่ที่จะแก้ไขความผิดพลาดของตนเองก็ดี การอธิษฐานจิตอยู่บ่อย ๆ ตลอดวันตลอดคืนก็ดี ล้วนแต่จะช่วย กระชับความหนักแน่นให้แก่ลูก นอกจากนี้ ยังต้องมีกัลยาณมิตร คอยช่วยเหลือตักเตือน มีผีसागเทวดาคอยช่วยดูแล จิตใจของคุณ ต้องเด็ดเดี่ยวแน่วแน่ ทั้งกลางวันกลางคืน ทุกขณะจิต ทุกลมหายใจ เข้าออก เพียงสักหนึ่งหรือสองสัปดาห์ อย่างช้าก็ไม่เกินสามเดือน ย่อมปรากฏผลอย่างแน่นอน

ลูกจงคอยสังเกตถึงจิตใจที่จะสงบขึ้น สติปัญญาแจ่มใสสมอง โปร่งไม่ปวดศีรษะ ทำอะไรก็ดูจะง่ายขึ้น เร็วขึ้น ไม่ผิดพลาด ไม่เครียด จนหลุดหิจ ถ้าลูกพบคนที่ไม่ถูกไรด์กันมาก่อนกลับรู้สึกเฉย ๆ แทนที่จะเกิดความอึดหนะระอาใจอย่างที่เคยเป็นมา กลางคืนอาจจะฝันว่า ตนเองได้อาเจียนของดำ ๆ ออกมา บางทีก็จะฝันเห็นนักปราชญ์ โบราณมาสั่งสอนแนะนำ บางทีก็จะฝันว่าได้บินไปเที่ยวบนท้องฟ้า บางทีก็จะเห็นเครื่องบูชาพระพุทธรเจ้า ล้วนเป็นนิมิตดี เพื่อให้ลูกรู้ว่า บาปกรรมนั้นได้ลดน้อยถอยลงแล้ว แต่ลูกอย่าได้ลำพองใจเป็นอันขาด มิฉะนั้นความเพียรของลูกจะหยุดก้าวหน้าได้ทันที

แต่ก่อนนี้สมัยซุนชิว มีขุนนางในแคว้นเอว้ยท่านหนึ่ง เมื่ออายุได้ ยี่สิบปี ท่านก็รู้สึกตัวว่าตนเองได้ทำผิดอะไรมาบ้าง และสามารถแก้ไข ได้หมดสิ้น ครั้นเมื่อท่านอายุได้ 21 ปี ท่านก็รู้สึกอีกว่าที่คิดว่าแก้ไข หมดแล้วนั้น ที่แท้ยังไม่หมดจดดี ครั้นเมื่อท่านอายุได้ 22 ปี ท่านก็ยัง เห็นอีกว่ายังเหลือความผิดอะไรอยู่บ้าง เช่นนี้ทุกปีมา จนเมื่อท่านอายุ 50 ปี ก็ยังรู้ว่าเมื่อท่านอายุ 49 ปี นั้น มีความผิดที่ยังไม่ได้แก้ไข

อะไรบ้าง ลูกจงดูไว้เป็นตัวอย่างว่าคนโบราณนั้น ท่านมีความจริงใจ ต่อการแก้ไขเพื่อพัฒนาตนเองเพียงไร

พวกเราสมัยนี้ล้วนแต่เป็นคนหยาบ มีความผิดติดตัวกันมากมาย ราวกับตัวเหลือบที่เกาะเต็มไปหมด แต่เราก็ไม่เห็นไม่รู้สีกว่าอดีตนั้น เราได้ทำอะไรผิดพลาดมาบ้าง นี่ก็เพราะความหยาบของจิต มีดวงตา ก็หาไม่แหวไม่นั่นเอง

ลูกจงสังเกตคนที่บาปหนา มักจะปรากฏบุคลิกภาพที่อาภัพให้เห็น ได้ง่าย ๆ เช่น เป็นคนขี้หลงขี้ลืม ปวดหัว มึนงง ง่วงเหงาหาวนอน แม้จะไม่มีเรื่องร้ายแรงอะไรเกิดขึ้น ก็มีจิตใจที่หลุดหิจ เศร้าซึม เลื่อนลอย ขี้หวาดกลัว หาดความสุขความร่าเริงไม่ได้ เห็นคนก็ไม่กล้า สบตาด้วย ไม่ชอบฟังเทศน์ฟังธรรม บางทีทำดีกับใครก็กลับได้ผล ในทางตรงกันข้าม กลางคืนนอนก็ฝันร้าย พุดจาเลอะเลือน จิตใจท้อแท้ เหล่านี้ล้วนเป็นนิมิตของคนบาปหนาทั้งสิ้น ถ้าลูกรู้สึกตัวว่าเป็นเช่นนี้ ก็จงรีบหาทางแก้ไขโดยด่วน อย่าได้รั้งรออยู่เลย

โอวาทข้อที่สาม วิธีสร้างความคิด

โอวาทข้อที่สองนั้น ท่านเหลียวผ่านได้สอนวิธีแก้ไขความผิดในชีวิตปัจจุบัน แต่การที่ไม่ทำผิดในชาตินี้ ยังไม่สามารถที่จะทำให้ชีวิตเสวยผลดีมีสุขได้ตลอดไป เพราะเหตุว่าแม้ชาตินี้จะมีได้ก่อกรรมทำเข็ญเพิ่มขึ้น แต่เราจะรู้ได้อย่างไรว่าชาติก่อน ๆ นั้นเราทำความไม่ดีอะไรไว้บ้าง ซึ่งจะต้องมีแน่ ๆ เพียงแต่มากหรือน้อยเท่านั้นที่เราไม่อาจจะทราบได้ ซึ่งก็จะต้องได้รับวิบากแห่งกรรมในชาตินี้ต่อไป ฉะนั้น ไม่เพียงแต่เราจะต้องละการทำชั่วแล้ว เรายังต้องสร้างกรรมดีให้เพิ่มพูนยิ่ง ๆ ขึ้น โอวาทข้อที่สามนี้ ท่านเหลียวผ่านจึงสอนให้ลูกท่านรู้จักวิธีสร้างความคิด

ลูกจะต้องอ่านคัมภีร์เอ็กเก็งให้เข้าใจอย่างทะลุปรุโปร่ง เพราะเป็นคัมภีร์ที่ตีมากเล่มหนึ่ง เพียงหน้าแรกก็ให้กำลังใจแก่ผู้อ่านอย่างมหาศาล โดยกล่าวไว้ว่า ครอบครัวที่สั่งสมแต่ความดี ไม่เพียงแต่หัวหน้าครอบครัวจะได้รับผลดีเท่านั้น แม้ลูกหลานเหลนโหลนก็พลอยได้เสวยผลแห่งความดีนั้นด้วย เพราะเหตุนี้ท่านตาของท่านขงจื้อ นักปราชญ์ผู้เลื่องชื่อของจีน ท่านจึงยกลูกสาวของท่านให้กับท่านพ่อของท่านขงจื้อ เพราะท่านได้พิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้วว่า ชายที่จะมาเป็นบุตรเขยท่านนั้น ไม่เพียงแต่จะเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติชอบเท่านั้น ยังต้องมีบรรพชนที่ประพฤติปฏิบัติชอบมาหลายชั่วอายุคนด้วย และก็เป็นความจริง ตระกูลนี้ได้ให้กำเนิดนักปราชญ์ที่ชาวจีนทั้งประเทศต้องสักการบูชา เป็นปูชนียบุคคลที่หายากในโลกผู้หนึ่ง คือท่านขงจื้อใจละลูก ต่อมา ท่านขงจื้อได้สรรเสริญท่านตี้ซุ่นที่พ่อได้กล่าวให้ลูกฟังไว้ทีหนึ่งแล้ว ว่าท่านตี้ซุ่นเป็นผู้ที่มีความกตัญญูอย่าง

ยอดเยี่ยม หากใครเปรียบได้ยาก บรรพชนของท่านตี้ซุ่นจะต้องยินดีปรีดาที่มีลูกหลานที่ดีเช่นโหว่วบูชา ส่วนลูกหลานที่กระทำตนไม่ดีนั้น แม้จะเช่นโหว่วบูชาบรรพชน บรรพชนก็ไม่ยินดีด้วย และไม่ยอมรับการเช่นโหว่วบูชาด้วย ลูกศึกษาประวัติศาสตร์สมัยซุนชิวแล้ว ลูกก็จะเข้าใจดีว่า ลูกหลานของท่านตี้ซุ่นก็คือแคว้นเจินทั้งหมด ได้มีความรุ่งเรืองอยู่นานหลายชั่วอายุคนทีเดียว อดีตจึงเป็นตัวอย่างอันดีที่ลูกจะได้ศึกษาทำความเข้าใจให้รู้แจ้งเห็นจริง และจดจำมาแต่สิ่งที่ดีงามเพื่อประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของลูกเอง

มีขุนนางตำแหน่งพระอาจารย์ท่านหนึ่ง มีหน้าที่ถวายพระอักษรฮ่องเต้เมื่อยังทรงพระเยาว์ ท่านผู้นี้มีบรรพชนที่ยึดอาชีพแจวเรือจ้างมาหลายชั่วคน มีอยู่ครั้งหนึ่ง ตั้งแต่พระอาจารย์ยังไม่เกิด ฝนตกนานจนท่วมตลิ่ง กระแสน้ำได้พัดพาชีวิตผู้คนและทรัพย์สินลอยตามน้ำมามากมาย ชาวเรือจ้างต่างก็สาละวนเก็บทรัพย์สินขึ้นเรือเป็นของตน มีแต่ท่านทวดและท่านปู่ของพระอาจารย์ท่านนี้เท่านั้นที่ไม่ยอมแตะต้องสิ่งของใด ๆ เลย ตั้งหน้าตั้งตาช่วยชีวิตคนที่ลอยตามกระแสน้ำอันเชี่ยวกรากมา ใคร ๆ ก็พากันหัวเราะเยาะว่าท่านทั้งสองโง่ ไม่รู้จักฉวยโอกาสหาความร่ำรวยใส่ตน แต่การกระทำเป็นเช่นนั้นไม่ เมื่อท่านปู่ได้ลูกชายคือท่านบิดาของพระอาจารย์นี้ ความเป็นอยู่ของท่านกลับไม่ลำบากดังแต่ก่อน ครอบครัวมีความสุขสบายขึ้น ท่านทวดสิ้นบุญไปแล้ว ต่อมาท่านปู่ก็ถึงแก่กรรมลง มีแต่ทวดท่านหนึ่งซึ่งเชื่อกันมาว่าเป็นเทวดาแปลงร่างมาปรากฏ ได้แนะนำให้คุณพ่อของพระอาจารย์ นำศพของท่านทวดและท่านปู่ไปฝังรวมกันในที่แห่งหนึ่งใกล้บ้านซึ่งมีชัยภูมิดีมาก เป็นมงคลแก่ลูกหลานต่อไป ทุกวันนี้ฮวงซุ้ยกระต่ายขาวนี้เป็นที่เลื่องลือกล่าวขวัญกันทั่วทุกทิศ สดุดีในเกียรติคุณของคุณคนแจวเรือจ้างที่เป็นท่านทวดและท่านปู่

ของอาจารย์ เมื่อพระอาจารย์ถือกำเนิดมา พออายุได้ 20 ปี ก็สอบไล่ได้ตามขั้นตอนทั้งหมด ได้รับราชการเป็นขุนนาง จนได้เป็นพระอาจารย์ถวายอักษรแก่ฮ่องเต้ เมื่อฮ่องเต้ทรงทราบถึงคุณงามความดีของท่านทวดและท่านปู่ของพระอาจารย์ ก็ได้โปรดเกล้าฯ พระราชทานยศขุนนางให้กับท่านทวด ท่านปู่ และท่านพ่อของพระอาจารย์อีกด้วย เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นปรากฏว่าการทำความดีงามนั้น ย่อมได้รับสิ่งที่ดีงาม สมควรเป็นแบบอย่างแก่บุคคลทั่วไป แม้ลูกหลานของพระอาจารย์ก็ได้รับราชการเป็นใหญ่เป็นโตตราบจนทุกวันนี้มากมาย

มีเสมียนอำเภอท่านหนึ่ง แม้จะมีตำแหน่งเล็กๆ แต่จิตใจนั้นเปี่ยมด้วยเมตตาธรรม เป็นคนรักภาระเบียบวินัยของราชการอย่างเคร่งครัด มีความยุติธรรมเป็นที่ตั้ง ไม่ทำสิ่งใดที่ผิดศีลธรรม ส่วนนายอำเภอท่านนั้นเป็นคนดูร้าย อยู่มาวันหนึ่งนายอำเภอสั่งเขียนผู้ต้องหาที่ไม่ยอมรับสารภาพ ตีจนเนื้อแตกเลือดไหลนองพื้น ก็ยังไม่หายโกรธ เสมียนอำเภอทนเห็นความทารุณไม่ไหว จึงคุกเข่าต่อหน้านายอำเภอ ขอให้ปราณีนักโทษ หยุดตีเสียที นายอำเภอตอบว่าปราณีนะได้ แต่ผู้ต้องหาคนนี้ไม่รักษากฎหมาย ไม่มีศีลธรรม จะไม่ให้โกรธกระไรได้ เสมียนอำเภอจึงไซ้กระซิบลงกับพื้น พลาญพูดว่า ผู้ที่เป็นขุนนาง ถ้าไม่ชำระความตามเหตุผลข้อเท็จจริง เอาแต่อารมณ์ตนเป็นใหญ่ ราษฎรย่อมไม่มีตัวอย่างอันดีงามให้ประพฤติดุปฏิบัติตามจิตใจของราษฎรหาที่ยึดเหนี่ยวเป็นสรณะไม่ได้ การชำระความนั้น แม้จะสอบสวนได้ความจริงออกมาแล้ว ก็ไม่ควรดีใจ จะทำให้เกิดความประมาทเลินเล่อ ไม่ได้ความจริงที่อยู่ลึกกว่าความจริงธรรมดา ทำให้การชำระความผิดพลาดได้ง่าย แม้จะได้ความจริงทั้งหมดออกมาแล้ว ก็ยังไม่ควรดีใจ ควรจะเสียใจและสงสารที่เขาทำผิดไป โดยความจงใจก็ดี เพราะรู้ทำไม่ถึงการแก้ก็ดี ยังต้องนำเมตตาธรรม

มาร่วมกับการวินิจฉัยคดีความด้วย ทางใดที่จะผ่อนหนักเป็นเบาได้ ก็ควรให้ออกสาธิตกลับตัวกลับใจเป็นคนดีต่อไป ถ้าแสดงความโกรธมากมายเช่นนี้ ผู้ต้องหาเกรงอาญา ก็จะรีบยอมรับเสียก่อน ทั้ง ๆ ที่ตนมิได้ทำผิดดังที่ถูกกล่าวหา จะมีเป็นการปรักปรำราษฎรไปหรือ ดีใจยังเป็นการไม่บังควร จักโกรธได้ที่ไหน นายอำเภอสำนึกในคำพูดของเสมียนอำเภอ แต่นั่นมาก็ไม่กล้าแสดงความโกรธความดีใจ ในขณะที่ชำระความอีกเลย

เสมียนอำเภอท่านนี้มีความยากจน เพราะมีแต่เงินเดือนขั้นต่ำ ไม่เคยขูดรีดราษฎร ไม่ยอมรับของกำนัลจากใคร มีแต่ช่วยเหลือผู้ต้องหาและนักโทษ วันหนึ่ง มีผู้ต้องหาหลายคนที่ไม่มีข้าวจะกิน อดอยากมาตลอดทางจากหัวเมืองไกล หน้าตาซีดเซียว หดเหี่ยวหมดแรง หน้าหาสีเลือดไม่ได้แล้ว เป็นที่น่าสงสารยิ่งนัก บังเอิญที่บ้านของเสมียนอำเภอท่านนี้ ข้าวสารก็กำลังจะหมด เหลืออยู่มือสุดท้ายเท่านั้น ถ้านำมาให้ผู้ต้องหาเหล่านี้แล้ว ท่านและภรรยาจะต้องอดข้าวมือ นั้นด้วย ท่านจึงปรึกษากับภรรยา เพื่อให้ภรรยาเป็นผู้ตัดสินใจ ตกลงทั้งสองคนยอมเสียสละข้าวมือ นั้น นำมาต้มข้าวต้มเลี้ยงผู้ต้องหาทั้งหมด ต่อมาภรรยาของท่านก็ให้กำเนิดบุตรชายสองคน ล้วนแต่ได้เป็นขุนนางผู้ใหญ่ในเวลาต่อมา และหลานของท่านอีกสองคน ก็ได้เป็นขุนนางผู้ใหญ่เช่นกัน

สมัยพระเจ้าเองจ็องเป็นฮ่องเต้ พ.ศ. 1979 – 1992 มีขุนโจร ก่อกวนจลาจลขึ้นที่เมืองฮกเกี้ยน มีราษฎรและนักศึกษาสนับสนุน ขุนโจรกันมากมาย ฮ่องเต้จึงโปรดเกล้าฯ ให้นายทหารคุมทัพ ออกปราบปราม ท่านนายทหารผู้นี้หาทางจับเป็นขุนโจรได้โดยไม่สูญเสียชีวิตไพร่พลและราษฎรเลย ต่อมา ทางด้านตะวันออกของเมือง

ฮกเกี้ยนยังมีสมุนขุนโจรหลงเหลืออยู่มากมาย นายทหารท่านนี้ จึงบัญชาให้ขุนนางในกรมมหาดไทยของเมืองนั้น แซ่เจี๋ย ให้ออกกวาดล้างแทนท่าน ถ้าจับได้ให้ฆ่าให้หมดสิ้น แต่ท่านเจี๋ยไม่ยอมปฏิบัติตาม ท่านกลับให้คนลอบไปแจ้งแก่ราษฎรว่า ถ้าใครไม่เข้าข้างโจรก็ให้เอาผ้าขาวแขวนไว้ที่หน้าประตูบ้านในวันที่กองทหารจะเข้าไปตรวจค้นโจรในแต่ละบ้าน แล้วสั่งห้ามมิให้ทหารข่มเหงราษฎร ถ้าบ้านใครมีผ้าขาวแขวนอยู่ ก็จะไม่ถูกลงโทษใด ๆ ทั้งสิ้น เป็นอันว่าครั้งกระนั้นราษฎรและนักศึกษารอดตายประมาณหนึ่งหมื่นคน ท่านเจี๋ยมีคุณธรรมล้ำเลิศ ต่อมาบุตรชายสอบได้ที่ 1 ได้เป็นจอทวน รับราชการจนได้เป็นไจเสี้ยง ซึ่งเป็นตำแหน่งสูงสุดในราชการฝ่ายบุน (ฝ่ายบริหารประเทศ) และหลานชายของท่านเจี๋ย ต่อมาก็สอบได้เป็นที่สาม ได้รับราชการเช่นกัน

ที่เมืองฮกเกี้ยน มีตระกูลหนึ่งแซ่หลิน บรรพสตรีท่านหนึ่ง เป็นผู้ใจบุญมาก ชอบทำขมมเลี้ยงคนจน ใครมาขอขมมก็รีบกุลีกุจอ ตักให้ ไม่เคยแสดงสีหน้ารังเกียจเด็ดฉันท ต่อมาเมื่อเวลาแปลงร่างเป็นเต้าหิวนมาขอขมมคุณยายท่านนี้ทุกเช้าและขอมาก ๆ เสียด้วย ท่านก็ไม่เคยบ่นว่า ตักให้มาก ๆ ทุกวันเป็นเวลาสามปี ตลอดระยะสามปีนี้ ไม่เคยขาดเลยแม้แต่วันเดียว ไม่เคยให้น้อย ไม่เคยเบือนหน้าต่อการให้ สามปีประจวบหนึ่งวัน เต้าหิวนแอบชมเชยนางอยู่ในใจว่า จะหาใครให้ทานได้สมน้ำเสมอโดยไม่อดทนระอาใจเช่นนี้ไม่ได้อีกแล้ว ท่านจึงพูดกับนางว่า อาตมาฉันขมมของท่านมาสามปีแล้ว จึงใคร่จะขอตอบแทนพระคุณท่านเสียที ที่หลังบ้านของท่านมีที่ว่างอยู่ ถ้าท่านทำฮวงซุ้ยในบริเวณนี้ได้ ต่อไปลูกหลานเหลนโหลนของท่านจะได้เป็นขุนนาง ถ้าจะเปรียบก็พูดได้ว่าจะเป็นขุนนางมากมายเท่ากับเมลิคางาหนึ่งกังใหญ่ทีเดียว ท่านลองคิดดูก็แล้วกันเมลิคางานั้นเล็กเพียงไร อยู่ในกังใหญ่ ๆ จะมีปริมาณมากเพียงไร ต่อมา นางได้ถึงแก่กรรมลง

บุตรชายจึงนำไปฝังไว้ในที่นี้ อีกไม่นาน ตระกูลนี้เข้าสอบครั้งแรก ก็สอบได้ถึงเก้าคน และได้เป็นขุนนางทั้งหมดเช่นกัน ได้เป็นขุนนางทุกชั้น จนมีคำรำลือกันไปทั่วว่า ไม่เคยมีครั้งใดที่การสอบไล่จะไม่มีคนในตระกูลหลินติดอันดับ

อีกตระกูลหนึ่งคือตระกูลเฟิง บุตรชายรับราชการในกองประวัติศาสตร์แห่งชาติ ก่อนหน้านั้นบิดาสอบได้เป็นที่ชีวจำย ทุกเช้าจะต้องไปเรียนต่อที่อำเภอ อยู่มาวันหนึ่งอากาศหนาวจัดมาก ท่านเดินไปตามทางพบคนนอนหนาวจมทิมะอยู่ คลำดูปรากฏว่าแข็งไปครึ่งตัวแล้ว ท่านรีบถอดเสื้อหนาวออกใส่ให้ พยุงให้ลุกขึ้น พากลับมาบ้านของท่าน ช่วยประคบประหงมจนฟื้นดีดังเดิม ดินนั้นท่านฝันไปว่า มีเทวดาองค์หนึ่งมาพูดกับท่านว่า เป็นการยากยิ่งนัก ที่เจ้าสามารถช่วยเหลือคนให้ฟื้นรอดตายได้อย่างหวุดหวิด เราจะให้ท่านเกิดในตระกูลของเจ้า ต่อมา บุตรชายที่เดี๋ยวนี้นี้ทำงานกองประวัติศาสตร์ก็เกิดมา จึงขนานนามว่า จี ตามที่ฝันไป ท่านจีท่านนี้เกิดในสมัยราชวงศ์ซ่งของ พ.ศ. 1503 – 1670 เป็นขุนนางในตำแหน่งไจเสี้ยงถึงสองรัชกาล คือ พระเจ้าอิงจงฮ้องเต้ พ.ศ. 1607 – 1610 และ พระเจ้าเลินจงฮ้องเต้ พ.ศ. 1611 – 1628 เป็นที่รักของคนทั่วไป และเป็นที่เกรงขามของชาวต่างประเทศยิ่งนัก เกียรติคุณของท่านแผ่ไพศาล เมื่อถึงแก่อนิจกรรมแล้ว พระเจ้าเลินจงฮ้องเต้ได้โปรดเกล้าฯ สถาปนาเป็นที่จงเซียงกง เป็นเกียรติยศอันสูงสุดที่ได้รับการขนานนามว่าเป็นผู้ที่อุทิศตนเองเพื่อความจงรักภักดีและรักชาติยิ่ง

มีขุนนางท่านหนึ่งแซ่อั้ง เมื่อตอนที่ท่านอยู่ในวัยกลางคน ได้เป็นชีวจำยแล้วแต่ยังไม่ได้เป็นขุนนาง จึงไปนั่งท่องตำราที่เขาแห่งหนึ่ง

ซึ่งปลอดภัยจากผู้คนมารบกวน แต่เสียงปิตาจร้องกันมากมาย ชุมชุมกัน อยู่ในบริเวณนั้น ท่านแซ่ฮังก็ไม่ว่าง อยู่มาคืนหนึ่ง ท่านได้ยินเสียง ปิตาจคุยกันว่า มีผู้หญิงคนหนึ่งสามีเดินทางไปหาภิกษุแดนไกลนานแล้ว ไม่กลับมา พ่อแม่แม่พี่ก็เลยบังคับให้ผู้หญิงคนนี้แต่งงานเสียใหม่ ผู้หญิงไม่ยอม จะมาแขวนคอตายแถวนี้ในคืนพรุ่งนี้ ปิตาจคนหนึ่ง ซึ่งผูกคอตายมาเหมือนกันก็จะมีคนมาแทน และจักได้ไปเกิดใหม่เสียที่ ท่านแซ่ฮังได้ยินเข้าก็บังเกิดความสงสารผู้หญิงคนนี้ขึ้นมาจับใจ จึงนำที่นาของตนไปขายอย่างเจียบ ๆ ได้เงินมาสี่ตำลึง จึงเขียน จดหมายขึ้นฉบับหนึ่ง แล้วส่งไปยังบ้านของแม่พี่พ่อพี่ของผู้หญิง คนนั้น พ่อแม่เห็นจดหมายก็รู้ว่าไม่ใช่ลายมือของบุตรตน พวกเขาสงสัย แต่แล้วก็ลงความเห็นกันว่า จดหมายนั้นอาจจะปลอมกันได้ แต่เงินนั้น ถ้าไม่ใช่ลูกแล้วจะเป็นใครส่งมาให้เล่า ก็เชื่อกันว่าลูกของตนคงสุขสบายดี จึงส่งเงินมาให้พ่อแม่ใช้ เลยกลับใจไม่บังคับให้ลูกสะใภ้ไปแต่งงานใหม่ ในกาลต่อมาเมื่อบุตรชายของตนกลับบ้าน สามีภรรยาที่ได้อยู่กัน เป็นปกติสุขตลอดมา

คืนอีกคืนหนึ่ง ท่านแซ่ฮังก็ได้ยินปิตาจพูดอีกว่า ฉันทะจะมีคน มาตายแทนแล้วเถียวนา แต่ชีวจำนนี้ทำเสียเรื่องหมด ปิตาจอีกคนหนึ่ง ก็พูดขึ้นว่า จันเราก็ช่วยกันฆ่าเสียเถอะ ปิตาจคนแรกบอกว่าไม่ได้ ทรอก เพราะเทพเจ้าเบื้องบนเห็นเขาเป็นคนใจดี จึงได้แต่งตั้งให้เขาเป็น ขุนนางในยมโลก จึงทำร้ายเขาไม่ได้เสียแล้ว ท่านแซ่ฮังได้ฟังเช่นนั้น ก็ยังมีกำลังใจที่จะทำดีให้อีก ๆ ขึ้น ยามเกิดทุกข์ภิกษุก็นำข้าว ไปแจกจ่ายแก่ผู้อดอยาก ยามเมื่อญาติมิตรเดือดร้อน ก็ช่วยเหลือ อย่างเต็มความสามารถ ยามประสบภัยพิบัติก็ไม่เคยโทษฟ้าโทษดิน กลับโทษตนเองว่าได้ก่ออกุศลกรรมมา จึงยอมรับสถานการณ์

อันเลวร้ายได้อย่างสงบ เมื่อได้เป็นขุนนางแล้ว ลูกหลานก็ยังได้เป็น ขุนนางอีกมากมาย

มีชีวจำนท่านหนึ่ง แซ่ฮ้อ บิดาเป็นผู้มั่งคั่งในเมืองซูโจว มีอยู่ปีหนึ่ง ฝนแล้งมาก ท่านจึงใช้ให้ชาวนาทำนาของท่านฟรี ไม่เก็บค่าเช่านาเลย เป็นตัวอย่างอันดีงามที่เจ้าของนาทั้งหลายก็ปฏิบัติตามเช่นกัน ไม่เพียงเท่านั้น ท่านยังนำข้าวที่เก็บไว้มาแจกจ่ายแก่คนยากไร้อีกด้วย พอตกกลางคืนก็ได้ยินเสียงปิตาจมาร้องว่า แม้จะพูดสักพันครั้งหรือ สักหมื่นครั้ง ข้าพเจ้าขอยืนยันว่าเป็นความจริง ที่ชีวจำนในตระกูลชื่อนี้ จะได้เป็นก๊อหยินแล้ว ปิตาจร้องอยู่ทุกคืนติดต่อกันนาน จนกระทั่ง วันหนึ่ง เมื่อมีการสอบไล่ ชิวจำนท่านนี้ก็ไปสอบกับเขาด้วย ปรากฏว่า สอบได้เป็นที่ก๊อหยินจริงตามที่ปิตาจมาร้องบอก บิดาของท่านเห็นว่าการทำดีเพียงเท่านั้นยังได้ผลได้ถึงเพียงนี้ ท่านก็ยิ่งมุนานะทำดียิ่ง ๆ ขึ้น สะพานชำระท่านก็ให้คนไปซ่อมเสียให้ดี ถนนหนทางขรุขระสัญจร ไม่สะดวก ท่านก็ให้คนไปซ่อมให้เรียบร้อย ภิกษุที่ไม่มีโยมอุปฐาก ท่านก็ทำสำหรับกับข้าวไปถวายทุกวัน ใครขาดแคลนข้าวปลาอาหาร เสื้อผ้าและอื่น ๆ ท่านก็จุนเจืออยู่เสมอไม่ให้อดอยากยากไร้ ไม่ว่าใคร จะมีเรื่องทุกข์ร้อนอย่างไร ท่านช่วยได้เป็นช่วยทันที ต่อมาปิตาจก็มา ร้องอีกทุกคืนว่า แม้จะพูดสักพันครั้งหรือสักหมื่นครั้ง ข้าพเจ้า ขอยืนยันว่าเป็นความจริงที่ก๊อหยินในตระกูลชื่อนี้จะได้เป็นขุนนาง ผู้ใหญ่ที่มีตำแหน่งสูงสุดในภูธร ต่อมาก็เป็นเช่นนั้นจริง ๆ

มีขุนนางอีกท่านหนึ่งแซ่กู รับราชการอยู่ในเรือนจำที่เมืองเกียฮง ท่านพักอยู่ในเรือนจำ มีเวลาว่างท่านก็จะไปคุยกับพวกนักโทษ เพื่อจะได้รู้ความจริงว่านักโทษนั้นทำความผิดจริงหรือเปล่า ปรากฏว่า มีนักโทษหลายคนที่ไม่ได้กระทำผิดตามที่ถูกกล่าวหา ท่านจึงทำบันทึก

ไปมอบให้ผู้บังคับบัญชา การพิจารณาโทษในสมัยนั้นก็ต้องผ่านการพิจารณาตัดสินขั้นตอนด้วยกัน เมื่อสอบสวนได้ความอย่างไรในท้องที่ที่เกิดเหตุแล้ว ก็ส่งตัวนักโทษมายังคณะกรรมการอีกชุดหนึ่งเพื่อสอบสวนอีกครั้งหนึ่ง เมื่อได้ความอย่างไรแล้วก็นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายฮ่องเต้ให้ทรงวินิจฉัยอีกครั้งหนึ่ง โดยแยกเสนอนักโทษออกเป็นสามประเภท คือประเภทที่หนึ่งกระทำความผิดจริง ประเภทที่สองเป็นนักโทษที่รอการลงอาญาไว้ ประเภทที่สามเป็นนักโทษที่ควรให้อภัยโทษ ทั้งหมดนี้ก็สุดแล้วแต่ฮ่องเต้จะทรงวินิจฉัยอย่างไร ถ้ารับสั่งให้ประหารก็ประหารทันที ส่วนพวกที่รอการลงอาญา ถ้าโชคดีก็อาจจะได้รับพระราชทานอภัยโทษในวันสำคัญของฮ่องเต้ ท่านแช่กูนี้เมื่อท่านสอบสวนได้ความจริงจากนักโทษแล้ว ท่านก็ทำบันทึกส่งให้ผู้บังคับบัญชา ธรรมเนียมในสมัยนั้น ถ้าผู้ใดสามารถสืบได้ความจริงว่านักโทษไม่ผิดแต่ถูกปรักปรำ ก็จะได้รับความคิดเห็นความชอบ แต่ท่านแช่กูนี้ท่านมิได้คิดเอาดีเอาชอบ กลับยกความคิดเห็นความชอบให้แก่ผู้บังคับบัญชา มีความประสงค์แต่จะช่วยแก้ทุกขให้กับนักโทษเท่านั้น นักโทษถูกปลดปล่อยเพราะท่านในขณะนั้นสืบทอดคุณ ราษฎรต่างพากันชื่นชมยินดี โดยไม่ทราบวาทะที่แท้เป็นการปิดทองหลังพระของท่านแช่กูนั่นเอง ท่านแช่กูยังเสนอต่อผู้บังคับบัญชาว่า ในเมืองหลวงแห่งนี้ยังมีผู้ถูกปรักปรำมากมายเช่นนี้ ถ้าหัวเมืองที่ไกลปืนเที่ยงออกไปจะได้รับความยุติธรรมขนาดไหน ควรที่จะแต่งตั้งคนดีมีความยุติธรรมเป็นผู้ตรวจการต่างพระเนตรพระกรรณ ทุกๆ ห้าปีควรมีผู้ตรวจการไปรี้อฟื้นคดีมาพิจารณากันใหม่ ถ้าเป็นการกระทำผิดจริงก็ยังคงต้องพิจารณาว่าได้พิพากษาลงโทษสมควรแก่โทษหรือไม่ ถ้าหนักไปก็ควรผ่อนให้เบาขึ้น ถ้าเบาไปก็ต้องเพิ่มให้หนักขึ้นไปอีกเพื่อทรงความยุติธรรมไว้ ผู้ใดมิได้กระทำผิดก็สมควรปล่อยตัวไปเสียฮ่องเต้ทรงเห็นชอบด้วย จึงทรงแต่งตั้งขุนนางแยกย้ายกันไปตาม

หัวเมืองน้อยใหญ่ ท่านแช่กูก็ได้รับการแต่งตั้งด้วย อยู่มาคืนหนึ่งท่านฝันไปว่ามีเทวดามาชมเชยท่านว่าการกระทำของท่านเป็นที่ถูกใจของฟ้าดินเป็นอันมาก ความจริงท่านแช่กูมีชาติชีวิตที่ไร้อุปสรรคสืบทอดแต่เนื่องจากความดีครั้งนี้ใหญ่หลวงนัก ฟ้าดินจึงประทานบุตรชายให้ท่านสามคน ต่อไปจะได้เป็นขุนนางผู้ใหญ่ทั้งสิ้น ต่อมาความฝันนั้นก็กลายเป็นความจริง

มีอีกท่านหนึ่งแช่เปา บิดาของท่านเป็นขุนนางตำแหน่งข้าหลวง ท่านมีพี่น้องเจ็ดคน ท่านเป็นลูกคนสุดท้อง แต่งงานแล้วก็ไปอยู่บ้านพ่อตาแม่ยาย ท่านชอบพอกับท่านบิดาของพ่อมาก ไปมาหาสู่กันเสมอ ท่านเป็นคนเก่งมีความรู้มากมาย แต่เสียดายที่สอบเป็นก๊อหิบนตกทุกปี ท่านสนใจพระพุทธศาสนาและลัทธิเต๋ามาก วันหนึ่งท่านไปเที่ยวที่ทะเลสาบแห่งหนึ่ง ไปพบศาลเจ้าเก่าๆ มีสภาพทรุดโทรมมาก เข้าไปในศาลก็เห็นรูปพระโพธิสัตว์กวนอิมยืนตากฝนเปียกอยู่ ท่านจึงรีบหยิบเงินในกระเป๋าท่านซึ่งมีอยู่สิบตำลึง ถวายท่านเจ้าอาวาสให้ซ่อมแซมศาลเจ้าให้ดีขึ้นด้วย ท่านเจ้าอาวาสบอกว่า เงินเพียงเท่านี้ไม่เพียงพอที่จะซ่อมแซมได้หมด ท่านจึงหยิบผ้าที่เพิ่งซื้อมาสื้พันกับเสื้อผ้าที่ติดตัวมาอีกเจ็ดชุดถวายแด่ท่านเจ้าอาวาส คนใช้ได้ห้ามขึ้นว่าเสื้อผ้าเหล่านี้ล้วนเพิ่งทำมาใหม่ ๆ แล้วท่านจะใช้อะไรมาแทนเล่า ท่านบอกว่าช่างเกิด ขอให้พระโพธิสัตว์กวนอิมไม่ต้องตากแดดตากฝนก็พอใจแล้ว เราไม่มีเสื้อผ้าจะเป็นไรไป ท่านเจ้าอาวาสได้ฟังแล้วประทับใจมาก ร้องไห้พลาญพูดว่า ของที่ให้มานั้นหาไม่ยากดอกแต่น้ำใจเช่นนี้สื้จะหาได้จากที่ไหน ครั้นซ่อมแซมเรียบร้อยแล้วท่านแช่เปาก็ชวนท่านบิดาให้ไปไหว้เจ้าด้วยกัน ดินนั้นตั้งอยู่ที่วัดตลกติกก็มีเทพเจ้ามาเข้าฝันท่านบิดาว่า ชอบใจที่มาช่วยให้ไม่ต้อง

เป็ยกฝนอีกแล้ว ต่อไปบุตรหลานของท่านจะได้เป็นใหญ่เป็นโต
ในราชการมากมาย ต่อมาก็เป็นเช่นนั้นจริง ๆ

อีกท่านหนึ่งแซ่จ้อ ท่านบิดารับราชการอยู่ในกรมราชทัณฑ์ อยู่มา
วันหนึ่ง มีนักโทษประหารคนหนึ่งซึ่งถูกประหารโดยไม่ได้ทำผิด
อันใดเลย ท่านบิดาสงสารมากจึงปลอมใจนักโทษว่าอย่าเป็นทุกข์ไปเลย
จะช่วยเหลือ นักโทษจึงปรับทุกข์กับภรรยาว่า เราชาวซึ่งในบุญคุณ
อันนี้ยิ่งนัก แต่น่าละอายใจที่เรายากจนมาก ไม่มีสิ่งของอันใดพอที่จะ
นำมาตอบแทนพระคุณท่าน ก็เห็นมีแต่เจ้าเท่านั้นที่จะช่วยเหลือเราได้
พรุ่งนี้เมื่อท่านไปทำการสอบสวนที่บ้าน เจ้าจงบอกกับท่านตามตรงว่า
เราขอยกเจ้าให้เป็นภรรยาของท่าน นางไม่ยากทำเช่นนี้ ก็ได้แต่
ร้องไห้พลาบปากไปพลาบด้วยความเศร้าสลดใจยิ่ง แต่การณกลับ
ผิดพลาด ท่านบิดาของท่านแซ่จ้อไม่ยอมรับ และช่วยเหลือจนสำเร็จ
เมื่อออกจากที่คุมขังแล้ว สองสามีภรรยาก็เดินทางมาขอบพระคุณ
ท่าน และพูดว่า คุณธรรมของท่านที่มีต่อข้าพเจ้านั้น หายากยิ่งแล้ว
ในโลกนี้ หากข้าพเจ้าไม่สามารถตอบแทนพระคุณของท่านเสียบ้าง
คงจะไม่สบายใจไปตลอดชาติ จึงใคร่ขอยกลูกสาวให้เป็นทาสช่วงใช้
ขอท่านอย่าได้ปฏิเสธเลย ท่านบิดาของท่านจ้อก็รับไว้ แต่มิได้ให้เป็น
ทาสรับใช้ ทำพิธีแต่งงานกันตามประเพณีนิยม ต่อมาจึงได้ให้กำเนิด
ท่านแซ่จ้อ พออายุได้ 20 ปี ท่านแซ่จ้อก็สอบไล่ได้เป็นขุนนางในกรม
ประวัติศาสตร์ ต่อมาลูกหลานก็ได้เป็นขุนนางทั้งนั้น

ที่พ่อเล่ามาให้ฟังทั้งหมดนี้ มีอยู่สิบเรื่องด้วยกัน แม้เรื่องราวจะ
แตกต่างกัน แต่ก็ล้วนเป็นการประพฤติปฏิบัติชอบทั้งสิ้น แต่ถ้าจะ
อธิบายให้ละเอียดลึกซึ้งกว่านี้ ก็ยังต้องพิจารณาว่า การทำความดี
นั้นจริงหรือดีปลอม บริสุทธิ์ใจหรือไม่บริสุทธิ์ใจ ทำแล้วมีคนรู้เห็น

หรือไม่มีคนรู้เห็น ทำถูกหรือทำผิด ทำด้วยความสุจริตหรือทุจริต
ทำจริง ๆ กลาง ๆ หรือทำอย่างสมบูรณ์ ทำใหญ่หรือทำเล็ก ทำยาก
หรือทำง่าย ทั้งหมดนี้จะต้องใคร่ครวญให้ถ่องแท้ หากกระทำความดี
โดยไม่อาศัยเหตุผลแล้วไซ้ ความดีนั้นอาจจะให้ผลร้าย เป็นบาป
ไปก็ได้ เป็นการสุญเปล่า ไม่ได้ประโยชน์อันใดเลย

ที่นี้พ่อจะมาพูดให้ฟังทีละข้อ ข้อแรก การทำความดีนั้นทำแล้ว
ดีจริงหรือไม่ ในสมัยราชวงศ์หยวน พ.ศ. 1814 – 1911 มีพระเระ
รูปหนึ่งมีนามว่าท่านจงฟง อ่องเต๋ในสมัยนั้นได้สถาปนาท่านเป็นถึง
สังฆราช ท่านมีคุณธรรมล้ำเลิศ มีคนไปนมัสการท่านมากมาย
อยู่มาวันหนึ่ง มีพวกนักศึกษาลัทธิขงจื้อได้พากันไปนมัสการท่าน
กราบทูลท่านถึงปัญหาหนึ่งว่า พระพุทธศาสนานั้นเน้นหนักในเรื่อง
กฎแห่งกรรม ใครทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ดุจเงาตามตัว แต่บัดนี้ปรากฏว่า
บางคนทำความดี แต่ลูกหลานไม่เจริญรุ่งเรือง ส่วนคนที่ทำชั่วนั้นเล่า
กลับได้ดีมีหน้ามีตา เช่นนี้แล้วจะเชื่อคำสอนของพระพุทธศาสนา
ได้อย่างไรกัน พระเระจงฟงกล่าวตอบว่า หากเราจะวินิจฉัยสิ่งใด
สิ่งหนึ่ง ถ้าใช้ทัศนะของชาวโลก ก็จะวินิจฉัยได้แง่มุมในทางโลก
ถ้าใช้ทัศนะทางพุทธธรรม ก็จะวินิจฉัยได้แง่มุมในทางธรรม อันบุุช
คนธรรมดาไม่สามารถจะมองเห็นได้แจ่มแจ้งเท่า เพราะฉะนั้น
การวินิจฉัยในทัศนะทางโลกจึงไม่อาจถูกต้องเสมอไป บางทีคนดีก็มอง
ไปว่าเป็นคนไม่ดี ส่วนคนไม่ดีก็มองเห็นว่าเป็นคนดีไปก็มี ชาวโลก
จึงมักจะไม่สามารถจะมองตัวเอง เอาแต่โทษฟ้าดินลำเอียง แล้วท่านก็ให้
พวกนักศึกษาลัทธิขงจื้อลองยกตัวอย่างที่พวกเขาเห็นว่าดีและไม่ดี
ออกมา จะได้เข้าใจความหมายของความดีถ่องแท้ขึ้น บางคนก็
ยกตัวอย่างว่า การตีคน ต่ำคนไม่ดี การอ่อนน้อมมีมรรยาทดีจึงจะดี
บางคนก็ยกตัวอย่างว่า การละโมภอยากได้ของเขอื่นไม่ดี การไม่โลก

ถือสันโดษเป็นความดี ท่านจงฟังเถระก็ได้แต่ส่ายหน้าว่าไม่ใช่อย่างว่าเสมอไป

ท่านอธิบายว่า ถ้าเราทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น เรียกว่าทำความดี แต่ถ้าเราทำเพื่อตัวเอง นั่นคือความไม่ดี ถ้าเราทำเพื่อประโยชน์สุขของผู้อื่น ถึงแม้เราจะดีเขาก็ดี ดุดำ่ว่ากล่าวก็ดี ล้วนแต่เป็นการกระทำดีทั้งนั้น ถ้าเพื่อประโยชน์ของเราเอง เราจึงอ่อนน้อมต่อผู้อื่น ทำความเคารพต่อผู้อื่น นี่เป็นความดีปลอม ไม่ใช่ดีจริง ฉะนั้นการกระทำใด ๆ ก็ตาม ถ้าทำเพื่อประโยชน์สุขของผู้อื่นแล้วไซ้ เป็นความดีจริงทั้งนั้น ถ้าเราทำเพื่อประโยชน์ของเราเอง ก็เป็นดีปลอมทั้งนั้น ถ้าเราทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ มีความจริงใจ ไม่หวังสิ่งตอบแทน จึงจะเป็นความดีที่ดีแท้ หากยังต้องการอามิสสินจ้างรางวัลจึงจะทำความดี ความดีนั้นก็เป็นดีปลอม เพราะฉะนั้น ก่อนที่จะกล่าวว่าสิ่งนั้นดี สิ่งนั้นไม่ดี คนนี้ดี คนนี้ไม่ดี ก็จะต้องพิจารณาใคร่ครวญทุกแง่ทุกมุมเสียก่อน มิฉะนั้น การวินิจฉัยของเรา ก็จะเกิดการผิดพลาดขึ้นได้

ที่นี้พอจะพูดถึง ความดีข้อที่สอง คือทำความดีโดยบริสุทธิ์ใจ หรือแฝงด้วยเจตนาใด ๆ สมัยนี้คนส่วนมากชอบคนที่มียศไม่ดื้อรั้นว่าเป็นคนดี แต่นักปราชญ์ท่านมักจะชอบคนที่เป็นตัวของตัวเอง เพราะคนชนิดนี้มักจะสอนง่าย แต่หาได้ยากมาก คนที่ว่านอนสอนง่าย ชักงออย่างไรรู้ก็ไปอย่างนั้น ถึงแม้ใครต่อใครพากันชมเชยว่าเป็นคนดี นักหนา ก็ตามที่ แต่นักปราชญ์กลับเห็นว่าคนชนิดนี้เป็นผู้ร้าย ในคุณธรรม สอนให้ดีได้ยาก หาความก้าวหน้าไม่ได้ เพราะฉะนั้น ความดีความไม่ดี ชาวโลกมักเห็นตรงข้ามกับนักปราชญ์เสมอ ส่วนเทวดาฟาดินนั้น มีความเห็นตรงกับนักปราชญ์เสมอ ดังนั้น การทำความดีจึงมิได้อาศัยที่ตาหู หูฟัง แต่ต้องเริ่มที่ใจของตนเอง

เริ่มไตร่ตรอง สำรวจตนเองอย่างระแวดระวัง อาศัยกำลังใจของเราเอง ชักฟอกจิตใจให้ใสสะอาด ไม่ว่าจะทำอะไร ก็ให้คิดถึงประโยชน์สุขของผู้อื่นก่อน แล้วทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่แฝงไว้ด้วยเจตนาที่ต้องการการตอบแทนจากใคร จึงจะเป็นความดีโดยบริสุทธิ์ หากเราทำความดีเพื่อเอาใจผู้อื่นก็ดี หวังการตอบแทนก็ดี ก็ไม่ใช่ความดีที่เกิดจากความบริสุทธิ์ใจแล้ว เป็นการเสแสร้งเพทุบายเพื่อหวังประโยชน์ตนเป็นที่ตั้ง เป็นเจตนาที่ไม่บริสุทธิ์ จะถือเป็นความดีแท้ไม่ได้

ส่วนความดีข้อที่สาม คือการกระทำที่มีผู้รู้เห็น และไม่มีผู้รู้เห็น ถ้าเราทำความดี มีคนรู้เห็นมาก ก็กลายเป็นความดีทางโลกไป แต่ทำแล้วไม่มีผู้รู้เห็น เหมือนการปิดทองหลังพระ นี่เป็นความดีทางธรรม ความดีทางธรรม ฟ้าดินย่อมประทานผลดีให้ ส่วนความดีทางโลก ก็จะได้รับแต่ชื่อเสียงเกียรติยศความมั่งคั่งเป็นผลตอบแทน การมีชื่อเสียงโด่งดังนั้น ชาวโลกมักจะเห็นว่าเป็นผู้มีบุญวาสนา แต่ทางธรรมแล้วเห็นว่า ผู้นั้นมีได้ทำความดีมากพอกับการมีชื่อเสียง จึงมักจะได้รับผลไม่ดีในบั้นปลาย แต่คนดีที่ได้รับการปรักปรำจนเสียชื่อเสียงนั้น ลูกหลานกลับรุ่งเรืองได้ดีมีสุข เพราะผู้ที่ได้รับการปรักปรำ สามารถอดทนต่อการถูกประณามเหยียดหยาม ทว่าอดทนกลืน อดทนรับความขมขื่นด้วยความสงบ เป็นการสั่งสมกุศลกรรมอย่างใหญ่หลวง ลูกหลานจึงมีโอกาสได้ดี เพราะฉะนั้น ลูกจะต้องเห็นความสลับซับซ้อนอันลึกลับของการทำความดีที่ดีแท้และดีปลอม จึงจะทำความดีได้ถูกต้อง

ความดีข้อที่สี่ คือความดีที่ทำผิดหรือทำถูก ในแคว้นหลู่ สมัยชุนชิวนั้น มีกฎหมายอยู่ข้อหนึ่งกำหนดว่า หากราษฎรในแคว้นหลู่ ถูกจับไปเป็นเชลยในแคว้นอื่น หากมีคนไถ่ออกมาได้ ส่งคืนแคว้นหลู่ไป

จะได้รับเงินจำนวนหนึ่งเป็นการตอบแทน เพราะสมัยซุนชิวนั้น
ต่างคนต่างก็ตั้งตัวเป็นอ่องกัน ระบาดฆ่าฟันเพื่อชิงเขตแดนกัน
จับเชลยศึกได้ก็นำไปเป็นข้าทาสทั้งหญิงชาย แคว้นหลู่เป็นแคว้นเล็ก ๆ
ไม่ค่อยจะมีกำลังไปสู้รบกับใครนัก จึงมักถูกแคว้นอื่นบุกเข้ามาจับ
ราษฎรไปเป็นทาสเสมอ ใครใจบุญอยากทำความดี ก็นำเงินไปไถ่มาคืน
เจ้าผู้ครองแคว้นหลู่ ก็จะได้รับเงินรางวัลทันที ต่อมา ท่านจื่อกั๋ง
ซึ่งเป็นศิษย์เอกของท่านชงจื่อ ท่านก็ไปไถ่เชลยศึกคืนมาให้แคว้นหลู่
โดยไม่ยอมรับเงินรางวัลเพราะท่านมีฐานะดีอยู่แล้ว ทำไปโดยมิหวัง
ผลตอบแทนใด ๆ แต่เมื่อท่านชงจื่อทราบเรื่องเข้า ท่านก็โกรธลูกศิษย์
ของท่านมาก ท่านบอกว่า แคว้นหลู่มีคนจนมาก คนรวยมีน้อย
ตอนนี้ไปคงจะไม่มีใครกล้าไปไถ่เชลยศึกอีกแล้ว เพราะท่านจื่อกั๋ง
ไปทำตัวอย่างเอาไว้อย่างนี้ ก็มีแต่คนที่มีฐานะดีจึงจะกล้าเอาอย่าง
ท่านจื่อกั๋งได้ ส่วนคนที่โลกเงินรางวัลก็ดี คนที่ไม่ค่อยจะมีเงินนักก็ดี
ต่างก็ไม่ทำความดีอีกต่อไป เพราะไม่ได้เงินรางวัลจะทำไปทำไม ดังนั้น
จึงเห็นได้ว่า นักปราชญ์นั้นไม่ว่าจะทำอะไร ก็จะเป็นเยี่ยงอย่างแก่ผู้อื่น
จึงต้องระมัดระวังจะทำอะไรผิดไม่ได้ คนก็จะพากันทำตามอย่างผิด ๆ
ไปด้วย ความดีก็เลยเป็นความดีปลอมไป

ต่อมาวันหนึ่ง ท่านจื่อลู่ซึ่งเป็นศิษย์เอกของท่านชงจื่อเช่นกัน
ได้ช่วยคนตกน้ำไว้ได้ ชายคนนั้นให้วัวตัวหนึ่งเป็นการตอบแทนที่ได้
ช่วยชีวิตไว้ ท่านจื่อลู่ก็รับเอาวัวนั้นมา ท่านชงจื่อเมื่อทราบเรื่องก็ดีใจ
มาก ท่านพูดว่า ตอนนี้ไปในแคว้นหลู่ของเรา จะมีคนชอบช่วยเหลือผู้อื่น
เพิ่มขึ้นอีก เพราะเมื่อทำความดีแล้ว มีคนเห็นความดีและได้รับการ
ตอบแทนทันที ใคร ๆ ก็อยากจะทำความดีเช่นนี้กันมากขึ้น แต่ใน
สายตาชาวโลกแล้ว จะต้องมองในทัศนะกลับกันกับท่านชงจื่อเป็นแน่
ชาวโลกจะต้องเห็นว่าท่านจื่อกั๋งดี ช่วยคนแล้วไม่หวังสิ่งตอบแทน ส่วน

ท่านจื่อลู่ไม่ดี ช่วยแล้วก็ไม่ปฏิเสธการตอบแทน แต่นักปราชญ์ท่าน
มองไกล การทำความดีที่มีคนนำไปเป็นเยี่ยงอย่างให้เกิดประโยชน์
ต่อส่วนรวมได้จึงจะเป็นความดีแท้ ส่วนการทำความดีที่กลับทำให้
สถานการณ์เลวร้ายลงไป เป็นผลร้ายต่อส่วนรวมแล้วไซ้ร ก็หาชื่อว่า
เป็นความดีแท้ไม่ สมมติว่ามีคนไม่ดีคนหนึ่ง เทียวเกาะกระรานผู้คน
ถ้าไม่มีคนถือสา เห็นว่าการให้อภัยเป็นคุณธรรมที่ดี นี่เป็นการทำ
ความดีที่ผิด เพราะคนพาลนั้นก็ยิ่งได้ใจ กล้าทำความผิดหนักยิ่งขึ้น
ผู้คนที่จะถูกทำร้ายหนักขึ้น คนพาลนี้ก็ต้องถูกกฎหมายลงโทษอย่าง
หนัก แต่ถ้าเราไม่ปล่อยให้คนพาลเหิมเกริม หากทางกำราบเสียก่อนที่จะ
สายเกินแก้ ก็จะเป็นผลดีแก่ทุกฝ่าย เพราะฉะนั้น บางครั้งการไม่ให้อภัย
คนพาล ช่วยกันกำราบให้กลับตัวได้ กลับจะเป็นความดีแท้

ความดีข้อที่ห้า คือการทำความดีแล้วผลทำให้ผู้อื่นเป็นอย่างไร
แต่ก่อนนี้ มีขุนนางใจเส่งท่านหนึ่ง รับราชการในรัชกาลของพระเจ้า
อิงจงฮ่องเต้ (พ.ศ. 1979 – 1992) ท่านรับราชการด้วยความ
ซื่อสัตย์สุจริตไม่มีต่างปร้อย เป็นที่เคารพนับถือของคนทั่วไป ต่อมา
ท่านปลดเกษียณตนเองกลับไปอยู่ภูมิลำเนาเดิมของท่านที่ชนบท
ประชาชนก็พากันมาเคารพท่าน ต่างก็เปรียบท่านดุจขุนเขาอันสูงสุด
ในแผ่นดินจีน คือท่ายาน และเปรียบดุจดาวเหนือที่สุกใสกว่าดาวใด ๆ
ในพิภพ แต่มีชายขี้เมาคนหนึ่งมาด่าท่านซึ่ง ๆ หน้า ท่านเห็นเป็นคนเมา
ก็ไม่ถือโกรธ กลับบอกคนรับใช้ว่าอย่าไปเอาเรื่องกับคนเมาเลย
ปิดประตูเสียเถิด ต่อมา ชายขี้เมาคนนี้ได้รับโทษประหารชีวิต เมื่อท่าน
ใจเส่งรู้ข่าวก็เสียใจมาก ร่ำพังกาว่าเราเอาเรื่องเสียแต่แรกที่ด่าเรา
จับไปทำโทษสถานเบาเสียที่อำเภอ เขาก็ไม่ต้องรับโทษประหาร
ในวันนี้ เพราะเราแท้ ๆ กรุณาเขาผิดกาลละไป ทำให้เขาเหิมเกริมทำชั่ว

จนตัวตาย นี่คือตัวอย่างของความใจดี แต่กลับทำให้ผู้อื่นได้รับผลชั่วตอบแทน

ส่วนการกระทำที่เห็นว่าชั่วแต่กลับเป็นผลดีนั้น ก็มีตัวอย่างเช่นกัน มีอยู่ครั้งหนึ่ง บ้านเมืองเกิดทุกข์ภัย ราษฎรต่างแย่งชิงกันกิน ในกลางวันแสก ๆ เศรษฐีท่านหนึ่งจึงไปร้องต่อนายอำเภอขอให้ระงับเหตุก่อนที่จะเกิดจลาจล แต่นายอำเภอไม่เอาเรื่อง คนยากจนก็เลยได้ใจ พวกเขายื้อแย่งกันยิ่งขึ้น เศรษฐีเห็นไม่เป็นการ จึงระดมผู้คนของตนออกไปปราบเอง เรื่องจึงสงบ การกระทำของเศรษฐีท่านนี้แม้จะรุนแรง แต่ก็ทำด้วยความสุจริตใจ หวังมิให้เกิดจลาจล จึงเป็นการทำความดีแท้่อีกวิธีหนึ่ง

ความดีข้อที่หก คือความดีที่กระทำเรื่อง ๆ กลาง ๆ และทำอย่างสมบูรณ์ ในคัมภีร์เอ็กเก็งได้กล่าวไว้ว่า ผู้ที่ไม่สั่งสมความดี จึงมีความดีไม่พอที่จะได้รับชื่อเสียงดี ผู้ที่ไม่สั่งสมบาป ย่อมไม่รับเคราะห์กรรมถึงตายได้ ในประวัติศาสตร์ก็ได้กล่าวถึงราชวงศ์เซียง (ก่อน ค.ศ. ประมาณศตวรรษที่ 16 – 11 ก่อนพุทธศักราชระหว่าง 967 – 467) ว่า ตัวอ่องสั่งสมแต่บาปกรรม ดุจการร่อยเงินเหรียญไว้เต็มพวง จึงรักษาแผ่นดินและชีวิตของตนเองไว้ไม่ได้ การสั่งสมความดีความชื่อนั้น ดุจนำของบรรจุลงในภาชนะ ถ้าสั่งสมทุกวันก็จะเต็มเปี่ยม ถ้าสั่งสมบ้างไม่สั่งสมบ้าง หยุต ๆ ทำ ๆ บาปหรือบาปนั้นก็พร่องอยู่เสมอ ไม่มีวันเต็มได้เลย

แต่ก่อนนี้ มีเด็กสาวคนหนึ่งเข้าไปในวัดเพราะอยากทำบุญ แต่มีเงินเพียงสองอแปะ ความจริงราคาของเงินนั้นน้อยนิดเดียว แต่ค่าของความมีใจอยากทำบุญนั้นเหลือหลาย ท่านเจ้าอาวาสจึงกล่าวอนุโมทนาสาธุคาถาเอง ให้ศีลให้พรเอง ต่อมาหญิงนั้นได้เข้าวังเป็นพระสนม

ของอ่องเต้ มีเงินมากมาย จึงนำเงินหลายพันตำลึงมาที่วัดนั้นอีก เพื่อทำบุญ คราวนี้เจ้าอาวาสให้พระลูกวัดกล่าวอนุโมทนาและให้ศีลให้พรแทน พระสนมเกิดความสงสัยยิ่งนัก จึงกราบบทว่าเมื่อก่อนนี้ข้าพเจ้ายากจน มีเงินทำบุญเพียงสองอแปะ แต่ท่านมากล่าวอนุโมทนาสาธุคาถาและให้ศีลให้พรข้าพเจ้าด้วยตนเอง มาบัดนี้ ข้าพเจ้าพอจะมีเงินบ้าง จึงนำมาถวายหลายพันตำลึง แต่ทำไมท่านกลับให้พระลูกวัดทำหน้าที่แทนท่านเล่า ท่านเจ้าอาวาสกล่าวว่า แต่ก่อนนี้แม้ท่านจะทำบุญน้อย แต่ใจท่านนั้นเปี่ยมไปด้วยเจตนาที่เป็นกุศล มาบัดนี้ แม้ท่านจะมีเงินทำบุญมาก แต่ใจของท่านนั้นไม่เหมือนแต่ก่อนเสียแล้ว จึงไม่จำเป็นที่จะต้องให้อาตมาไปกล่าวเอง นี่คือตัวอย่างของการทำดี ที่ไม่จำเป็นต้องอาศัยราคาของเงินมาวัดความดีนั้น ทำบุญด้วยเงินน้อยนิด กลับเป็นบุญที่เต็มเปี่ยม เพราะจิตใจที่เต็มไปด้วยกุศลเจตนา แม้ทำบุญด้วยเงินมากมาย หากจิตใจมีศรัทธาเพียงครึ่ง ๆ กลาง ๆ การทำความดีนั้นก็ให้ผลเพียงครึ่ง ๆ กลาง ๆ เท่านั้น

อีกตัวอย่างหนึ่ง มีเขียนท่านหนึ่งชื่อว่า จงหลี ท่านเป็นชาวฮั่น (ก่อน พ.ศ. 749 – 551) เมื่อตายได้สำเร็จเป็นผู้วิเศษ เสวยสุขอยู่บนสวรรค์หลายร้อยปี จนถึงสมัยราชวงศ์ถัง พ.ศ. 1161 – 1450 ท่านเขียนจงหลีก็รับลูกศิษย์ไว้คนหนึ่ง มีชื่อว่าท่านลือตังปิง ต่อมาจนถึงปัจจุบันผู้คนเรียกท่านว่า ลือโจ้ว ท่านลือโจ้วเป็นขุนนางรับราชการเป็นนายอำเภออยู่สองครั้ง เมื่อมีโอกาสพบเขียนผู้วิเศษ ท่านก็ได้รับถ่ายทอดวิชาต่าง ๆ ในลัทธิเต๋า รวมทั้งการนั่งสมาธิด้วย ท่านจึงลาออกจากราชการติดตามท่านเขียนผู้วิเศษไปฝึกฝนสมาธิที่ภูเขาแห่งหนึ่งจนสำเร็จได้เป็นเขียนเช่นกัน ต่อมาท่านจงหลีได้สอนให้ท่านลือโจ้วรู้จักผสมยาวิเศษ เพียงแต่เอายานั้นหยดลงไปทีเหล็กเหล็กนั้นก็กลายเป็นทอง สามารถนำไปช่วยเหลือความยากจน

ของผู้คนได้ ท่านลือโจวจึงกราบทูลท่านอาจารย์ว่า เมื่อเปลี่ยนไปเป็นทองแล้วจะกลับเป็นเหล็กดังเดิมอีกไหม ท่านจึงทูลบอกว่า เมื่อครบห้าร้อยปีแล้ว ก็จะกลับสภาพเดิมได้ ท่านลือโจวจึงปฏิเสธ ไม่ยอมทำเหล็กให้เป็นทอง เพราะท่านเห็นว่าเมื่อครบห้าร้อยปีแล้ว ก็จะทำให้ผู้คนเสียหายมากมาย เพราะอยู่ๆ ทองในมือก็กลายเป็นเหล็ก ไปเสียแล้ว ย่อมนำมาซึ่งความสูญเสียอย่างมากมาย เป็นการให้ร้ายผู้อื่นโดยไม่เป็นธรรม การที่ท่านจงหลอกลวงใจท่านลือโจวครั้งนี้ ทำให้ท่านภูมิใจในลูกศิษย์ของท่านเป็นอย่างยิ่ง เพราะคำพูดเพียงคำเดียว ก็แสดงให้เห็นความเป็นคนของท่านลือโจวว่าสูงส่งเพียงไร ท่านจึงกล่าวกับศิษย์รักของท่านว่า การที่จะบรรลุความเป็นเซียนนั้น จะต้องสั่งสมคุณธรรมให้ได้ถึงสามพันอย่าง คำพูดของเจ้าเพียงคำเดียว ก็เท่ากับได้สร้างคุณธรรมครบสามพันอย่างแล้วในพริบตาเดียว

การทำความดีนั้น เมื่อทำแล้วก็แล้วกัน อย่าได้นำมาคิดถึงบ่อย ราวกับว่าการทำดีนั้นช่างใหญ่ยิ่งนัก ใครก็ทำไม่ได้เหมือนเรา ถ้าคิดเช่นนี้ ความดีนั้นก็จะเหลือเพียงครึ่งเดียว แต่ถ้าทำแล้ว ก็ไม่นำมาใส่ใจอีก คิดแต่จะทำอะไรต่อไปอีกจึงจะดี จึงจะเป็นความดีที่สมบูรณ์ ไม่ตกไม่หล่น เช่นการให้เงินแก่คนยากจน ในใจของลูก จะต้องอย่าคิดว่าเราเป็นผู้ให้ ภายนอกก็อย่าไปสนใจว่าใครเป็นผู้รับ แม้แต่เงินที่เราบริจาคไปแล้วก็มองไม่เห็นว่าคุณตรงไหน ให้แล้วก็แล้วกัน ลืมเสียให้ได้ ไม่กลับมาคิดอีกให้เสียเวลา เช่นนี้ เรียกว่า ทำความดีด้วยจิตว่างเปล่า เมื่อไม่ได้บรรจอะไรไว้ที่จิตเลย จิตนั้นก็ย่อมเต็มเปี่ยมไปด้วยกุศลผลบุญ พลังแห่งกุศลธรรมเช่นนี้ใหญ่หลวงนัก สามารถทำลายเคราะห์กรรมได้ถึงหนึ่งพันครั้ง เพราะฉะนั้นการทำความดี จึงมิได้ขึ้นอยู่กับปริมาณของเงินทองหรือวัตถุที่บริจาค

แต่อยู่ที่ใจเราเท่านั้นที่จะทำจิตใจให้ว่างเปล่าจนสามารถบรรจุบุญกุศล ได้เพียงใดต่างหาก

ความดีข้อที่เจ็ด คือความดีที่ใหญ่หรือเล็ก มีขุนนางผู้หนึ่ง มีนามว่าเอว๋ยจั้งเต้ รับราชการอยู่ในกรมประวัติศาสตร์ อยู่มาวันหนึ่ง ถูกจับวิญญานไปยังยมโลก พญายมได้สั่งให้เสมียนในยมโลกนำบัญชี ดีชั่วของท่านเอว๋ยมาให้ดู ปรากฏว่าบัญชีชิ้นนั้น ช่างมากมายก่ายกอง วางจนเต็มห้องไปหมด ส่วนบัญชีความดีนั้น เล็กนิดเดียว มีขนาดพอๆ กับตะเกียบข้างหนึ่งเท่านั้น พญายมสั่งให้คนเอาดาซึ่งมา ปรากฏว่า บัญชีความดีนั้น แม้จะเล็กนิดเดียว แต่กลับมีน้ำหนักมากกว่าบัญชี ความชั่วที่รวมกันแล้วทั้งหมด ท่านเอว๋ยมีความสงสัยเป็นอันมาก จึงถามพญายมว่า ข้าพเจ้ามีอายุยังไม่ถึงสี่สิบปี ไฉนจึงมีความชั่วมากมายเช่นนี้ พญายมตอบว่า เพียงแต่จิตคิดมิชอบเท่านั้นก็เป็นบาป แล้ว เช่นเห็นผู้หญิงสาวสวย ก็มีจิตปฏิพัทธ์ จิตที่คิดมิชอบเช่นนี้ ก็จะถูกบันทึกในบัญชีความชั่วทันที ท่านเอว๋ยถามต่อไปว่า ถ้าเช่นนั้น ในบัญชีความดีอันน้อยนิดนี้ได้บันทึกไว้ว่าอย่างไร พญายมตอบว่า มีอยู่ครั้งหนึ่ง อ่องเต้ทรงดำริจะซ่อมสะพานหินที่เมืองฮกเกี้ยน ท่านเกรงว่าราษฎรจะเดือดร้อน จึงถวายความเห็นเพื่อยับยั้ง พระราชดำรินั้นเสีย บัญชีความดีนี้ก็คือสำเนาที่ท่านทูลเกล้าฯ ถวาย อ่องเต้ นั่นเอง ท่านเอว๋ยก็แย้งว่า แม้ข้าพเจ้าจะกระทำความดีจริง แต่ก็ไม่ใช่ผลสำเร็จ พระองค์ทรงดำเนินการไปแล้ว ไม่น่าเลยที่บัญชี ความดีเพียงอย่างเดียว จะมีน้ำหนักมากกว่าบัญชีความชั่วที่กองอยู่เต็มห้องนี้ พญายมจึงพูดว่า การที่ท่านมีเมตตาจิตต่อราษฎร เกรงจะได้รับความลำบากกันมากมาย กุศลจิตนี้ใหญ่หลวงนัก ถ้าหากท่าน ยับยั้งได้สำเร็จก็จะยิ่งเพิ่มความหนักขึ้นอีก พลังแห่งกุศลธรรมนี้ จะยิ่งใหญ่อีกหลายเท่าตัว แม้จะเป็นเรื่องเล็ก แต่ถ้ากระทำเพื่อชน

หมู่มากแล้วไซ้ ความเป็นนั้นก็ใหญ่หลวงยิ่งนัก หากทำดีเพื่อตนเองแล้วไซ้ แม้จะทำดีขนาดไหนก็ได้ผลน้อยมาก ลูกจงจำไว้ว่า การทำความดี ไม่ว่าจะดีเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับเจตนาในการทำดีนั้น เพื่อผู้อื่นหรือเพื่อตนเอง

ข้อที่แปด คือความยากง่ายในการทำดี สมัยก่อนท่านผู้คงแก่เรียนมักจะพูดว่า ถ้าจะเอาชนะใจตนเองให้ได้ ต้องเริ่มจากจุดที่ซมใจได้ยากที่สุดเสียก่อน ถ้าสามารถเอาชนะได้ จุดอื่น ๆ ก็ไม่สำคัญเสียแล้ว ย่อมจักเอาชนะได้โดยง่าย ลูกศิษย์ของท่านชงจื่อชื่อฝานฉือ ได้ถามท่านอาจารย์ว่า เมตตารธรรมนั้นเป็นอย่างไร ท่านชงจื่อตอบว่า การทำสิ่งที่ยากที่สุดได้เสียก่อน จึงจะชนะใจตนเองได้ เมื่อชนะใจตนเองได้แล้ว ความเห็นแก่ตัวก็หมดไป จึงบังเกิดเมตตารธรรมพอจะยกตัวอย่างให้ฟัง ลูกจะได้เข้าใจง่ายเข้า ที่มณฑลเจียงซีมีท่านผู้เฒ่าแซ่ชู่ ท่านยังชีพด้วยการสอนหนังสือตามบ้าน อยู่มาวันหนึ่งมีชายคนหนึ่งเป็นหนี้เพราะความยากจน เมื่อไม่สามารถชำระหนี้ได้ เจ้าหนี้ก็จะยึดภรรยาของชายผู้นี้ไปเป็นคนใช้ ท่านผู้เฒ่าชู่เกิดความสงสารสามีภรรยาผู้นี้ยิ่งนัก จึงยอมเสียสละเงินที่เก็บออมไว้ได้จากการสอนหนังสือเป็นเวลาสองปี นำมาใช้หนี้แทนชายผู้นั้น ทำให้สามีภรรยาผู้นี้ไม่ต้องแยกจากกัน

อีกตัวอย่างหนึ่ง มีชายคนหนึ่ง ด้วยความยากจนยิ่งนัก จึงนำภรรยาและบุตรชายไปจำนำไว้ ได้เงินมาพอประทังชีวิต เมื่อถึงกำหนดไม่มีเงินจะไปไถ่คืน ภรรยาก็เดือดร้อนคิดจะฆ่าตัวตาย บังเอิญท่านผู้เฒ่าจางรู้เรื่องเข้า มีความสงสารเป็นยิ่งนัก จึงนำเงินที่เก็บสะสมมาแล้วถึงสิบปี มาใช้หนี้แทนให้ พ่อแม่ลูกจึงได้มีโอกาสกลับมาอยู่ร่วมกันอีกครั้ง

ทั้งท่านผู้เฒ่าชู่และท่านผู้เฒ่าจาง ล้วนแต่ได้กระทำในสิ่งที่ทำได้ยากยิ่ง เงินที่ท่านสะสมไว้คนละสองปีและสิบปีนั้น ท่านก็หวังว่าเมื่อทำมาหากินไม่ได้แล้ว ก็จะได้พึ่งเงินจำนวนนี้ประทังชีวิตต่อไป เป็นเงินที่ต้องใช้เวลาอันยาวนานสะสมไว้วันละเล็กวันละน้อย แต่ท่านทั้งสองก็สามารถตั้งใจช่วยเหลือคนที่ไม่รู้จักกันเลยแม้แต่นิด ไฉนเปรียบตาเดียวนี้คือการทำความดีที่ยากยิ่งจริง ๆ

อีกตัวอย่างหนึ่งของผู้ที่ชนะใจตนเองได้ คือท่านผู้เฒ่าจิน ท่านอายุมากแล้ว ยังไม่มีบุตรไว้สืบสกุล ด้วยความหวังดีของเพื่อนบ้านคนหนึ่ง ได้ยกบุตรสาวของตนให้เป็นอนุภรรยาของท่านผู้เฒ่า แต่ท่านกลับไม่ยอมรับความหวังดีนี้ ท่านให้เหตุผลว่า ท่านนั้นชราภาพแล้ว ส่วนเด็กสาวนั้นอายุยังไม่ถึงยี่สิบ ควรจะได้สามีที่มีอายุไล่เลี่ยกัน ท่านจึงไม่ควรที่จะไปทำลายความสุขและอนาคตของเด็กสาวนี้เสียด้วยความเห็นแก่ตัวเพียงเพื่อจะมีบุตรไว้สืบสกุล เป็นการไม่สมควรอย่างยิ่ง ท่านผู้เฒ่าทั้งสามท่านนี้ ล้วนแต่ทำในสิ่งที่ยากยิ่งจริง ๆ ฟ้าดินจึงประทานความสุขความเจริญให้กับท่านทั้งสามทั้งในโลกนี้และโลกหน้าเป็นแน่แท้ ส่วนคนที่มีเงินมีอำนาจนั้น ถ้าจะทำความดี ก็ย่อมง่ายกว่าผู้ที่ไม่มีทั้งเงินและอำนาจ แต่พวกนี้ก็ไม่ค่อยชอบทำความดี เพราะฉะนั้น ผู้ที่มีโอกาสทำความดีได้ง่ายเพราะมีทั้งเงินและอำนาจกลับไม่ยอมทำความดี ส่วนผู้ที่ไม่มีเงินไม่มีอำนาจกว่าจะทำความดีได้ก็ด้วยความยากลำบากยิ่ง นี่คือการแตกต่างกันในคุณค่าของความดี

การทำความดีต่อผู้อื่นนั้น ก็จะต้องแล้วแต่โอกาส จังหวะเวลา ก็มีความสำคัญเช่นกัน การช่วยเหลือผู้อื่นนั้นมีวิธีการมากมาย ประมวลแล้วก็สามารถแยกออกได้ 10 วิธีด้วยกัน คือ

1. ช่วยเหลือผู้อื่นทำความดี
2. รักและเคารพทุกคนอย่างเสมอหน้า
3. สนับสนุนผู้อื่นให้เป็นผู้มีความดีพร้อม
4. ชี้ทางให้ผู้อื่นทำความดี
5. ช่วยเหลือผู้ที่อยู่ในความคับขัน
6. กระทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ
7. ไม่ทำตนเป็นปู่โสมเฝ้าทรัพย์ หมั่นบริจาค
8. อารงดีไว้ซึ่งความเป็นธรรมะ
9. เคารพผู้มีอาวุโสกว่า
10. รักชีวิตผู้อื่นดุจรักชีวิตตนเอง

ข้อ 1. การช่วยเหลือผู้อื่นทำความดีนั้นเป็นอย่างไร

เมื่อครั้งท่านด้ซุ่นยังมีได้เป็นพระเจ้าแผ่นดินจีนสมัยโบราณ (ก่อน พ.ศ. 1712 – 1665) ท่านไปยังหนองน้ำแห่งหนึ่ง เห็นชาวบ้าน กำลังจับปลา กันอยู่ คนที่แข็งแรงก็พากันไปยังที่มีน้ำลึกปลาชุม ส่วนพวกที่ไม่แข็งแรงและผู้ชรา ถูกกันให้ไปจับปลาในที่ที่มีกระแสน้ำ ไหลเชี่ยวและมีน้ำตื้นซึ่งปลาจะไม่ชอบมาในบริเวณนั้น ทำให้จับปลา ไม่ได้ ท่านด้ซุ่นเห็นดังนั้น ก็บังเกิดความสงสารจับใจ ท่านจึงเข้าไปช่วย คนที่ไม่แข็งแรงและผู้ชราหาปลา ใครที่เห็นแก่ตัว ชอบแย่งที่น้ำลึก ท่านก็นิ่งเสียไม่ไปว่าเขา ใครที่ไม่เห็นแก่ตัว ท่านก็จะนำพฤติกรรม ของเขาไปสรรเสริญจนทั่ว ท่านเองก็ทำตัวอย่างอันดีให้เป็นที่ปรากฏ อยู่ทุกวัน ๆ จนกาลเวลาได้ผ่านไปหนึ่งปี ชาวบ้านพากันสำนึก ในความเห็นแก่ตัวของตน ต่างก็ทำดีต่อกันและกัน ในที่นี้พ่อจะต้อง บอกให้ลูกรู้ว่า พ่อไม่สนับสนุนในเรื่องการจับปลามาเป็นอาหาร เพราะการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตนั้นเป็นบาปอย่างยิ่ง แต่ที่พ่อยกเรื่องนี้มา เป็นอุทาหรณ์ ก็เพื่อให้ลูกเข้าใจว่าการช่วยให้ผู้อื่นทำความดีนั้น

ต้องใช้ความอดทนพยายามเพียงไร ท่านด้ซุ่นนั้นเป็นผู้ฉลาดหลักแหลม ยิ่งนัก เพียงแต่ท่านใช้คำพูดกล่อมเกลาจิตใจ ผู้คนก็จะเชื่อท่านเพราะ ต่างก็มีความเคารพท่านอยู่แล้ว แต่ท่านอุตส่าห์ใช้เวลาถึงหนึ่งปีเต็ม ก็เพื่อให้ทุกคนกลับตัวกลับใจได้หมด และจะไม่กลับไปเป็นคน เห็นแก่ตัวอีกไม่ว่าในกรณีใด และเป็นไปด้วยความสมัครใจ ไม่ใช่ด้วย บังคับหรือขอร้อง ให้ทุกคนตระหนักถึงความดีที่ต้องกระทำร่วมกัน เพื่อความผาสุกของพวกเขาเอง พ่อจึงสรรเสริญในความอุตสาหะ ของท่านยิ่งนัก

พ่อและลูกต่างก็มีชีวิตอยู่ในยุคแห่งความมืดมน ผู้คนไม่ค่อยมี ศีลธรรมเหมือนดังยุคก่อน เพราะฉะนั้นลูกจะต้องเจียมเนื้อเจียมตัว อย่าได้โอวดดีว่าวิเศษกว่าผู้อื่น อย่านำความสามารถของลูกไปข่มผู้อื่น ที่ด้อยกว่าให้เขาได้อาย จึงเก็บความรู้ความสามารถของเจ้าไว้ใจ อย่าได้แสดงออกให้ปรากฏแก่สายตาผู้อื่น ใครพลาดพลั้งล่วงเกินลูก ก็จงรู้จักให้อภัยอย่าได้แพร่พรายความไม่ต้อออกไป เพื่อให้โอกาสเขา กลับตัวกลับใจ และเมื่อไม่มีใครรู้และก็ทำให้เขาไม่กล้าทำเริบเลียบสาบ เพราะทุกคนย่อมรักหน้ารักตาไม่อยากจะเป็นคนเสียชื่อเสียง จึงไม่ วิจารณ์ให้ความลับของเขาเป็นที่เปิดเผยออกไป เขาจึงไม่กล้าที่จะ ทำผิดอีก บางคนนั้น เมื่อมีคนรู้ว่าเขาเป็นคนไม่ดีเสียแล้วเขาก็ทำตัว เหลวแหลกยิ่งขึ้น เมื่อเป็นคนดีไม่ได้ก็ยอมเป็นคนชั่วเสียเลย คนเช่นนี้ ก็มีให้เห็น ๆ อยู่ ลูกจะต้องคอยสังเกตว่าผู้อื่นนั้นเขามีความสามารถ ะไรบ้าง ถ้าเป็นสิ่งที่ลูกยังไม่มี ก็จงรีบรับเอาความดีนั้นมาใส่ตนเกิด อย่าได้ริรอเลย ลูกจะต้องรู้จักชมเชยสรรเสริญความดีงามความ สามารถของผู้อื่นให้แผ่ไพศาลไป อย่าได้มีจิตริษยา ในชีวิตประจำวัน ของลูก ไม่ว่าจะพูดสักคำ จะทำอะไรสักอย่าง จงอย่าทำเพื่อประโยชน์ ตนเอง ต้องถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ ลูกจงจำไว้ให้ดี

ข้อ 2. รักและเคารพทุกคนอย่างเสมอหน้ากันเป็นอย่างไร

ผู้ดีนั้น คือคนที่มีคุณงามความดี และกระทำแต่คุณงามความดีอย่างสม่ำเสมอ ส่วนคนเลวนั้นบางทีก็ซ่อนอยู่ในคราบของผู้ดี ปะปนกันจนบางทีก็ดูไม่ออก แต่ถ้าลูกสังเกตให้ดีแล้ว ก็จะเห็นความแตกต่างราวกับขาวและดำที่เตี้ยว ผู้ดีที่มีข้อแตกต่างจากคนทั่วไปนั้น คือมีน้ำใจรักและเคารพทุกคนอย่างเสมอหน้ากัน ธรรมดาคนที่เราได้พบเห็นในชีวิตประจำวันนั้น บางคนเราก็เคยใกล้ชิดด้วย บางคนก็ห่างเหินกันไป บางคนสูงศักดิ์ บางคนต่ำต้อย บางคนฉลาดหลักแหลม บางคนโง่เขลาเบาปัญญา บางคนมีคุณธรรมประจำใจ บางคนก็ร้ายจนได้ชื่อว่าเป็นคนพาล แม้ทุกคนจะมีสภาวะภาพและจิตใจไม่เหมือนกัน แต่ทุกคนก็เป็นเพื่อนมนุษย์ที่ต้องเกิดแก่เจ็บตายด้วยกัน นักปราชญ์ทั้งปวงจึงไม่ชอบให้คนเกลียดกันดูถูกกัน ต้องรักกันเคารพกันอย่างเสมอหน้า จึงจะมีสันติสุขเกิดขึ้นได้

ข้อ 3. สนับสนุนผู้อื่นให้เป็นผู้มีคุณธรรมพร้อมกันอย่างไร

หยกนั้นย่อมมาจากหินชนิดหนึ่ง ถ้าเราทิ้งขว้างไม่สนใจก็เป็นเพียงหินธรรมดาก้อนหนึ่ง แม้ภายในจะมีหยกเร้นอยู่ก็ไม่สามารถปรากฏความมีค่าของมันได้ แต่ถ้ามนุษย์นำมาเจียรไนเอาความเป็นหยกออกมาจากหิน และสลักให้สวยงามก็จะเป็นของมีค่าสำหรับฮ่องเต้และขุนนาง กลายเป็นสัญลักษณ์ที่จะต้องติดตัวไว้แสดงถึงความบุญหนักศักดิ์ใหญ่ ยามที่ฮ่องเต้ออกขุนนาง ก็ต้องมีหยกไว้แสดงความเป็นใหญ่ในแผ่นดิน ขุนนางเข้าเฝ้าฮ่องเต้ ก็ต้องมีหยกพระราชทานไว้ในมือเพื่อแสดงความเคารพและจงรักภักดีต่อฮ่องเต้ หยกยังนำมาใช้ในพิธีกรรมอื่น ๆ อีกมากมาย ลูกต้องอย่าลืมว่าหยกมีความงามและความสำคัญขึ้นมาได้เพราะฝีมือของมนุษย์เอง คนก็เช่นกัน ถ้ามีคนคอยช่วยเหลือให้ดำเนินหน้าที่ดี คนธรรมดา ๆ

ก็จะกลายเป็นคนดีพร้อมไปได้ เพราะฉะนั้น ลูกจงใส่ใจในคนที่รักดี มุ่งมั่นจะเป็นคนดี ลูกจงให้ความช่วยเหลือสนับสนุน ให้กำลังใจ ประคับประคองเพื่อให้เขาเป็นคนดีพร้อมให้ได้ แม้เขาจะถูกผู้คนปรักปรำ ก็จงช่วยชี้แจงปกป้องและยอมรับข้อปรักปรำนั้นว่าลูกก็มีส่วนผิดอยู่ด้วย เพื่อผ่อนคลายความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นกับตัวเขา จนกว่าเขาจะยืนอยู่บนขาของเขาเองได้แล้ว ก็นับว่าลูกได้พยายามจนถึงที่สุดแล้ว

คนดีคนเลวนั้น มักจะคบหากันไม่ได้ คนดีย่อมคบกับคนดี คนชั่วก็ชอบมั่วสุมกับคนชั่ว คนชั่วมักเกลียดชังคนดี ยิ่งในชนบทที่ห่างไกลความเจริญด้วยแล้ว คนชั่วมีมากกว่าคนดี ชอบชมเชยคนดีอยู่เสมอจนถึงตัวไม่ติด คนดีมักจะเป็นคนตรงและไม่กลัวตาย ไม่ชอบการแต่งตัวที่หรูหรา ไม่ชอบมีความเป็นอยู่ที่ฟุ่มเฟือย จึงมักตกเป็นขี้ปากคนชั่วที่ชอบวิพากษ์วิจารณ์คนผิด ๆ เพราะฉะนั้น เมื่อลูกพบเห็นเหตุการณ์เช่นนี้ ก็จงช่วยปกป้องคนดี และช่วยชี้ทางให้คนชั่วกลับใจเป็นคนดีเสีย นี่เป็นมहाกุศลที่ลูกจะต้องทำให้ได้

ข้อ 4. ชี้ทางให้ผู้อื่นทำความดีนั้นอย่างไร

เกิดมาเป็นมนุษย์ ทุกคนย่อมมีศีลธรรมประจำใจอยู่บ้าง มากบ้าง น้อยบ้าง ที่จะไม่มีเลยนั้นคงหายาก นอกจากมนุษย์จะมีวสาละวนอยู่กับการแสวงหาลาภยศเงินทองชื่อเสียง โดยไม่คำนึงถึงศีลธรรม ทำให้ต้องตกอยู่ในความหายนะ ถ้าลูกพบคนเช่นนี้ ลูกจงพยายามช่วยเขา ดุดเขาให้พ้นจากความหายนะให้จงได้ ดุจนคนฝันร้าย ลูกปลุกเขาให้ตื่นจากความฝัน ให้ความรู้ความคิดที่ดีงามแก่เขา เขาก็จะตื่นจากฝันร้ายกลายเป็นคนดีได้ เมื่อครั้งราชวงศ์ถัง (พ.ศ. 1161 – 1450) มีขุนนางท่านหนึ่ง ท่านเขียนหนังสือสอนใจคนได้ดีมาก

เป็นที่แพร่หลายไปทั่วประเทศจีน ชาวจีนมีความเคารพนับถือท่านมาก เมื่อท่านถึงแก่อนิจกรรมยังได้รับเกียรติยศอันสูงส่ง ได้รับการสถาปนาจากฮ่องเต้ให้เป็น “เอวีน” เป็นการเชิดชูผลงานอันมีทั้ง ร้อยแก้วร้อยกรองที่เยี่ยมยอดนั่นเอง ชาวบ้านพากันเรียกท่านว่า “ห่านเอวีนกง” ท่านเคยกล่าวไว้ว่า การตักเตือนผู้อื่นด้วยคำพูดนั้น ไม่ช้าก็จะถูกลืมเลือนไป ผู้ที่อยู่ไกลก็ไม่สามารถได้ยินคำเตือนนั้นได้ หากบันทึกไว้เป็นหนังสือ แม้สักร้อยชั่วคนคำสอนนั้นก็ยังคงอยู่ สามารถแพร่ไปไกลกว่าพันลี้หมื่นลี้เสียอีก ข้อที่หนึ่ง พ่อได้ยกตัวอย่าง ให้ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยการทำตนเป็นเยี่ยงอย่างแก่ผู้อื่น นานวันเข้าก็จะ มีคนตามอย่างโดยไม่รู้ตัว ส่วนข้อนี้พ่อขอยกตัวอย่างให้ใช้คำพูด ใช้หนังสือเป็นตัวอย่าง ลูกก็ต้องใช้ให้เหมาะสมมิฉะนั้นก็จะได้ผลเลย ดุจดั่งคนป่วย ถ้าได้ยาตรงกับโรคก็จะหายวันหายคืน เหมือนคนที่มี นิสัยแข็งกระด้าง ถ้าเราใช้คำพูดตักเตือน เขาจะไม่เชื่อโดยง่าย พูดไปก็ เสียเวลาเปล่า ถ้าเป็นคนที่มีนิสัยอ่อนโยน การตักเตือนด้วยคำพูด มักจะได้ผล ลูกไม่ควรพลาดโอกาสอันดีนี้เสีย ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับลูกต้อง ดูคนเป็น ต้องอ่านนิสัยได้ถูกต้อง แล้วจึงจะวินิจฉัยได้ว่า คนเช่นไรสมควรตักเตือนด้วยคำพูด คนเช่นไรสมควรให้เขาอ่านหนังสือเพื่อ แก่ใจตัวเขาเอง

ข้อ 5. จะช่วยเหลือผู้ที่อยู่ในความคับขันได้อย่างไร

เคราะห์กรรมย่อมเกิดขึ้นได้เสมอไม่ว่ากับใคร ๆ หากลูกพบเห็น คนที่กำลังตกทุกข์ได้ยาก ลูกจะต้องเข้าช่วยเหลือให้ทันทั่วถึง และ จะต้องช่วยแก้ไขสถานการณ์ด้วยสติปัญญาของลูกอย่างรอบคอบ เพื่อให้การช่วยนั้นประสบความสำเร็จ ท่านซุขจื่อซึ่งเป็นขุนนาง ในราชวงศ์หมิง ในปลายสมัยพระเจ้าเซี่ยวจงฮ่องเต้ (พ.ศ. 2031 – 2048) ท่านกล่าวว่า การช่วยเหลือนั้นไม่ควรคำนึงว่าจะได้บุญ

ได้คุณสักเพียงไร ขอให้ช่วยให้ได้ทันทั่วถึงที่จะควร ช่างเป็นคำพูดที่ เปี่ยมไปด้วยเมตตาการุณย์เสียนี้กระไร

ข้อ 6. กระทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะอย่างไร

ไม่ว่าลูกจะอยู่ในชนบทเล็ก ๆ หรือในเมืองใหญ่ ๆ หากเป็นเรื่องที่ เกี่ยวกับประโยชน์สุขของส่วนรวมแล้ว ลูกจะต้องไม่ทอดทิ้งในการ เป็นอาสาสมัคร เช่น ขุดคูส่งน้ำเพื่อไว้ใช้ในนา야มหน้าแล้ง หรือสร้าง ทำนบเพื่อป้องกันน้ำท่วม หรือซ่อมสะพานที่ชำรุดเพื่อให้การสัญจร ไปมาสะดวกและปลอดภัยยิ่งขึ้น หรือให้ทานอาหารแก่คนอดอยาก หรือให้น้ำแก่คนกระหาย แล้วลูกก็ควรชักชวนชาวบ้านให้ร่วมแรง ร่วมใจกันกระทำความดีร่วมกัน ใครมีเงินก็ออกเงิน ใครมีแรงก็ ออกแรง ผนึกกำลังให้เข้มแข็ง จะได้ช่วยเหลือคนได้มากขึ้น หากใครมา ว่าร้ายลูก ก็จงอย่าใส่ใจ ถ้าเราทำดีโดยสุจริตแล้ว ใคร ๆ ก็ย่อมเข้าใจ และช่วยป้องกันลูกเสียอีก ลูกจงอย่าทอดทิ้ง ไม่ว่าจะประสบอุปสรรค ใด ๆ ก็อย่าได้วางมือเป็นอันขาด

ข้อ 7. ไม่ทำตนเป็นปูโสมเฝ้าทรัพย์ หมั่นบริจาค อย่างไร

คำสอนในพระพุทธศาสนานั้นมากมาย พระผู้มีพระภาคทรงแนะนำ ให้รู้จักให้ทานเสียก่อน การให้คือการเสียสละ ท่านที่บรรลุนิพพานแล้ว ท่านเสียสละได้หมด ทั้งอายตนะภายใน (ตา หู จมูก ลิ้น ใจ) และ อายตนะภายนอก (รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะและธัมมามารมณ์) ก็สิ่งที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นชีวิตท่านยังเสียสละได้ เรื่องทรัพย์สิน เงินทองของนอกกาย โฉนดจกเสียสละไม่ได้ ถ้าเราสามารถเสียสละได้ ทุกอย่างเช่นนี้แล้ว เราก็จะรู้สึกได้ว่า เรามีได้แบกภาระอันใดไว้ ทำให้จิตใจ ปลอดโปร่ง ไม่ทวงหน้ากังวลหลัง ใครทำของเราเสีย ใครขโมยของ เราไปก็ไม่เดือดร้อนเลยแม้แต่นิด เพราะเราเสียสละได้หมดจริง ๆ ผู้ที่

ไม่สามารถเสียสละได้ทั้งหมด ก็ต้องเริ่มต้นด้วยการให้ทานบริจาค ทรัพย์เสียก่อน คนในโลกนี้เห็นว่าปัจจัยสี่นั้นเป็นสิ่งสำคัญของชีวิต และเงินเท่านั้นที่จะบันดาลให้ได้มาซึ่งปัจจัยสี่ เพราะฉะนั้นคนส่วนมาก จึงให้ความสำคัญแก่เงินเท่าชีวิต หากได้ติดสักนิดไม่ว่า หากยังมี ลมหายใจก็ติดอยู่หรือ ก้าหมดลมเมื่อใดมีใครเคยเอาอะไรติดตัวไป ได้บ้าง ผู้ที่รักเงินยิ่งชีวิต จึงควรฝึกตนให้รู้จักการบริจาคทรัพย์ ให้ทานเสียบ้าง ใหม่ ๆ ก็จะทำให้เกิดความเสียหาย เพราะคนรักเงินยิ่งชีวิต มักเป็นคนตระหนี่ ใจคอคับแคบ แต่ถ้ามั่นบริจาคก็จะเกิดเป็นนิสัย อันดีงามขึ้น สามารถบริจาคได้มากขึ้น และไม่นึกเสียดายตั้งแต่แรก

ข้อ 8. อารงไว้ซึ่งความเป็นธรรมได้อย่างไร

ธรรมะคือประทีปที่ส่องวิถีทางแห่งชีวิต เมื่อหนทางข้างหน้า สว่างไสว ชีวิตย่อมดำเนินไปตามทิศทางอันถูกต้อง ดุจดั่งคนที่มี นัยน์ตาดี ย่อมสามารถเลือกทางเดินที่สะดวกที่สุดและดีที่สุดได้ โบราณท่านจึงว่า ธรรมะคือการอารงไว้ซึ่งฟ้าดินและมนุษย์ ให้เกิด ความสมดุลผสมผสานกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จะขาดไป แม้แต่สิ่งหนึ่งสิ่งใดก็หาไม่ได้ ต้องเป็นปัจจัยอิงอาศัยซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดสรรพสิ่งด้วยธรรมะ ธรรมะทำให้ชีวิตหลุดพ้นจากห้วงแห่ง ความทุกข์ มีอิสระเสรีที่จะอยู่ในโลกต่อไปก็ได้ จะไปให้พ้นโลกเสียก็ได้ ฉะนั้น เมื่อลูกเห็นศาลที่บูชานักปราชญ์ราชบัณฑิต หรือเห็นดัมภีร์ โบราณที่เป็นธรรมะอันสูงส่ง ลูกจะต้องกบอมด้วยความเคารพ หากมีสิ่งขาดตกบกพร่อง ลูกจะต้องซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพดีดังเดิม เพื่อเป็นประโยชน์แก่อนุชนรุ่นหลังต่อไป ลูกจะต้องเผยแพร่ธรรมะ อารงไว้ซึ่งธรรมะ ปฏิบัติตนด้วยธรรมะ สอนให้ผู้อื่นรู้จักธรรมะ จึงจะเรียกว่าเป็นพุทธศาสนิกที่รู้ซึ่งในพระกรุณาคุณ พระปัญญาคุณ และพระบริสุทธิคุณ ของพระผู้มีพระภาคเจ้า ถ้าลูกทำได้เช่นนี้ จึงจะได้

ชื่อว่าเป็นผู้รู้พระคุณของพระผู้มีพระภาคอย่างแท้จริง และได้ถวาย ความกตัญญูกตเวทิต์แด่พระองค์อย่างถูกต้องแล้ว

ข้อ 9. เคารพผู้มีอาวุโสกว่าอย่างไร

ในครอบครัว ย่อมมีบิดามารดา พี่ชายพี่สาว ที่มีอาวุโสกว่าเรา เราต้องเคารพรู้จักกตัญญูปฏิบัติเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุข ให้ความสุข ความสำราญแก่ท่าน ให้ความสนิทสนมกลมเกลียว อ้อมแอ้มแจ่มใส เข้าหากัน พูตจากกันด้วยวาจาอันไพเราะ นานไปก็จะเป็นผู้มีนิสัยอันดีงาม

ในประเทศ ย่อมมีฮ่องเต้เป็นประมุขที่เราจะต้องแสดงความ จงรักภักดี รับราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต รักษากฎหมายยิ่งกว่า ชีวิตของตัวเอง อย่าอวดดีทำผิดโดยคิดว่าพระองค์จะไม่ทรงทราบ การลงโทษคนโดยอาศัยอำนาจของกฎหมาย ก็อย่าเมาอำนาจจน ตัดสินโทษด้วยอารมณ์ อย่าถือว่าพระองค์ไม่ทรงทราบ แล้วทำไปด้วย ความลำพองใจ โบราณท่านว่าการรับใช้ฮ่องเต้ก็คือการรับใช้สวรรค์ สวรรค์ย่อมประทานความเจริญความสุขสมบูรณ์ให้ ถ้าลูกทำดีพอ

ข้อ 10. รักชีวิตผู้อื่นดุจรักชีวิตตนเองอย่างไร

มนุษย์จักทรงความเป็นมนุษย์อยู่ได้ ก็ด้วยจิตที่มีเมตตากรุณา การเอาชนะสิ่งที่ยากที่สุดคือใจของตนเอง ต้องเริ่มปลูกฝังจิตให้มี เมตตากรุณาก่อน การสั่งสมคุณธรรมใด ๆ ก็ต้องเริ่มที่จิตอันกอปร ด้วยเมตตากรุณาเช่นกัน ในสมัยราชวงศ์โจว (ก่อน ค.ศ. 1100 - ก่อน ค.ศ. 771, ก่อน พ.ศ. 457 - ก่อน พ.ศ. 329) ท่านโจวกงซึ่งเป็น ใจเสียของพระเจ้าเจิ้งอ๋อง ได้แต่งหนังสือขึ้นเล่มหนึ่งให้ชื่อว่า โจวหลี่ อันเป็นต้นตำรับที่ราชวงศ์ต่อ ๆ มา ถือเป็นแบบฉบับว่าด้วยการ บริหารประเทศ หน้าที่ความรับผิดชอบของข้าราชการ กฎหมายและ

จารีตประเพณี รวมทั้งพิธีกรรมต่าง ๆ มีอยู่ข้อหนึ่งที่ท่านกำหนดไว้ว่า เดือนแรกของปี เป็นเวลาที่พืชพันธุ์ธัญญาหารมีโอกาสดเจริญเติบโตง่ายแก่การตั้งครรภ์ของสรรพสัตว์ ฉะนั้น การเช่นสรวงบูชาในเดือนนี้ จึงห้ามฆ่าสัตว์ตัวเมีย เพราะเกรงว่าอาจจะกำลังตั้งครรภ์อยู่ นี่ก็เป็นความเมตตากรุณาของท่านโจวกง ท่านนักปราชญ์เมืองจื่อไต้กล่าวไว้ว่า ผู้ดียอมอยู่ห่างไกลจากโรงครัวที่มีการฆ่าสัตว์ เพราะเพียงแต่ได้ยินเสียงผู้อื่นฆ่าสัตว์ก็ทำให้จิตใจหดหู่เศร้าหมองได้ ท่านผู้ใหญ่แต่กาลก่อนจึงไม่ยอมบริโภคเนื้อสัตว์สี่ประเภท คือ

1. สัตว์ที่ได้ยินเสียงเขาฆ่า
2. สัตว์ที่เห็นเขากำลังฆ่า
3. สัตว์ที่เลี้ยงอยู่เอง
4. สัตว์ที่เขาจงใจฆ่าเพื่อให้เราบริโภค

ลูกเห็นใครที่ไม่อยากบริโภคเนื้อสัตว์ แต่ยังทำไม่ได้ทันที ก็จงแนะนำเขาให้เริ่มไม่แตะต้องเนื้อสัตว์สี่ประเภทนี้ให้ได้เสียก่อน

เริ่มฝึกเสียแต่เดี๋ยวนี้ ความก้าวหน้าในการปฏิบัติธรรมย่อมติดตามมา เมื่อกระแสน้ำจิตได้ถูกฝึกฝนให้เจริญด้วยเมตตาธรรมและกรุณาธรรมแล้วไซ้ ก็จะไม่นึกอยากฆ่าสัตว์ สัตว์ทั้งมวลล้วนมีชีวิตจิตใจเช่นเราเหมือนกัน การนำตัวไหมลงไปต้มในน้ำร้อน ๆ เพื่อทำเครื่องนุ่งห่มที่นิยมกันว่าสวยงามมีค่ามาก ที่แท้เป็นบาปกรรมโดยไม่รู้ตัว ความจริงผ้าไหมมิใช่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตมนุษย์ เราน่าจะใช้ผ้าฝ้ายที่ไม่ต้องเบียดเบียนสัตว์จะมีดีกว่าหรือ แม้กระทั่งการกางดินฆ่าหนอน ก็ล้วนแต่เป็นบาปกรรมทั้งสิ้น ดูมนุษยเกือบทั้งหมดล้วนแต่เบียดเบียนชีวิตผู้อื่นเพื่อความมีชีวิตของตนเอง ต้องทำปณาดิบาตอยู่ตลอดเวลาที่มีชีวิตอยู่ แม้กระทั่งมือที่ตบยุงบัมด

เท่าที่เหยียบลงไปบนตัวสัตว์โดยไม่เจตนา ก็ไม่รู้ตัวว่าวันหนึ่ง ๆ ได้ทำไปกี่ครั้ง ลูกจงระวังให้ดี ป้องกันให้ได้ นอกจากจะสุดวิสัยจริง ๆ มิได้ลงโบราณอยู่บทหนึ่งซึ่งเป็นที่ประทับใจพ่อนับนี้ ท่านว่าไว้ว่า เพราะรักหนูจึงเก็บข้าวไว้ให้กิน เพราะสงสารแมลงจึงไม่จุดตะเกียงในยามค่ำดิน ดูเถิดว่า คนโบราณนั้นท่านมีเมตตากรุณาเพียงไร

การทำความดีนั้นไม่มีที่สิ้นสุด อธิบายเท่าไรก็ยังไม่หมด จงถือหลักสิบประการนี้ แล้วลูกก็จะแผ่ขยายการทำดีให้กว้างขวางออกไปเอง การสั่งสมคุณธรรมให้ครบหนึ่งหมื่นครั้งก็จะอยู่เพียงแต่เอื้อม

โอวาทข้อที่สี่ ความก่อกวน

โอวาททั้งสามข้อที่กล่าวจบไปแล้วนั้น ล้วนแต่สอนให้ทำความดี ส่วนโอวาทข้อสุดท้ายนี้ ท่านสอนให้รู้จักวางตนในการคบหาสมาคม กับบุคคลทั่วไป โดยให้ยึดคุณธรรมข้อนี้ไว้คือการก่อกวน ไม่อวดดี ว่าตนเองวิเศษกว่าผู้อื่น จะได้ไม่มีเรื่องกับใคร ไม่กล้าทำความชั่ว สำนึกอยู่เสมอว่าตนเองยังทำความดีไม่เพียงพอ แล้วจะมีความก้าวหน้า ในการฝึกตน และไม่เพียงแต่จะหาความรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา แต่ยังคงรู้จักฝึกตนให้เข้ากับคนในสังคมได้ จะได้ไม่มีศัตรูทั้งต่อหน้า และลับหลัง ไม่มีอุปสรรคในการสั่งสมคุณธรรมความดีงาม

คัมภีร์เอ็กเก็งได้กล่าวไว้ว่า ผู้ใดยกตนข่มท่าน อวดวิเศษกว่าผู้อื่น ย่อมต้องประสบความเสียหาย ผู้ใดอ่อนน้อมก่อกวน ไม่จองหอง ลำพองตน ย่อมต้องประสบความสุขความเจริญ

แม้แต่แผ่นดินก็หนีภัยนี้ไม่พ้น ดูแต่ขุนเขาที่สูงตระหง่าน ยืนทะมึน เย้ยฟ้าท้าดิน ก็ยังต้องพังทลายอยู่เนือง ๆ ส่วนแอ่งน้ำที่ต่ำต้อยนั้น กลับมีน้ำขังอยู่ตลอดเวลา แม้แต่ปีศาจก็ชอบให้ร้ายคนตระหง่า และอภิบาลคนที่อ่อนน้อมก่อกวน วิชาปิยกัวยนั้นได้แบ่งออกเป็น 64 หน่วย หน่วยอื่น ๆ ล้วนสอนให้เห็นผลดีและผลชั่วในพฤติกรรม ของมนุษย์ แต่หน่วยแห่งการอ่อนน้อมก่อกวนนี้ไม่มีผลชั่วเลย มีแต่ ผลดีทั้งสิ้น จึงเห็นได้ว่าฟ้าดินเทพยดาผีปีศาจและมนุษย์ ล้วนนิยม ชมชอบความอ่อนน้อมก่อกวนกันทั้งสิ้น

ในคัมภีร์อื่น ๆ ก็กล่าวเหมือนกันว่า ทะนงตนย่อมนำมาซึ่ง ความวิบัติ ก่อกวนย่อมนำมาซึ่งความเจริญ พ่อได้ไปร่วมสอบไล่กับ นักศึกษาอื่น ๆ ดังหลายครั้ง ทุกครั้งพ่อสังเกตเห็นนักศึกษาที่ยากจน บางคน บนใบหน้ามักทอประกายแห่งความก่อกวน จนบางครั้งพ่อ ดิอดอยากจะเอามือทั้งสองของพ่อไปประคองประกายแห่งความก่อกวน นั้นมาประดับบนใบหน้าของพ่อเสียบ้าง และไม่ต้องสงสัยเลย พวกเขา เหล่านี้สอบไล่ได้ทุกที่ไป

เมื่อตอนที่พ่อเข้ามาสอบในเมืองหลวง มีเพื่อนนักศึกษา ร่วมเดินทางมาด้วย รวมทั้งหมดสิบลบคนด้วยกัน พ่อสังเกตเห็นมีคน ที่อายุน้อยที่สุด มีชื่อว่าปิง เป็นคนเดียวที่มีความสงบเสงี่ยมเจียมตน มีความก่อกวนอยู่เป็นนิจ พ่อจึงบอกกับเพื่อนว่า คน ๆ นี้ต้องสอบไล่ ได้แน่นอน เพื่อนถามว่าทำไมพ่อจึงรู้ล่วงหน้าได้เล่า พ่อบอกเขาว่า ความก่อกวนย่อมนำมาซึ่งความเจริญ ในหมู่พวกเราทั้งสิบลบคนนี้ มีใครบ้างที่ชื่อและจิตใจเหมือนเขา คอยเอาใจเพื่อนฝูง ไม่เคยเอาเปรียบ ใครเลย แม้ใครจะหยอกล้อก็ไม่โกรธตอบ ใครบ่นทว่าร้ายก็ไม่โต้เถียง สำรวมระวังไม่ยอมปล่อยตัวปล่อยใจไปตามอารมณ์เหมือนคนอื่น คนเช่นนี้แม้แต่ผีสา่งเทวดาฟ้าดินก็จะต้องให้ความคุ้มครองและ ช่วยเหลือ เมื่อผลการสอบไล่ครั้งนั้นปรากฏออกมา ก็เป็นจริงดังที่พ่อ คาดไว้ทุกประการ

เมื่อปี พ.ศ. 2120 พ่ออยู่ในเมืองหลวง พักกับเพื่อนชื่อโคจือ แซ่ผิง พ่อสังเกตเห็นรู้สึกเขาเปลี่ยนแปลงไปมาก เมื่อเด็ก ๆ เขาซ้เล่นซุกซน และเจ้าอารมณ์ แต่บัดนี้ ดูเขามีสติควบคุมอารมณ์ได้ดีมาก เขามีเพื่อน อยู่คนหนึ่ง เป็นคนดีมาก ฉลาด ชื่อนตรง ชอบช่วยเหลือเพื่อน คุณธรรมสามประการนี้สมแล้วที่จักขนานนามเขาว่ากัลยาณมิตร

เขามักจะติเตียนไฉจื่อต่อหน้า ไฉจื่อไม่เคยโกรธหรือโต้ตอบเขาเลย รับฟังอย่างอารมณ์ดีเสมอ พ่อจึงบอกเขาว่า นิสัยอันดีงามของเขานี้ย่อมเป็นปัจจัยนำเขาไปสู่ความมีบุญวาสนา ส่วนคนที่ต้องประสบเคราะห์กรรม ก็เป็นเพราะเขาสร้างนิสัยไม่ดีงาม เป็นเหตุปัจจัยนำเขาไปสู่ความหายนะเช่นกัน สำหรับเพื่อนนั้น แม้ฟ้าดินก็ต้องประทานความช่วยเหลือ ปีนี้ เพื่อนจะต้องสอบไล่ได้อย่างแน่นอน ต่อมาก็เป็นจริงดังที่พ่อพูดกับเขาไว้

มีเด็กหนุ่มคนหนึ่งแซ่จ้าว สอบไล่ได้ในภูมิลำเนาของตนเมื่ออายุยังไม่ถึง 20 ปี แต่ต่อจากนั้นไปจะสอบกี่ครั้งก็ไม่เคยสอบไล่ได้อีกเลย ต่อมาได้ติดตามท่านบิดาที่ต้องย้ายไปรับราชการที่อำเภออื่น ในอำเภอนั้น มีบัณฑิตที่มีความรู้สูงอยู่ท่านหนึ่งแซ่เจีย เด็กหนุ่มได้ทราบข่าวก็รีบนำบทประพันธ์ของตนไปหาเพื่อขอคำแนะนำ โดยไม่คาดฝัน ท่านบัณฑิตจับผู้กันไต่ถึงวัดข้อความในบทประพันธ์นั้น ทั้งเกือบหมด ถ้าเป็นบางคนก็จะโกรธมาก แต่เด็กหนุ่มคนนั้นนอกจากจะไม่โกรธแล้ว ยังขอบพระคุณท่านบัณฑิต รีบแก้ไขบทความแล้วนำมาให้ท่านแก้ไขให้อีก ด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตนนี้ เป็นสิ่งที่หาได้ยากยิ่ง พอรุ่งขึ้นอีกปีหนึ่ง เด็กหนุ่มนี้ก็สอบไล่ได้

เมื่อปี พ.ศ. 2135 พ่อได้ไปเมืองหลวงเพื่อเข้าเฝ้าฮ่องเต้ ได้พบกับเพื่อนคนหนึ่ง ดูเขาช่างมีความจริงใจและอารมณ์ดีเสียนี้กระไร ประกายแห่งความอ่อนน้อมถ่อมตนอยู่ทั่วบรรยากาศที่รอบ ๆ ตัวเขา ทำให้พ่อได้สัมผัสกับประกายนี้ด้วยความชื่นชม พ่อกลับจากเข้าเฝ้าได้เล่าให้เพื่อน ๆ ฟังว่า หากฟ้าจะประทานความเจริญรุ่งเรืองแก่ใคร มักจะประทานสติปัญญาให้ก่อน เมื่อมีสติปัญญาแล้ว คนที่เจ้าอารมณ์ก็จะเปลี่ยนเป็นคนที่ควบคุมอารมณ์ได้ คนที่อวดดีก็กลายเป็นคน

ถ่อมตนได้ เมื่อพัฒนาตนเองได้แล้ว ฟ้าย่อมประทานบุญวาสนามาให้ และก็เป็นจริงดังว่า เขาสอบไล่ได้ในปีนั้นเอง

เมื่อปี พ.ศ. 2077 มีนักศึกษาแข่งจากคนหนึ่ง มีความรู้ดี เขียนบทความได้ดี เป็นคนเด่นคนหนึ่งในบรรดานักศึกษาทั้งหมด เขาเดินทางมานานถึงเพื่อเข้าสอบ พักอยู่ที่วัด ๆ หนึ่ง เมื่อผลการสอบประกาศออกมา ปรากฏว่าสอบตก แทนที่จะโทษตนเองว่าความรู้ยังไม่ถึงจึงสอบไม่ได้ กลับโกรธกรรมการคุมสอบหาว่าไม่ยุติธรรม มีตากี้หาไม่แหวไม่ บทประพันธ์ดี ๆ ก็หาว่าไม่ดี หลวงจีนในวัดท่านหนึ่งได้ยินเข้า จึงยืนยิ้มอยู่ เขาก็เลยพาลโกรธท่านหลวงจีนไปด้วย หลวงจีนจึงกล่าวกับเขาว่า ดูดูแล้วเห็นที่บทประพันธ์ของท่านไม่ดีจริง เขายังโกรธใหญ่ ทวาดหลวงจีนว่า ยังไม่ทันเห็นบทประพันธ์จะรู้ว่าดีไม่ดีได้อย่างไร หลวงจีนจึงพูดว่า การประพันธ์ต้องอาศัยความสงบทางใจ จิตเป็นสมาธิจึงจะเขียนได้ดี ท่านควบคุมอารมณ์ไม่ได้ หัวใจว้าวุ่นตลอดเวลา จะเขียนบทประพันธ์ได้ได้อย่างไรได้ นักศึกษาจึงได้สติ จึงคุกเข่าขอขมาและมอบตัวเป็นศิษย์

หลวงจีนจึงสอนว่า การสอบไล่ได้หรือไม่ ล้วนขึ้นอยู่กับชาตาชีวิต ถ้าชาตาไม่ดี แม้จะเขียนบทประพันธ์ได้ดียังไรก็สอบไม่ได้ จึงต้องแก้ไขที่ตนเองเสียก่อน นักศึกษาจึงกราบถามท่านว่า หากขึ้นอยู่กับชาตาชีวิตแล้วจะแก้ไขได้หรือไม่ หลวงจีนพูดว่า ฟ้าประทานชีวิตให้เรา แต่ชาตาชีวิตเราต้องสร้างสมเอง หากกระทำแต่กรรมดีมีศีลมีธรรม ชอบช่วยเหลือผู้อื่น ยิ่งไม่มีผู้รู้เห็นก็ยิ่งเป็นกุศลมหาศาล เมื่อเราสั่งสมความดีจนเต็มเปี่ยมแล้ว เราจะต้องการชาตาชีวิตอย่างไรก็ได้ทั้งนั้น นักศึกษาจึงปราชญ์ว่า ข้าพเจ้าเป็นคนจน จะมีปัญญาช่วยเหลือคนอื่นได้อย่างไร ท่านชี้แจงว่า การทำความดีต้องเริ่มที่ใจ มุ่งแก้ไข

ตนเองเสียก่อน เช่นการอ่อนน้อมถ่อมตนก็ไม่ต้องใช้เงินเลย ทำไมท่านไม่ดำเนินตนเองว่าความรู้ยังไม่เพียงพอจึงสอบตก แต่กลับไปตำหนิการควบคุมสอบเล่า

นักศึกษาจากเพิ่งได้ติด จึงเริ่มปฏิบัติตนเสียใหม่ ลดความหยิ่งผยองลงไปทุกวัน ๆ เพิ่มคุณธรรมให้กับตนเองมากยิ่งขึ้นทุกวัน ๆ ครั้นอีกสามปีต่อมา ในปี พ.ศ. 2080 ในดินวันหนึ่งได้ฝันไปว่า ได้ไปในตึกสูงใหญ่หลังหนึ่ง เห็นบัญชีรายชื่อนักศึกษาที่สอบไล่วางอยู่หนึ่งเล่ม เมื่อเปิดออกดูเห็นทุกหน้ามีช่องว่าง เกิดความสงสัยจึงถามคนที่ยืนอยู่ใกล้ ๆ ว่า ทำไมบัญชีรายชื่อนักศึกษาที่สอบไล่ได้แล้วจึงมีการตัดออกอีกเล่า ได้รับคำตอบว่า เนื่องจากผู้ที่สอบไล่ได้แล้ว จะต้องผ่านการตรวจสอบในยมโลกทุก ๆ 3 ปี ถ้าใครมีความประพฤติไม่ดี ไม่อยู่ในธรรมก็จะถูกคัดชื่อออก จะสอบอีกอย่างไรก็สอบไม่ได้ แล้วชี้ไปที่ว่างบนสมุดบัญชีนั้นว่า สามปีมานี้ เจ้าตั้งใจฝึกตนให้ก้าวหน้าไปมาก จะเอาชื่อเจ้าไว้ตรงนี้ ขอให้เจ้ารักตนสงวนตัว อย่าได้รู้ความทำผิดเหมือนดังแต่ก่อนอีก ปีนั้น เขาก็สอบไล่ได้ที่ 105

เมื่อเหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้ว ย่อมจะเห็นได้ว่า สูงจากศีระมุนุษย์ไปเพียง 3 ฟ้าก็มีเทพเจ้าคอยเฝ้าดูอยู่แล้ว เราจะต้องทำแต่สิ่งที่เป็นมงคล หลีกเลียงการกระทำอันเป็นอัปมงคลเสีย จะดีจะชั่วจึงอยู่ที่ตัวเราเอง ถ้าควบคุมจิตใจและความประพฤติของเราให้ดี ไม่ทำสิ่งที่ฟ้าดินและผีสงเทวดาไม่พอใจ ไม่หยิ่ง ไม่โอหัง ไม่รู้ความอดทนในสิ่งที่ทนได้ยาก ฟ้าดินและผีสงเทวดาก็ย่อมจะส่งสารเราเห็นใจเรา ประทานความช่วยเหลือแก่เรา คนที่จะเป็นใหญ่เป็นโตในอนาคตย่อมไม่ทำจิตใจดับแค้นเห็นแก่ตัว ย่อมไม่เป็นผู้ทำลายความสุขความเจริญของตนเอง ความถ่อมตนทำให้มีโอกาสที่จะได้รับ

การอบรมสั่งสอนจากท่านผู้รู้ ได้รับประโยชน์จากท่านเหล่านั้นไม่จบสิ้น นักศึกษาจึงควรทำตัวเช่นนี้ ลูกจงจำไว้ว่า คนที่ยกตนข่มท่าน ถือดีอวดเบ่งนั้น แม้จะได้ดิบได้ดีก็ไม่ยั่งยืนนาน

โบราณท่านว่าไว้ ปราศณาชื่อเสียงย่อมได้ชื่อเสียง ปราศณาความร่ำรวยก็ย่อมได้เป็นเศรษฐี ความปราศณาของมนุษย์เปรียบประดุจรากแก้วของต้นไม้ เมื่อหยั่งลึกลงดินแล้วต้นไม้ก็จะมีกิ่งก้านไพศาล ออกดอกออกผลตามฤดูกาล รากแก้วของมนุษย์ก็คือการอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล็กน้อยหรือเรื่องใหญ่ เราจะต้องยึดมั่นในคุณธรรมข้อนี้ ถ่อมตนไว้เสมอ ให้ความสะดวกแก่ผู้อื่น เมื่อไม่ทำให้ผู้อื่นสะเทือนใจเพราะความอวดดีของเราแล้ว ฟ้าดินย่อมประทับใจในความดีของเรา พวกนักศึกษามักบบบงเทพยดาฟ้าดินขอให้สอบไล่ได้ แต่พวกนี้ไม่ค่อยมีความจริงใจ การบบบงจึงไม่ได้ผล ท่านนักปราชญ์เมื่อบูชาพระเจ้าจิเขวียนอึ้งว่า พระองค์โปรดดนตรี ถ้าโปรดด้วยความจริงใจแล้วไซ้ ชาติของประเทศนี้ ก็จักรุ่งเรืองสุกใสเป็นแน่ แต่ที่พระองค์โปรดดนตรีเพื่อความสุขของพระองค์เอง หากพระองค์สามารถขยายความสุขส่วนพระองค์นี้ให้แผ่ไพศาลไปในดวงใจของราษฎรทุกคนแล้วไซ้ ราษฎรก็จะมีความสุขเหมือนดังพระองค์ และทุกคนก็จะจงรักภักดีต่อพระองค์อย่างสุดหัวใจ เมื่อนั้นชาติของบ้านเมืองนี้จะไม่รุ่งเรืองสุกใสอย่างไรได้ เมื่อลูกต้องการสอบไล่ได้เป็นขุนนาง ลูกก็ต้องตั้งความปราศณาไว้ดุจรากแก้วของต้นไม้ แน่แน่ที่จะทำความดีไม่ท้อถอย สัมผัสความดีงามให้ได้ทุก ๆ วัน ลดความถือดีอวดดีให้หมดสิ้นไป สร้างอนาคตด้วยตัวลูกเอง ชาติชาติชีวิตจักทำอะไรได้ ขอให้ลูกจงเพียรพยายามต่อไปเกิดความสำเร็จย่อมรอลูกอยู่แล้วอย่างแน่นอน

บัญชีกรรมประจำวัน

วัน/เดือน/ปี	กุศลกรรม	หมายเหตุ	อกุศลกรรม	หมายเหตุ

บัญชีนี้จะช่วยกระตุ้นเตือนให้เราพึงได้เมื่อยามที่จะโน้มเอียงไปทางมิชอบ ทำบัญชีนี้ให้ได้สม่ำเสมอ ความดีจะเพิ่มขึ้น ความชั่วจะลดน้อยลง จนในที่สุดเหลือแต่ความดีล้วน ๆ การบรรลุนิพพานย่อมบังเกิดขึ้นตามขั้นตอนของการประพฤติปฏิบัติชอบอย่างแนบแน่น

ลำดับการสอบไล่ของจีนโบราณ

ชีวจำย นักศึกษาที่สอบไล่ได้ครั้งแรกในภูมิลำเนาของตน หมายถึง ผู้ฉลาดที่ฉลาดมาแล้ว

กือหยิน ชิวจำยที่สอบไล่ได้อีกครั้ง หมายถึง ผู้ฉลาดที่สมควร สนับสนุนต่อไป

จิ้นสือ กือหยินที่สอบไล่ได้อีกครั้ง เป็นบัณฑิตที่ควรส่งเสริม ให้เข้าสอบรับราชการได้แล้ว

ท่านเหลียวฝานสอบได้จิ้นสือแล้ว ก็สอบเข้ารับราชการเลย จึงมิได้เข้าสอบชิงตำแหน่งจอหงวนอีก และเป็นเพราะความสันโดษของท่านด้วย เมื่อนักศึกษาได้ผ่านบันได 3 ชั้นเป็นบัณฑิตแล้ว ถ้าจะสอบต่อไปก็ต้องเดินทางเข้าเมืองหลวง เข้าสอบในพระราชวัง อ่องเต๋ทรงคัดเลือกด้วยพระองค์เอง

จอหงวน ผู้ที่มีลักษณะเป็นเลิศ ได้เป็นที่หนึ่ง

ปิงหงัน ผู้ที่ฉลาดไปนิด แม้เป็นรองก็มีสองตาที่ฉลาดได้เป็นที่สอง

กัมฮวย ผู้เข้าใจเก็บดอกไม้ ได้เป็นที่สาม

สมัยราชวงศ์ถัง ผู้สอบจิ้นสือได้แล้ว จะได้รับพระราชทานเลี้ยง เรียกว่างานเก็บดอกไม้ โดยคัดเลือกจิ้นสือที่มีอายุน้อย 2 ท่าน ไปเลือกเก็บดอกไม้งามและมีชื่อในอุทยานต่าง ๆ เพื่อมาเป็นหัวข้อ ในการแต่งโคลงฉันทกาพย์กลอนของบัณฑิตในงานเลี้ยง ต่อมาผู้ที่ สอบไล่ได้ที่สามก็จะได้รับพระราชทานนามนี้จนถึงสมัยราชวงศ์เซ็ง

กวนหลู ผู้ที่สอบไล่ได้ที่ 4 ไม่ได้เข้าเฝ้า หมายถึงผู้ที่รับทราบ ว่า สอบไล่ได้โดยพระบรมราชโองการที่ขุนนางประกาศต่อ ๆ กันออกมาจากท้องพระโรง

อันหลิม ผู้ที่สอบไล่ได้ที่ 5 ไม่ได้เข้าเฝ้าเช่นกัน หมายถึงบัณฑิต ที่สอบไล่ได้ในขั้นนี้มากมาย ประดุจไม้ยืนต้นตระหง่านในป่า เปรียบประดุกกำลังของแผ่นดิน

คำอธิบายอายตนะโดยย่อ

ชีวิตมี 2 ระบบ คือ

ระบบรูปธรรม ได้แก่วิถีชีวิตทางกาย

ระบบนามธรรม ได้แก่วิถีชีวิตทางจิต

ทั้ง 2 ระบบนี้ เสมือนเส้นขนาน 2 เส้น ที่ไม่มีวันพบกันที่จุดบรรจบ ได้เลยหากไม่มีอายตนะ ซึ่งเป็นกลุ่มธรรมที่เชื่อมโยงวิถีชีวิตทั้ง 2 ระบบ ให้มาอยู่ในวงจรเดียวกัน ความสัมพันธ์ระหว่างอายตนะภายในและอายตนะภายนอก เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่กระตุ้นให้ชีวิตเกิดบทบาทและพลังงานมากมาย ตั้งแต่เกิดจนตาย ชาตแล้วชาติเล่า

ท่านเปรียบธรรม 2 กลุ่มนี้ไว้ว่า

อายตนะภายใน 6 กลุ่ม

คือขบวนการสื่อความหมายทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ (สมอง) เสมือนวิถีทางที่นำอาคันตุกะไปสู่การพบปะอย่างมีเงื่อนไข

อายตนะภายนอก 6 กลุ่ม

คือขบวนการรับรู้จากรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์ เสมือนแขกผู้มาเยือน

ที่ว่ามียเงื่อนไข ก็เพราะรูปต้องผ่านวิถีทางตาเท่านั้น จึงจะเข้าถึงศูนย์การเห็นได้อย่างมีระเบียบ รูปที่อยู่นอกทัศนวิสัยก็ดี ไม่มีเหตุปัจจัยที่เหมาะสมสนับสนุนก็ดี ย่อมไม่อยู่ในเงื่อนไขที่จะเกิดการเห็นขึ้นได้อย่างเป็นขบวนการ อายตนะอีก 5 คู่ก็เช่นกัน เสียงต้องผ่านวิถีทางหู จึงจะเข้าถึงศูนย์การได้ยิน กลิ่นต้องโชยเข้าวิถีทางจมูก รสต้องมาเยือนตามวิถีทางลิ้น โผฏฐัพพะคือสิ่งเร้าที่ต้องสัมผัสผ่านวิถีทางกาย เช่น ลมกระทบผิวหนังผ่านวิถีทางกายเข้าสู่ศูนย์กายสัมผัส ธรรมารมณ์คือสรรพสิ่งทั้งปวงที่ผ่านวิถีทางใจ (สมอง) เราให้เกิดความนึกคิดจิตไม่ว่าง

กลุ่มธรรมทั้ง 6 คู่นี้ มาประจวบกันที่จุดบรรจบตราใด ก็เป็นปัจจัยให้เกิดขั้น 5 คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ทุกครั้งไป ขั้น 5 ก็จะเป็นปัจจัยให้ระบบทั้ง 2 ของชีวิตแสดงบทบาทออกมาทางกาย วาจา ใจ เป็นกุศลกรรมบ้าง เป็นอกุศลกรรมบ้าง เป็นกลางบ้าง สุดแต่ระดับการพึงรู้ ดูออก บอกถูก ทำเป็น เห็นแจ้ง แสดงออก ฯลฯ ของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกันตามแรงขับของกิเลส ตัณหา อุปาทาน ฯลฯ ขบวนการดังกล่าวจักเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป ด้วยความไม่คงทน แปรปรวนไปตามเหตุปัจจัยคืออนิจจัง เป็นปัญหาเตือนร้อน วุ่นวายคือทุกขตา กำหนดตามความต้องการของเราเสมอไปไม่ได้ คืออนัตตา ชีวิตต้องเป็นไปตามกฎแห่งไตรลักษณ์นี้ตลอดเวลาที่ยังไม่สิ้นชาติสิ้นภพ

ท่านผู้อ่านที่มีสมาธิจิตเป็นไปตามมาตรการและสูงถึงมาตรฐาน สามารถเข้าสู่วิปัสสนากรรมฐานแล้วใช้ร่าย ย่อมแจ่มแจ้งในความหมายของอายตนะที่ละเอียดอ่อนลึกซึ้งซับซ้อนยิ่งกว่านี้ได้ด้วยตนเอง

ช่วงเวลาของชีวิตนั้นมีจำกัดนัก ชีวิตต้องขึ้นอยู่กับการปัจจัยภายนอก มากกว่าที่จะมีโอกาสเป็นตัวกำหนดความเป็นไปของตนเอง พระบรมศาสดาจึงทรงพร่ำสอนตลอด 45 พรรษาของพระองค์ แม้ในปัจฉิมพจน์ว่า

จงตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาท

การบรรลุเป้าหมายของชีวิต จะทันเวลาหรือไม่ อยู่ที่ความไม่ประมาทในอายตนะนี้แล

เจ้าจันทร์ อัมพรพรณ

(มิสโจ)

จันทร์ที่ 28 กันยายน 2524